

דוח הדירקטוריון וההנהלה

תוכן העניינים

8	דוח הדירקטוריון וההנהלה
9	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
9	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
12	קבוצת הבנק ותחומי פעילותה
13	סיכונים עיקריים
14	יעדים ואסטרטגיה עסקית
15	התפתחויות במבנה ההון
16	התפתחויות במקורות המימון
17	התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית
19	התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל
20	התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע
20	התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית
20	נושאים נוספים
21	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
21	מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים
21	אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק
22	הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק
24	אירועי סיכון
25	דוחות רואי החשבון המבקרים
25	אירועים לאחר תאריך הדוחות הכספיים
25	שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים
26	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
26	ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
32	ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
32	נכסים והתחייבויות
38	הון, הלימות הון ומינוף
42	פעילות חוץ מאזנית אחרת
42	תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
42	מגזרי פעילות פיקוחיים
55	חברות מוחזקות עיקריות
57	סקירת הסיכונים
57	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
59	הערכת גורמי הסיכון
60	סיכון אשראי
79	סיכון שוק וריבית
89	סיכון תפעולי
91	סיכון נזילות ומימון
92	סיכונים אחרים
92	סיכון ציות ורגולציה
93	סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון
94	סיכון מוניטין
94	סיכון אסטרטגי
95	סיכונים סביבתיים
95	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים
98	בקורות ונהלים

דברי יו"ר הדירקטוריון
הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
חוות דעת רואי חשבון מבקר
דוח כספי מבוקר
פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים ונספחים
נתונים נוספים על בסיס הבנק

גילויים פיקוחיים נוספים
דוח סיכונים
תיאור המאפיינים של מכשירי ההון הנכללים בהון הפיקוחי

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת דוח הדירקטוריון וההנהלה

9	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)
12	חלקה היחסי של קבוצת הבנק מתוך חמש הקבוצות הגדולות
23	שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי
24	השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל
24	השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל
24	השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם
26	ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת
27	פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות
28	היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
28	פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות) על בסיס יתרות ממוצעות, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
29	פירוט התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי
29	פירוט הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה
30	נתוני Cost Income Ratio
31	התפתחות תשואת רווחי הקבוצה על ההון, יחס הון עצמי רוברד 1, לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות, ויחס המינוף בתום הרבעון
32	נתוני הרווח למניה
32	ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק
33	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה
33	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
33	פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
34	התפתחות התפלגות סיכון האשראי בקבוצה לפי גודל לווה
34	סיכון האשראי בענפי משק עיקריים בגין פעילות לווים בארץ
34	ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק
35	התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים
35	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה
35	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים
36	הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד
36	תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע, שלא נזקפו כהוצאה
36	יתרת נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע
37	התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה
37	נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
37	התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד

38	הרכב ההון העצמי
39	נתונים על ההון הפיקוחי ונכסי הסיכון המאוחדים
39	התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה
40	התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה
40	נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון CVA וסיכון תפעולי
40	יחס המינוף של הבנק (באחוזים)
41	פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2015
42	התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת
43	תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים
44	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית
46	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית
47	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים
49	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים
50	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים
51	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים
53	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי
54	ניתוח תוצאות הפעילות בחוץ לארץ
56	השקעות הבנק בתאגידים ריאליים
59	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה
62	החלוקה הענפית של 6 הלווים הגדולים בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2017
63	אשראי למטרת עסקאות הוניות
63	אשראי לחברות ממונפות
63	תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי
63	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי
64	ריכוז חובות פגומים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו
64	תנועה ביתרת חובות פגומים וחובות פגומים בארגון מחדש
65	ניתוח התנועה ביתרת הפרשה בהפסדי אשראי
65	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי
66	פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים ליום
67	להלן פילוח לפי גודל חבות הלווה
67	סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי
67	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים
68	פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן
69	פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס
70	סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד
72	חשיפה למדינות זרות - מאוחד

74	חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
76	היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית
76	פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק הלוואות לדיור
78	פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314
81	ערך ה-VAR של קבוצת הבנק
81	השפעת תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE
82	חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
86	משך החיים הממוצע של הנכסים וההתחייבויות, ליום 31 בדצמבר 2017
87	שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית
87	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית
88	ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 31 בדצמבר 2017, גידול (שחיקה) בהון
96	ניתוח רגישות סך ההפרשה לזכויות עובדים לשינויים בהנחות העיקריות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי, במועד המעבר
276	שכר רואי החשבון המבקרים
277	פירוט תגמולים לנושאי משרה בכירה
279	ריכוז הנתונים בעניין עסקאות בנקאיות שהינן עסקאות עם קבוצת בעלי שליטה
282	בעלי שליטה
286	נתונים בדבר מספר המועסקים ששכרם דווח כמשכורות והוצאות
296	הכנסות הבנק מביטוח אגב-משכנתא

דוח הדירקטוריון וההנהלה מוגש לאסיפה הכללית של בעלי המניות

בישיבת הדירקטוריון של בנק מזרחי טפחות בע"מ שהתקיימה ביום 26 בפברואר 2018 (י"א באדר התשע"ח), הוחלט לאשר ולפרסם את דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים ואת הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 31 בדצמבר 2017.

דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים של הבנק, ערוכים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות הפיקוח על הבנקים כאמור מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית (ראה גם ביאור 1 לדוחות כספיים אלה).

דוח הדירקטוריון וההנהלה והדוחות הכספיים לשנת 2017 ערוכים בהתאם למבנה שקבע הפיקוח על הבנקים. בתום חלק הביאורים לדוחות הכספיים נכלל פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו ונספחים לדוחות השנתיים.

מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים נכלל באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים << מידע כספי

מידע נלווה נוסף זה כולל:

- דוח סיכונים מפורט בהתאם לדרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ובהתאם להמלצות נוספות של הועדה לציבור פיננסית (ה-FSB).

- ביאורים לדוחות הכספיים הכוללים את נתוני הבנק בלבד ("סולו"), לכל דורש.

אתר האינטרנט של הבנק כולל גם מידע פיקוחי נוסף ובו פרטים על מכשירי ההון שהנפיק הבנק.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאוגרפיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתוכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תוכנית", "יעדים", "רצון", "צריך", "יכול", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאוגרפיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לזוים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות רשויות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי כח אדם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

פרק זה מתאר את הבנק, תחומי הפעילות שלו, הביצועים, הסיכונים אליהם הוא חשוף וכן את היעדים והאסטרטגיה שלו.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2013	2014	2015	2016	2017
במיליוני שקלים חדשים				
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים				
3,464	3,375	3,534	3,778	4,347
14	173	358	295	136
1,485	1,439	1,500	1,567	1,517
4,963	4,987	5,392	5,640	6,000
288	173	211	200	192
2,951	3,039	3,226	3,299	3,611
1,823	1,866	1,944	2,071	2,326
1,724	1,775	1,955	2,141	2,197
593	657	761	833	806
1,083	1,092	1,134	1,266	1,347

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בשנת 2017 ב-1,347 מיליוני שקלים חדשים לעומת 1,266 מיליוני שקלים חדשים אשתקד, גידול של 6.4%.

בהתאם למדיניות הדיבידנד של הבנק (הנכונה לרווחי שנת 2017), יחולק דיבידנד בשיעור של 30% בגין רווחי הרבעון האחרון (110 מיליוני שקלים חדשים). בכך מסתכמים הדיבידנדים בגין רווחי שנת 2017 ל-404 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-190 מיליוני שקלים חדשים שחולקו בגין רווחי שנת 2016.

ביום 26 בפברואר 2018 החליט דירקטוריון הבנק לעדכן את שיעור חלוקת הדיבידנד מהרווח הנקי לשיעור של 40% בשנים 2018-2021.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווחי הקבוצה בשנת 2017 בהשוואה לשנת 2016:

- סך ההכנסות גדלו בשנת 2017 בשיעור של 6.3% בהשוואה לשנת 2016. הגידול בהכנסות נבע בעיקר, מצמיחה בהיקפי ובמרווחי הפעילות, ולמרות השפעות של סביבת ריבית ואינפלציה נמוכות והוראות רגולטוריות שונות, בעיקר בתחום העמלות.
- גידול בהוצאות התפעוליות והאחרות: בחודש דצמבר 2017 נחתם הסכם קיבוצי עם ארגון העובדים ובמסגרתו, בין השאר, התחייבות לשקט תעשייתי בשנים 2018-2021, תוספות קבועות ודיפרנציאליות לשכר העובדים ומענקי התמדה והירתמות המתייחסים גם לעסקת המיזוג עם בנק אגוד, הקטנת תוספת הותק, תוכנית פרישה מרצון והבנות נוספות⁽²⁾.
- עיקרי השפעות ההסכם הקיבוצי באו לידי ביטוי ברישום הוצאות של 160 מיליוני שקלים חדשים, בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2017, זאת לאחר שגובש מסמך הבנות עם ארגון העובדים ולקראת חתימה על הסכם קיבוצי.
- לפרטים נוספים על הגידול בהוצאות השכר לרבות השפעה של תוכנית האופציות לעובדים, וכן להסבר הגידול ביתר רכיבי ההוצאות התפעוליות, ראה להלן.

נתוני הרווח הרב-תקופתי מצביעים על:

- גידול מתמשך ועקבי בהכנסות הבנק.
- שליטה ברמת ההוצאות התפעוליות, כאשר שנת 2017 מושפעת מההסכם הקיבוצי כאמור לעיל.
- רמה יציבה של סכום הפסדי האשראי וזאת למרות גידול בשיעור ממוצע של 7.1% באשראי לציבור בתקופה של חמש שנים.
- צמיחה עקבית ברווח הנקי של הבנק מידי שנה.

(1) בכל מקום דוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.
 (2) לפרטים נוספים ראה ביאור א.6. לדוחות הכספיים.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק - המשך

ליום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים					
					מאזן - סעיפים עיקריים
179,545	198,513	209,158	230,455	239,572	סך כל המאזן
138,565	147,569	159,204	171,341	181,118	אשראי לציבור, נטו
26,060	26,798	30,489	41,725	41,130	מזומנים ופיקדונות בבנקים
7,000	14,259	11,845	10,262	10,133	ניירות ערך
141,244	152,379	162,380	178,252	183,573	פיקדונות הציבור
16,443	20,580	23,719	27,034	29,923	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
2,041	1,258	1,166	1,537	1,125	פיקדונות מבנקים
9,681	10,797	11,847	12,714	13,685	הון עצמי ⁽¹⁾

נתוני המאזן הרב-תקופתי מצביעים על צמיחה מתמשכת בפעילות הבנק. הגידול השנתי הממוצע בשנים 2013-2017 הסתכם ב:

8.1% -	סך כל המאזן
7.1% -	אשראי לציבור, נטו
7.5% -	פיקדונות הציבור
9.4% -	הון עצמי

(1) בכל מקום בדוח הדייקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)

2013	2014	2015	2016	2017	
					מדדי ביצוע עיקריים
11.8	10.6	10.0	10.2	10.2	תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾
0.98	0.91	0.89	0.97	0.99	תשואת הרווח הנקי לנכסי סיכון ⁽²⁾
0.64	0.58	0.56	0.58	0.57	תשואה לנכסים ממוצעים
101.9	103.3	102.0	104.0	101.4	פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו
8.94	9.05	9.50	10.10	10.20	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽³⁾
-	-	5.32	5.27	5.48	יחס המינוף ⁽⁴⁾
-	-	91	117	118	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני) ⁽⁵⁾
2.92	2.66	2.66	2.56	2.55	יחס הכנסות ⁽⁶⁾ לנכסים ממוצעים
59.5	60.9	59.8	58.5	60.2	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות (Cost income ratio) ⁽⁷⁾
4.74	4.74	4.90	5.46	5.80	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
					מדדי איכות אשראי עיקריים
0.94	0.90	0.87	0.83	0.81	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.70	1.20	1.14	0.98	1.02	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
⁽⁹⁾ 0.42	0.10	0.10	0.11	0.09	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור
					נתונים נוספים
45.44	40.90	46.50	56.35	64.19	מחיר מניה (בשקלים חדשים) ליום 31 בדצמבר
33	-	37	80	144	דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁸⁾
5,742	5,820	5,961	6,103	6,190	מספר עובדים ממוצע בקבוצה
2.03	1.80	1.74	1.72	1.84	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים
0.87	0.77	0.74	0.71	0.64	יחס עמלות לנכסים ממוצעים

היחסים הפיננסיים מצביעים כי:

- תשואת הרווח הנקי המוצגת לאורך 5 השנים האחרונות הינה דו ספרתית, על אף העלייה המתמשכת ברמת ההון.
- הבנק עומד ביעדי הרגולציה הנדרשים בתחום הלימות ההון, כיסוי הנזילות והמינוף.
- הבנק מציג לאורך שנים, יחס יעילות (Cost Income Ratio) איכותי העומד בסטנדרטים בינלאומיים טובים.
- מדדי איכות האשראי ממשיכים להשתפר ומצביעים על רמה נמוכה של היקף חובות בעייתיים והפסדי אשראי.
- סכום הדיבידנד למניה הינו במגמת עלייה, לאור השיפור ברווחיות ולאור הגדלת שיעור החלוקה מהרווח.
- מספר העובדים בבנק גדל בהתמדה. זאת, בהתאמה לאסטרטגיית הצמיחה של הבנק ולשימת הדגש על הגורם האנושי בשירות הבנקאי.

סעיפי רווח והפסד, סעיפי המאזן והיחסים הפיננסיים השונים מנתחים באופן מפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה לפי העניין, בפרק "הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי", ובפרק "סקירת הסיכונים".

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

(2) רווח נקי לסך נכסי הסיכון הממוצעים.

(3) מחושב בהתאם להוראות באזל III החל משנת 2014.

(4) יחס המינוף (Leverage Ratio) - הון רובד 1 לפי כללי באזל לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.

(5) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא, נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון בתקופה המדווחת.

(6) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.

(7) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.

(8) שיעור הדיבידנד למניה מחושב לפי סכום הדיבידנד שחולק בפועל בשנה המדווחת.

(9) כולל יתרת הפרשה להפסדי אשראי בסכום של כ-281 מיליוני שקלים חדשים בגין הלוואות לדיור מופרשות במלואן, שנמחקו.

קבוצת הבנק ותחומי פעילותה

בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "הבנק") נמנה עם הבנקים הראשונים שנוסדו בארץ ישראל. הבנק התאגד כחברה ציבורית ביום 6 ביוני 1923, בשם בנק המזרחי בע"מ, והרישיון להתחיל בעסקים ניתן לו ביום 13 במאי 1924. הבנק הוקם ביוזמת המרכז העולמי של הסתדרות המזרחי, במטרה לסייע במימון פעולות התיישבות, בנייה, חרושת, מלאכה ומסחר של המתיישבים החדשים בארץ-ישראל. בשנת 1969, עם מיזוג עסקי הבנק עם עסקי בנק הפועל המזרחי בע"מ, שונה שמו של הבנק ל"בנק המזרחי המאוחד בע"מ". בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה באמצעות חברת בטוחות שהוקמה לשם כך. בשנים 1995 ו-1997 הופרט הבנק בשני שלבים, ועבר לשליטת בעלי השליטה הנוכחיים. בעקבות המיזוג בין בנק המזרחי המאוחד בע"מ לבין טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ (להלן: "טפחות"), שונה ביום 7 בנובמבר 2005 שמו של הבנק הממוזג לשמו הנוכחי, בנק מזרחי טפחות בע"מ.

לפרטים בדבר בעלי השליטה בבנק ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (בעלי השליטה) בדוחות שנתיים אלה.

קבוצת הבנק פועלת בארץ ובחוץ לארץ. הקבוצה עוסקת בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונאית), ובפעילות משכנתאות בישראל, באמצעות רשת הכוללת 187 סניפים ומרכזי עסקים בפריסה כלל ארצית. בנוסף, פעילות הלקוחות העסקיים נתמכת על ידי מוקדים עסקיים ועל ידי יחידות מטה מקצועיות בעלות התמחות ענפית. פעילות הבנק בחוץ לארץ מתבצעת באמצעות 3 שלוחות בנקאיות (שני סניפים וחברה בת), נציגות באירופה ונציגות בדרום אמריקה.

בנוסף לפעילות הבנקאית, עוסקת קבוצת הבנק בפעילויות שונות הקשורות בשוק ההון, לרבות: ייעוץ לפעילות בשוק ההון, הפצה של קרנות נאמנות, ניהול תיקי ניירות ערך עבור לקוחות, ייעוץ פנסיוני, שירותי נאמנות, מתן שירותי רישום ניירות ערך לניירות הרשומים בבורסה בישראל, תפעול קופות גמל, תפעול קרנות נאמנות וביטוח אגב משכנתא. כמו כן, עוסקת קבוצת הבנק בתפעול אשראי ולוקחת חלק בעסקאות סינדיקציה.

הבנק נמנה על חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל. להלן חלקה היחסי של קבוצת הבנק מתוך חמש הקבוצות הגדולות (על פי נתוני דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2017):

18.8%	אשראי לציבור
15.9%	פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
16.2%	סך המאזן
12.8%	הון עצמי

(1) חלקה היחסי של קבוצת הבנק בפיקדונות הציבור, מבין חמש הקבוצות הגדולות, ללא פיקדונות מגופים מוסדיים, ליום 30 בספטמבר 2017 הינו 15.1%, בהשוואה ל-14.7% ביום 31 בדצמבר 2016.

להלן הגדרות לסיכונים העיקריים להם נחשף הבנק בפעילותו:

סיכון אשראי - הסיכון שלוהו, או צד נגדי, של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. סיכוני ריכוזיות אשראי נובעים מחשיפת יתר ללווה / קבוצת לוויים ולענפי משק.

סיכון שוק - הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית - הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או להון הבנק, הנובע בעיקר, מתזוזות בשיעורי הריבית, תזוזות שונות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לפעילות העסקית, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי ההוגן).

סיכון נזילות - הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

סיכון תפעולי - הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות. מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי כוללת גם את סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון טכנולוגיית המידע וסיכון משפטי כמפורט להלן:

סיכון אבטחת מידע וסייבר - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון סייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

סיכון טכנולוגיית המידע - הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק.

סיכון משפטי - סיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או צעדי עונשין מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם בעלי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

סיכון ציות ורגולציה - סיכון להטלת סנקציות משפטיות או רגולטוריות, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות (כגון: הוראות הדין, הרגולציה, סטנדרטים ודרכי התנהגות מקובלים המצופים מתאגיד). כמו כן, חשוף הבנק להשלכות עסקיות הנובעות משינויים בהוראות הרגולציה. סיכון הציות כולל גם את סיכון ההוגנות (conduct risk) שהינו הסיכון לפגיעה במהימנות הבנק בעיני ציבור הלקוחות, המשקיעים, הספקים וכלל מחזיקי העניין, ואף עלול לפגוע באמון הציבור במערכת הבנקאית כולה, הסיכון הינו חוצה בנק ומושתת על יישום ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות.

סיכון חוצה גבולות (Cross-Border) - סיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון איסור הלבנת הון - הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מאי ציות להוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור.

סיכון מוניטין - הסיכון לרווחי התאגיד, ליציבותו או ליכולתו להשיג את יעדיו, כתוצאה מפגיעה במוניטין העשוי לנבוע מפרקטיקות התאגיד, מצבו הפיננסי או פרסום שלילי (אמיתי או כוזב).

סיכון אסטרטגי-עסקי - סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון.

לפרטים בדבר חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 26 ג.12 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר סיכונים מובילים ומפתחים ראה פרק אירועי סיכון להלן.

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

התוכנית האסטרטגית

ביום 21 בנובמבר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית חדשה לשנים 2017-2021 (להלן: "התוכנית האסטרטגית החדשה"). התוכנית האסטרטגית החדשה מכוונת להשגת היעדים שלהלן:

- להציג בשנת 2021, תשואה מרווח נקי המיוחס לבעלי המניות להון עצמי ממוצע, בשיעור של כ-11.5% וכן תשואה דו ספרתית לאורך שנות התוכנית האסטרטגית החדשה; שיעורים אלה מתבססים על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון של הבנק, בשיעור המזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים, בתוספת שולי ביטחון נאותים;
- המשך הצמיחה האורגנית בפעילויות הליבה של הבנק, בשיעור הגבוה מהצמיחה במערכת הבנקאית בישראל; זאת, במטרה להוביל להגדלת נתחי השוק של הבנק במערכת הבנקאית בישראל.
- מנועי הצמיחה של הבנק מכוונים להגדלת רווחיות הבנק, כפועל יוצא, בין היתר, מצמיחת ההכנסות בשיעור שנתי ממוצע של כ-8% (אם כי לא לינארי), מול שליטה ברמת ההוצאה השנתית הממוצעת בשיעור גידול מתון של עד כ-6% בלבד (שגם הוא אינו לינארי);
- שמירה על יעילות תפעולית גבוהה - השגת יחס יעילות (יחס בין סך כל ההוצאות לבין סך כל ההכנסות) הנמוך משיעור של 60% לאורך שנות התוכנית, ונקיטת מאמצים לשיפורו אף לרמה הנמוכה מ-55%, בשנת 2021.

לפרטים בדבר העקרונות המנחים להשגת יעדי התוכנית האסטרטגית ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016.

ביום 26 בפברואר 2018, החליט דירקטוריון הבנק, לעדכן את מדיניות הדיבידנד של הבנק, לשנים 2018 עד 2021, וזאת לאחר שעקב אחר ביצוע התוכנית האסטרטגית כאמור.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת של הבנק הינה לחלק, החל משנת 2018, בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של עד 40% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק.

הבנק קיבל את אישורה של המפקחת על הבנקים, למתווה של מדיניות הדיבידנד האמורה.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת, הינה בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות המפקחת על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים.

לפרטים נוספים על מדיניות הדיבידנד בשנת 2017 ועל חלוקת דיבידנדים ראה פרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

דירקטוריון הבנק יעקוב אחר ביצוע התוכנית האסטרטגית החדשה והוא רשאי לערוך בה שינויים, מעת לעת, ככל שיידרש ובכלל זה, עקב שינויים בגורמים העלולים להשפיע על התוכנית, כאמור לעיל.

בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 27 בנובמבר 2017, התקשר הבנק בהסכם עם בעלי מניות בנק אגוד לרכישת 100% מבנק אגוד ומיזוגו עם הבנק בדרך של החלפת מניות. השלמת המהלך תאפשר לשפר את כושר התחרות של קבוצת מזרחי טפחות מול הבנקים הגדולים, וזאת ללא צורך בגיוס הון נוסף. המיזוג נמצא בהלימה עם התוכנית והיעדים האסטרטגיים של הקבוצה, ויש בו אף פוטנציאל לגידול בנתחי השוק, תוך קפיצת מדרגה במגזרים העסקיים, וכן פוטנציאל לגידול ביעדי התשואה להון ביחס לתוכנית האסטרטגית. השלמת עסקת הרכישה כפופה להתקיימות תנאים מתלים.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

תוכנית לריכוז יחידות המטה של הבנק

ביום 19 ביוני 2017 החליט דירקטוריון הבנק לנקוט בצעדים במטרה לרכז, ככל האפשר, את יחידות המטה של הבנק, באתר מרכזי אחד, בלוד. לפרטים בדבר ההתקשרות, השפעתה על הדוחות הכספיים והקלות הוניות שאישר הפיקוח על הבנקים הנוגעות להתייעלות בתחום הנדל"ן, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

התפתחויות משמעותיות בפעילות העסקית

הפעילות בשוק המשכנתאות התמתנה בשנת 2017, כאשר היקף מתן האשראי לדיור במערכת הבנקאית ירד ביחס לשנים 2016 ו-2015, אך עדיין היה בהיקף דומה ביחס לשנים 2014 ו-2013. הבנק פועל לחיזוק הובלתו בשוק המשכנתאות הן במונחי נתח שוק והן במונחים תדמיתיים, והמשך חיזוק המומחיות של בנקאי המשכנתאות. בשנה האחרונה הצליח הבנק לשמור על המובילות שלו בתחום המשכנתאות, תוך שהוא ממשיך לשמור על מאפייני סיכון נמוכים בשיעור המימון בהלוואה ובשיעור ההחזר ביחס להכנסת הלווה.

מגזר משקי הבית מצוי בתחרות הולכת ומתעצמת, הן מצד המערכת הבנקאית והן מצד חברות הביטוח וחברות כרטיסי האשראי, זאת, לצד הגברת השפעות הרגולטוריות. ביום 27 בינואר 2017 אושר החוק ל"הגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל". מטרת החוק הינה הגברת התחרות בשירותי הבנקאות הקמעונאיים תוך התייחסות לצד ההיצע - הוספת שחקנים חדשים; ולצד הביקוש - הגברת יכולת הצרכן להשוות בין עלויות של שירותים פיננסיים. חזון התחרות

של הועדה מוגדר על ידי יצירת שוק יעיל יותר המלווה בצמצום עלויות למשק, פישוט התחרות עבור הצרכן וגיוון מקורות האשראי והשירותים הפיננסיים המוצעים לו. בדצמבר 2017 הכריזו משרד האוצר ובנק ישראל על רפורמה להקלת נידוד של לקוחות בין בנקים באמצעות הקמת מערכת אוטומטית לניוד חשבונות.

יעד הבנק הינו להגדיל את נתח השוק שלו במגזר משקי הבית באמצעות הרחבת בסיס הלקוחות תוך מיקוד בקהלי מטרה איכותיים. צעדי הרגולציה להגברת התחרות במגזר משקי הבית ולהסרת חסמים בפני נידוד חשבונות בין בנקים, מהווים הזדמנות לגיוס מוגבר של לקוחות, תוך התבססות על ייחודיות השירות האישי והאיכותי של הבנק. במסגרת זו, נעשה שימוש בפלטפורמת "הבנקאות ההיברידית" ובמערך סניפי ה-"LIVE" לגיוס לקוחות חדשים ולשיפור השירות ללקוחות קיימים, תוך הרחבת הצעת הערך.

מאגר הלקוחות נוטלי המשכנתאות בבנק מהווה פוטנציאל להגדלת בסיס הלקוחות בפעילות מסחרית. בנוסף, פועל הבנק להתרחבות במגזרי לקוחות יעודיים, ביניהם המגזר הערבי והמגזר החרדי. בנק יחב מהווה חיזוק לפעילות המגזר הקמעונאי של הקבוצה באמצעות הרחבה והעמקה של פעילותו בקרב אוכלוסיית השכירים תוך מינוף יכולות מערכת הליבה הבנקאית החדשה שלו.

הבנק ממקד את מאמציו בגיוס פיקדונות מלקוחות קמעונאיים ומלקוחות עסקיים על מנת לשפר את יחס כיסוי הנזילות של הבנק, ועל מנת להזיל את עלות המקורות הנדרשים לפעילותו ולהוביל לשיפור רמת הרווחיות. מאמצים אלה הובילו לכך שהבנק המשיך להגדיל בשנת 2017 בהיקף ניכר את היקף הפיקדונות הקמעונאיים, תוך שיפור יחס כיסוי הנזילות.

האסטרטגיה העסקית של הבנק שמה דגש על הרחבה משמעותית של בסיס הלקוחות ועל הגדלת נתח השוק שלו בקרב הלקוחות העסקיים והבינוניים, תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו. הבנק מתמודד עם התגברות התחרות במגזרי פעילות אלה באמצעות הגברת הפעילות השיווקית מול הלקוחות, תוך פילוח הלקוחות על פי סוג העיסוק וצרכיהם וראיה כוללת של פעילותם, וכן באמצעות הרחבת פעילות הבנק בקרן המדינה לעסקים קטנים ובינוניים. לצורך הרחבת פעילותו במגזר הבנקאות המסחרית, נערך ארגון מחדש של הפעילות תחת שלושה מוקדים עסקיים, וכן הוגדל מספר הסניפים הממוקדים במתן שירותים בנקאיים למגזרים העסקיים. תשתית זו תתמוך בהמשך הרחבת הפעילות במגזר בשנים הבאות.

התחרות במתן שירותי בנקאות ופיננסים למגזר הבנקאות העסקית מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של חברות כרטיסי האשראי ושל הגופים המוסדיים הממוקדת במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך. הבנק מתמודד עם התחרות במגזר באמצעות התבססות על יתרונות ההון האנושי שלו ועל הניסיון והידע במתן שירות מקצועי ובהתאמת הפתרונות הבנקאיים לצורכי הלקוח. האסטרטגיה העסקית של הבנק במגזר מכוונת למיצוי הפוטנציאל הכלכלי של ההון על ידי התמקדות בפעילויות בעלות רווחיות גבוהה ביחס להון הנדרש בגיבוי. במקביל, הבנק פועל למינוף יתרונות המקצועי באמצעות הגברת שיתופי הפעולה במסגרת קונסורציומים עם גופים אחרים.

במטרה למצות את הפוטנציאל הכלכלי על ההון, הבנק מכר גם בשנת 2017 תיקי הלוואות לגופים מוסדיים שונים. לפרטים נוספים, ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית להלן.

הבנק ממשיך לשמור על יעילות תפעולית גבוהה, בין היתר, באמצעות רה-ארגון בנכסים ובאמצעות אופטימיזציה של מערך הסינוף, הכוללת פתיחה של סניפים במקומות פוטנציאליים לצמיחה עסקית, לצד מהלכים של התייעלות בפריסה הקיימת.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

התפתחויות במבנה ההון

השקעות בהון הבנק ועסקאות במניות

- לפרטים בדבר הנפקת מניות במסגרת תוכנית אופציות לעובדים ראה דוח על השינויים בהון העצמי בדוחות הכספיים.
- ביום 1 בפברואר 2018, פנה הבנק לפיקוח על הבנקים בבקשה לקבל את אישורו לאפשרות לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף של 5 מיליון מניות. רכישה עצמית של מניות הבנק דומה במהותה לחלוקת דיבידנד. לפרטים נוספים ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים.
- לפרטים בדבר שינויים במבנה השליטה בבנק ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (בעלי השליטה) בדוחות שנתיים אלה.

גיוס מקורות הוניים

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק, הנקבעת על ידי הדירקטוריון וכוללת יעדים לגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. בהתאם לכך, נקבעת, במקביל ליעדים העסקיים וליעדי הרווחיות, תוכנית לגיוס מקורות הוניים לצורך שמירה על הלימות ההון, בהתאם להנחיות שקבע הדירקטוריון בדבר הלימות הון.

התוכנית (הכוללת בין היתר, וכלל שיידרש, גיוס כתבי התחייבויות נדחים מותנים (CoCo)), צפויה להביא לכך שיחס ההון הכולל לא יפחת משיעור של 13.4% החל משנת 2018.

התפתחויות במקורות המימון

מקורות המימון של הקבוצה כוללים פיקדונות מהציבור ומגופים בנקאיים, הנפקת איגרות חוב לסוגיהן והון עצמי. הקבוצה בוחרת את תמהיל מקורות המימון על בסיס יעדיה העסקיים, בכלל זה יעדי רווחיות, תשואה על ההון, נזילות, הלימות הון ומינוף, בכפוף למגבלות הסטטוטוריות החלות על התאגידים הבנקאיים ובהתאם למצב שוק ההון ותחזיות ההנהלה באשר להתפתחויות בהם.

פיקדונות

הבנק מבחין בין סוגי הפיקדונות השונים לפי גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הבנק בוחן מידי יום את מידת הריכוזיות של המפקידים, ובמסגרת זו קבעו הדיריקטוריון וההנהלה מגבלות וקווים מנחים בתחום סיכון הריכוזיות, וכמו כן הוגדרו אינדיקטורים איכותיים וכמותיים למעקב שוטף, האומדים את השינויים בסיכון הריכוזיות, כל זאת כחלק ממערך ניהול סיכונים הנזילות.

סך פיקדונות הציבור בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2017 עמד על כ-183.6 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-178.3 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2016, גידול של כ-3.0%. פיקדונות הציבור במגזר השקלי הלא צמוד גדלו בשנת 2017 בשיעור של כ-8.6%, הפיקדונות במגזר הצמוד למדד קטנו בשיעור של כ-8.0% והפיקדונות במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ קטנו בשיעור של כ-10.1%. לפרטים, ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

בנק ישראל

בנק ישראל משמש כגורם המרכזי למימון וספיגת כסף לזמן קצר עבור המערכת הבנקאית, ובכלל זה עבור הבנק. יצוין, כי בנק הלווה כסף מבנק ישראל, חייב בבטוחות, עובדה המובאת בחשבון בניהול השוטף של הנזילות.

שוק נוסף לגיוס מקורות לטווח קצר הוא שוק הכסף הבין בנקאי. במהלך שנת 2017 החזיקה המערכת הבנקאית ובכללה הבנק, בעודפי נזילות גבוהים ולכן, השימוש בכלי זה היה זניח.

ההיקף והסוגים של הפיקדונות במערכת הבנקאית מושפעים, בין היתר, מהמדיניות המוניטרית של בנק ישראל.

גיוס כתבי התחייבות ואיגרות חוב מהציבור

הבנק פועל לגיוס מקורות ארוכי טווח באמצעות הנפקות, בין היתר, באמצעות מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ (להלן: "טפחות הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק. במהלך השנים הנפיקה טפחות הנפקות תעודות התחייבות לציבור על פי תשקיפים שפורסמו.

נכון למועד הדוחות הכספיים סך תעודות ההתחייבות, לרבות כתבי התחייבויות נדחים, שהונפקו לציבור על ידי טפחות הנפקות הסתכמו בערך נקוב כולל של כ-25.7 מיליארדי שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2016 - 22.6 מיליארדי שקלים חדשים), מהם 0.5 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים (נכללים בהון רובד 2 לעניין שמירת יחס הון מזערי ומופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר) ו-0.7 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (Contingent Convertibles) הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק).

במהלך שנת 2017 הנפיקה טפחות הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo בסך כולל של כ-6.8 מיליארדי שקלים חדשים ערך נקוב תמורת כ-6.9 מיליארדי שקלים חדשים כדלהלן:

ביום 2 באפריל 2017 הנפיקה טפחות הנפקות איגרות חוב (סדרות 40 ו-41), בדרך של הנפקה לציבור והרחבת סדרות נסחרות, בערך נקוב כולל של 2,579 מיליוני שקלים חדשים, תמורת כ-2,703 מיליוני שקלים חדשים.

ביום 28 בספטמבר 2017 הנפיקה טפחות הנפקות איגרות חוב מסדרה 42 בדרך של הנפקה לציבור והרחבת סדרה נסחרת ואיגרות חוב מסדרות 45 ו-46 אשר הונפקו לראשונה לציבור, בערך נקוב כולל של 3,529 מיליוני שקלים חדשים, תמורת כ-3,527 מיליוני שקלים חדשים.

ביום 19 בדצמבר 2017 הנפיקה טפחות הנפקות לראשונה לציבור כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (סדרה 47), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק) בערך נקוב כולל של כ-679 מיליוני שקלים חדשים, תמורת כ-679 מיליוני שקלים חדשים.

בנוסף לפעילות טפחות הנפקות, לבנק עצמו קיים תשקיף מדף בתוקף מיום 25 בספטמבר 2016 (נושא תאריך 26 בספטמבר, 2016). בשנת 2017 לא בוצעה על ידי הבנק הנפקה מכוח תשקיף זה.

מכשירי הון מורכבים

לפרטים בדבר הנפקת כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo של טפחות הנפקות, ביום 19 בדצמבר 2017, ראה לעיל.

לפי Standard & poors Maalot דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים המותנים הוא ilAA-. בחודש אוגוסט 2017 גייס בנק יהב בהנפקה פרטית כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן, בסכום של 120 מיליוני שקלים חדשים. כתבי ההתחייבות עומדים בתנאי הכשירות של הוראות באזל III ומוכרים כהון רובד 2.

היתרה המשוערכת של כתבי ההתחייבות הנדחים המותנים מסוג CoCo ליום 31 בדצמבר 2017 עומדת על 1.4 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 0.8 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2016.

בנוסף, לבנק שטרי הון נדחים הנכללים בהון רוברד 2 אך אינם כשירים להכרה כהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן, מופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר. מכשירי ההון המורכבים של הבנק הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 ב-29.9 מיליארדי שקלים חדשים.

התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית

הפריסה הסניפית

תפקידם העיקרי של סניפי הקבוצה הוא מתן שירות איכותי ומקצועי ללקוחות בכל תחומי הפעילות הבנקאית, סמוך למקום בו נדרש השירות (מקום המגורים, העסק). במסגרת זו מתנהלת בסניפים פעילותם השוטפת של הלקוחות, תוך שהבנק מציע ללקוחותיו ולכלל הציבור מוצרים ושירותים פיננסיים מתקדמים, לרבות שרותי ייעוץ לפעילות בשוק ההון ושרותי ייעוץ פנסיוני. סניפי הקבוצה פרוסים בכל רחבי הארץ ומונים ליום 31 בדצמבר 2017, 187 מרכזי עסקים, סניפים ושלוחות, ובתוכם 46 סניפי בנק י'ב.

הבנק ממשיך להרחיב את הפריסה הסניפית בהתאם לתוכנית האסטרטגית ותוך כדי בחירת מיקומים על בסיס מערכת שיקולים הכוללת מתן שירות מיטבי ללקוחות, וכן שיקולי כדאיות כלכלית.

בשנת 2017 פתחה קבוצת הבנק 3 נקודות מכירה חדשות, זאת במקביל להעתקה של מספר נקודות מכירה אחרות למיקומים נכונים יותר מבחינה גיאוגרפית בעקבות מיפוי צרכי לקוחות הבנק ובמטרה לשפר את השירות הניתן להם והרחבת פעילות הגיוס העתידית. בשנת 2018 צפו הבנק לפתוח כ-4 נקודות שירות ומכירה נוספות.

הבנק מפעיל 6 סניפי "LIVE" - סניפים אשר נותנים שירות מלא ואישי, במשך שעות פעילות ארוכות ובאמצעות ערוצי תקשורת מגוונים בין הבנקאי ללקוח (טלפון, פקס, אינטרנט, מייל, SMS, וידאו).

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשל"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

ערוצים ישירים

המדיניות על פיה פועל סקטור בנקאות ישירה בתחום הערוצים הישירים:

- יישום אסטרטגיית רב ערוצית שבמרכזה עומד הסניף, וערוצי הבנקאות הישירה מהווים חלק אינטגרלי ממנה.
- פיתוח שירות הבנקאות ההיברידית כערוץ עיקרי להתקשרות עם הבנקאי.
- הרחבת היקף ומגוון השירותים הניתנים באמצעות ערוצי הבנקאות הישירה.

הערוצים הישירים המוצעים ללקוחות הבנק כוללים:

שירותי בנקאות היברידית

הבנקאות ההיברידית מסמלת את השילוב בין שירות אישי, נגיש ללקוח, לבין אמצעי הטכנולוגיה.

שירותי הבנקאות ההיברידית ניתנים באמצעות סניפי הבנק ומרכזי הבנקאות, כמפורט להלן:

- סניפי הבנק - שיחת טלפון מלקוח מזהה, מייל ו-SMS מנותבים ישירות לבנקאי של הלקוח ונענים על ידו או על ידי צוות מגבה בסניף.
- צוות הסניף במרכז הבנקאות מגבה את הבנקאים בסניפים, מבצע פעולות ומוסר מידע ללקוחות הבנק כחלק מהשירות ההיברידית המשולב הניתן ללקוחות. השירות ניתן 24 שעות ביממה (בימי חול).
- בשנת 2017 הרחיב הבנק את שירות הבנקאות ההיברידית ללקוחות עסקיים במרכז הבנקאות באמצעות צוות ייעודי במרכז הבנקאות.
- בשנת 2018 - מתעתד הבנק להרחיב את שירות הצ'אט ללקוחות בתחומי המשכנתאות, מכירות והשקעות.

שירותי האינטרנט, הסלולר, תיבת ההודעות, שירות טלפוני ממוחשב ופקס

שירות האינטרנט - מאפשר קבלת מידע בנקאי וביצוע פעולות בחשבון במגוון המוצרים הבנקאיים העומדים לרשות לקוחות הבנק בעלות מופחתת.

בשנת 2017 הורחבו השירותים ללקוחות עסקיים.

בשנת 2018 מתכנן הבנק להרחיב את השירותים ללקוחות העסקיים - אתר חדש לפעילות בינלאומית, זירת פיקדונות חדשה, אפליקציה ניהול חשבון חדשה, הזדהות בטביעת אצבע והרחבת ניירות ערך זרים בזירת שוק ההון.

שירות עצמי בסניפים

- הבנק מתכנן להרחיב את השירותים השונים שמעמיד ללקוחותיו במכונות לשירות עצמי.
- עמדות שירות - הבנק מעמיד לרשות הלקוח עמדות שירות המאפשרות לו לבצע פעולות כגון: לקיחת הלוואה, הפקדת שיקים וקבלת מידע על חשבונות בתחום המסחרי ובתחום המשכנתאות באופן עצמאי 24 שעות ביממה, גם כשהסניף סגור. בחלק מעמדות השירות ניתן לבצע הנפקה מיידית של פנקסי שיקים.
- בשנת 2018 מתכנן הבנק להתחיל בפריסת שירות של הפקדת מזומן במכונות לשירות עצמי בסניף.
- כספונים - ברשות הבנק 205 מכשירים אוטומטיים למשיכת כספים, חלקם בסניפי הבנק וחלקם מוגדרים "כספונים מרוחקים".

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

הרחבת הפעילות העסקית

לפרטים בדבר התוכנית האסטרטגית של הבנק ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית לעיל.

הסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד

ביום 27 בנובמבר, 2017, התקשר הבנק בהסכם, שעיקריו יפורטו להלן, עם בעלי המניות של בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "אגוד"), המחזיקים יחדיו בכ-47.63% מהון המניות המונפק והנפרע של אגוד (להלן: "בעלי מניות השליטה"), וכן "מניות בעלי מניות השליטה", בהתאמה). כמו כן, עובר למועד ההתקשרות בהסכם, התקבלה הודעתו של בעל מניות נוסף של אגוד, המחזיק (באמצעות נאמנים) במניות אגוד המהוות כ-27.12% מהון המניות המונפק והנפרע של אגוד (להלן: "בעל המניות הנוסף"), להיענות בחיוב להצעת הרכש. וככל ותבצע העסקה החלופית (כהגדרתה להלן), על פי הוראות ההסכם, ויידרש אישורה של העסקה החלופית באסיפה הכללית של אגוד, בעל המניות הנוסף התחייב לתמוך ולהפעיל את כוח ההצבעה שלו באסיפה הכללית של אגוד לתמיכה בעסקת החלופית.

על פי ההסכם, בכפוף להתקיימות תנאים מתלים שעיקרם מפורט בהסכם, יפרסם הבנק הצעת רכש חליפין מלאה (להלן: "הצעת רכש") לרכישת מניות בנק אגוד ומנגד התחייבו בעלי מניות השליטה וכן בעל המניות הנוסף להיענות להצעת הרכש, שתושלם בכפוף לתנאים המתלים שנקבעו בהסכם.

הצעת הרכש, שתפורסם בכפוף להתקיימות התנאים המתלים, תופנה לכלל בעלי המניות באגוד והשלמתה תותנה, בין היתר, בהשגת שיעור היענות הדרוש לקיבול הצעת רכש מלאה, בהתאם להוראות סעיף 337 לחוק החברות (להלן: "שיעור היענות המזערי"). באופן שיאפשר רכישת מלוא המניות בהון המונפק והנפרע של אגוד על ידי הבנק, כך שלאחר השלמת הצעת הרכש אגוד יהפוך לחברה פרטית, כהגדרתה בחוק החברות, בבעלות מלאה של הבנק.

על פי ההסכם, במועד השלמת הצעת הרכש ירכוש הבנק את מלוא המניות בהון המונפק והנפרע של אגוד, ובכלל זה את מניות בעלי מניות השליטה, כפי שהן, as-is, ללא כל זכות לשיפוי כלשהו וללא קבלת מצגים, כשהן נקיות וחופשיות.

ככל שהצעת הרכש תפורסם ותושלם, אזי בסמוך לאחר הפיכת אגוד לחברה פרטית, בכוננת הבנק לפעול למיזוג אגוד כ-"חברת יעד" עם ולתוך הבנק כ-"חברה קולטת" (כהגדרת מונחים אלה בחוק החברות) (להלן: "המיזוג המתוכנן").

התמורה על פי הצעת הרכש תשולם באמצעות מניות הבנק, אשר יונפקו בכמות אשר תשקף את היחס סכום השווה ל-60% מסך כל ההון של אגוד, בהתאם לדוחות הכספיים של אגוד לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2017, בניכוי סכום החלוקה המותרת, כהגדרתה בהסכם, לבין ממוצע שער הנעילה המתואם של מניות הבנק ב-90 ימי המסחר שקדמו ליום 30 ביוני 2017 (להלן: "מניות התמורה"). מנגנון חישוב מניות התמורה נקבע במשא ומתן בין הצדדים להסכם.

על פי ההסכם נקבעו אירועים אשר בהתקיימם, במהלך התקופה שתחילתה במועד החתימה על ההסכם ועד להשלמת הצעת הרכש או העסקה החלופית (להלן: "תקופת הביניים"), תבצע התאמה בכמות מניות התמורה באופן המשקף את המשמעות הכלכלית של פעולות אלו.

ההסכם כולל תנאי מפסיקה, לפיו ככל שיוחלט על ידי דירקטוריון הבנק, לפי שיקול דעתו הבלעדי והמוחלט, כי הערכת שווי, שתתקבל אצל הבנק לאחר החתימה על ההסכם, אינה תומכת בתמורה המפורטת בהסכם, לפי תנאי זה, הבנק יהיה רשאי, לפי שיקול דעתו הבלעדי והמוחלט, להודיע לבעלי מניות השליטה וזאת עד ליום 23 בינואר 2018 (כאשר לבקשת הבנק יוארך המועד עד ליום 7 בפברואר 2018), כי ההסכם הינו משולל כל תוקף ולא תהא לבעלי מניות השליטה כל טענה ו/או תביעה בעניין. ביום 7 בפברואר 2018 קיבל דירקטוריון הבנק החלטה שלא למסור לבעלי מניות השליטה הודעה בדבר התקיימות התנאי המפסיקה.

החלטת הדירקטוריון כאמור נסמכה, על הערכות שווי שהתקבלו בידי הדירקטוריון שנערכו על ידי PwC Advisory Israel Ltd שהינו מעריך שווי חיצוני ובלתי תלוי בבנק, אשר מסקנותיהן תמכו בתמורה המפורטת בהסכם, ובכלל זה היוו בסיס לכמות מניות התמורה.

על פי ההסכם נקבע כי במידה ולא יתאפשר להשלים את העסקה נשוא ההסכם במתווה של הצעת רכש, יפעלו הבנק ובעלי מניות השליטה לביצוע העסקה בדרך של מיזוג סטוטורי, אשר ביצעו יהיה טעון את אישורם של האורגנים המוסמכים בבנק ובאגוד, כאשר אגוד יהיה "חברת היעד" והבנק יהיה "החברה הקולטת", כהגדרת מונחים אלה בחוק החברות (להלן: "העסקה החלופית"). לעניין זה נקבע בהסכם כי ככל שהעסקה החלופית לא תאושר באורגנים המוסמכים של הבנק ו/או באגוד, יבוטל ההסכם.

ההסכם כולל הוראה לפיה הצדדים ינקטו את כל הפעולות הנדרשות על מנת שמניות התמורה תרשמנה למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ (להלן: "הבורסה") ולא תחולנה עליהן הוראות חסימה כלשהן, זאת למעט התחייבות של כל אחד מבעלי מניות השליטה, הכלולה בהסכם, להימנע ממכירת מניות התמורה במשך שישה חודשים, וזאת למעט מכירה מחוץ לבורסה (בתנאים שנקבעו בהסכם) ו/או שעבוד (בתנאים שנקבעו בהסכם).

בסמוך ככל הניתן לאחר השלמת הצעת הרכש והפיכתו של אגוד לחברה פרטית בכוננת הבנק לבצע את המיזוג המתוכנן. בכוננת הבנק למזג את עסקי אגוד בעסקי הבנק, לפי שיקול דעתו של הבנק, תוך נקיטת מהלכי התייעלות בניהול משאביו, ובכללם מערך הסינוף, מצבת כוח האדם והמערך הטכנולוגי. להערכת הבנק אומדן העלויות הצפויות לאחר הרכישה מסתכם במאות אחדות של מיליוני שקלים חדשים, אשר עיקרן תבוצענה, להערכת הבנק, על פני תקופה של כשלוש שנים.

הערכות הבנק כמפורט לעיל ותוכניות הבנק לגבי אגוד כמפורט לעיל, הינן מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המתבססות, בין היתר, על המידע וההנחות שבידי הנהלת הבנק למועד זה, לרבות המידע הקיים בידי הבנק אודות אגוד.

הערכות ו/או תוכניות אלו עשויות שלא להתממש, כולן או חלקן ו/או להתממש באופן שונה באופן מהותי מהצפוי לעיל, כתוצאה מאירועים אשר אינם בהכרח בשליטת הבנק ו/או לנוכח שינוי בנסיבות כפי שהן ידועות לבנק למועד זה, לרבות ביחס לאגוד, ובכלל זה שינוי חקיקה ורגולציה, הוראות גורמי פיקוח, שינוי בהנחות העבודה לנוכח מידע שיתקבל אודות אגוד ועסקיו לאחר הרכישה, שינויים גיאוגרפיים ושינויים אחרים העלולים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינוי התוכניות שתוארו לעיל. בהם קבלת אישורי צדדים שלישיים וגורמים רגולטורים. הבנק פועל לקבלת האישורים הנדרשים. בהתאם, אין כל וודאות כי העסקה נשוא ההסכם תושלם.

לפרטים נוספים בדבר ההסכם עם בעלי מניות השליטה באגוד ראה דיווח מיידי מיום 28 בנובמבר 2017 (אסמכתא 2017-01-110619), ולדיווח מיום 28 בדצמבר 2017 (אסמכתא 2017-01-110631) ומיום 7 בפברואר 2018 (אסמכתא 2018-01-011076) אשר פרטיהם נכללים בביאור זה על דרך ההפניה.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

מכירת זכויות והתחייבויות בתיק המשכנתאות

ביום 28 במרץ 2017 נחתם הסכם בין הבנק ובין גופים מוסדיים למכירת 80% מזכויות והתחייבויות של תיק הלוואות לדיור שסכומו הכולל הוא כ-912 מיליון שקלים חדשים. תיק הלוואות מורכב מהלוואות לדיור שהועמדו על ידי הבנק בין 1 בינואר 2013 ל-30 ביוני 2014. תיק הלוואות שנמכר כולל הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60%.

ביום 26 בספטמבר 2017 נחתם הסכם נוסף בין הבנק ובין גופים מוסדיים למכירת 80% מזכויות והתחייבויות של תיק הלוואות לדיור שסכומו הכולל הוא כ-683 מיליון שקלים חדשים. תיק הלוואות מורכב מהלוואות לדיור שהועמדו על ידי הבנק בין 1 ביולי 2014 ל-31 באוקטובר 2015. תיק הלוואות שנמכר כולל הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60%.

ביום 26 בדצמבר 2017 נחתם הסכם נוסף בין הבנק ובין גופים מוסדיים למכירת 80% מזכויות והתחייבויות של תיק הלוואות לדיור שסכומו הכולל הוא כ-1,315 מיליון שקלים חדשים. תיק הלוואות מורכב מהלוואות לדיור שהועמדו על ידי הבנק בין 1 במרץ 2015 ל-30 באפריל 2016. תיק הלוואות שנמכר כולל הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60%.

בסך הכל, סכומם של תיקי הלוואות לדיור שנמכרו בשנת 2017 - 2,910 מיליון שקלים חדשים. בשלוש המכירות לעיל, יתרת תיק הלוואות נותרת בבעלות הבנק באופן שזכויות הרוכשת זכויות הבנק תהיינה בדרגת קדימות זהה (פרי 10%).

בהתאם להסכמי ניהול שנחתמו בין הצדדים, הבנק ינהל ויתפעל עבור הרוכשת את חלק תיק הלוואות שנרכש על ידה, באופן ועל בסיס אותם כללים לפיהם הבנק מנהל ומתפעל הלוואות לדיור עבור עצמו, לרבות החלק בתיק הלוואות שנותר בבעלותו.

שיתופי פעולה אסטרטגיים

במהלך שנת 2017 המשיך הבנק לבצע עסקאות של מכירה ושיתוף בסיכון אשראי עם גופים מוסדיים וגופים פיננסיים בארץ ובחוץ לארץ. המשיך שיתופי פעולה עם גופים מוסדיים הינו חלק מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2017-2021.

במסגרת פעילות זו, הרחיב הבנק את מתן השירותים לתפעול של נכסים פיננסיים ובהם, ניהול ותפעול הלוואות לדיור שנרכשו מהבנק. לפרטים נוספים על מכירת זכויות והתחייבויות בתיק המשכנתאות (80% מתיק הלוואות לדיור בהיקף של 2,910 אלפי שקלים חדשים) ראה לעיל.

לפרטים בדבר התוצאות העסקיות במגזרי הפעילות השונים, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל

התפתחויות ביחסי עבודה

לפרטים בדבר התפתחויות ביחסי עבודה עם ארגון העובדים ראה ביאור 22 א.6. לדוחות הכספיים.

הסכמי שכר לעובדים המיוצגים על ידי ארגון המנהלים ומורשי החתימה

הסכם העבודה עם ארגון המנהלים תקף עד לסוף שנת 2017. החל משא ומתן לחתימת הסכם עבודה חדש לשנים הקרובות.

הסכמי עבודה ושכר בבנק יהב

לבנק יהב הסכם שכר קיבוצי עם נציגות העובדים אשר מעגן את יחסי העבודה והתגמול בבנק יהב לשנים 2013-2016, ההסכם הוארך.

תוכנית לריכוז יחידות המטה של הבנק

לפרטים בדבר מכירת הזכויות בבניין בו נמצאים כיום המשרדים של מטה הבנק ושכירתם בחזרה ראה ביאור 25 י"ג לדוחות הכספיים.

תוכנית התייעלות

ביום 27 בדצמבר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שהומלצה על ידי הנהלת הבנק לפיה תתאפשר פרישתם המוקדמת של כ-300 עובדים במהלך השנים 2017-2021, בתנאים מוטבים. לפרטים ראה ביאורים 22 ו-25 לדוחות הכספיים.

תוכנית התייעלות בבנק יהב

ביום 13 ביוני 2017 אישר דירקטוריון בנק יהב מהלכי התייעלות הכוללים תוכנית פרישה מרצון וצמצום בשטחי נדל"ן. לפרטים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

התפתחויות בלוגיסטיקה, מינהל והתייעלות

בשנת 2017 נמשכה מגמת התייעלות וניצול המשאבים הקיימים של הבנק, בנושאים הבאים:

- התייעלות בשטחים.
- ביצוע פריסה טובה יותר של מערך הסינוף.
- המשך מינוף תשתיות באמצעות השכרה לצד ג', באופן זמני, של שטחים המשמשים כעתודה של הבנק להתפתחות עתידית.
- סיום הנגשת סניפי הבנק בהתאם לתקנות הנגישות החדשות וקבלת דחייה זמנית מנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות עבור נכסים שנמצא פתרון להנגשתם, אולם ההנגשה טרם הסתיימה (לדוגמא סניף שמועתק לנכס חלופי, והנכס החלופי טרם התקבל).

הפעילויות והמגמות שתוארו צפויות להימשך גם בשנת 2018.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשל"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד. לפרטים נוספים הנוגעים להון האנושי בבנק, המבנה הארגוני של הבנק ונושאי משרה בכירה, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע

שירותי מחשוב לבנק יהב

בנק מזרחי טפחות רכש בשנת 2008 את השליטה בבנק יהב (50% מהמניות) מבנק הפועלים בע"מ (להלן: "בנק הפועלים"). עד ליום 31 בדצמבר 2016 קיבל בנק יהב שירותי מחשוב ותפעול מבנק הפועלים. השירותים האמורים ניתנו לבנק יהב בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים והממונה על ההגבלים העסקיים. ביום 1 בינואר 2017 עבר בנק יהב למערכת ליבה בנקאית חדשה של חברה בינלאומית מקונצרן TATA. המעבר למערכת הליבה הסתיים בהצלחה לאחר סיום הסבת נתונים ובדיקות תקינות פנים מערכתיות וחוף מערכתיות (מול צדדים שלישיים). במהלך שנת 2017 פעל בנק יהב בהתאם לתוכנית העבודה, להשלמת פיתוחים לפי לוח הזמנים שגובש בתקופת הפיתוח של המערכת, וכן פיתוחים נוספים כמתוכנן. לפרטים בדבר השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות ההון והלימות ההון להלן. לפרטים בדבר רכוש קבוע ומתקנים, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית

הפעילות הבינלאומית בקבוצת הבנק כוללת פעילות עסקית ושירותי בנקאות פרטית באמצעות חברות בנות, סניפים ונציגויות בארץ ובעולם. הפעילות הבינלאומית של הקבוצה בארץ מתמקדת בעיקר בבנקאות פרטית, ובמתן שירותים פיננסיים לתושבי חוץ בחוץ לארץ, במימון סחר חוץ, באשראי מקומי ובהשתתפות באשראים סינדיקטיביים. כמו כן, מתן שירותים בנקאיים ללקוחות ישראליים המקיימים פעילות בחוץ לארץ. לבנק שלוחות במספר מדינות, כמפורט בהמשך. הפעילות הבינלאומית בארץ ובחוץ לארץ כפופה לסקטור פעילות בינלאומית ובנקאות פרטית בחטיבה הפיננסית של הבנק. בנוסף, מתבצעת בקרה על הפעילות בשלוחות על ידי החטיבה לבקרת סיכונים. כל אחת מהשלוחות בחוץ לארץ פועלת על פי החוק והרגולציה המקומיים, ומלווה באופן שוטף על ידי יועצים משפטיים מקומיים המתמחים בפעילות הבנקאית הרלבנטית לכל שלוחה. במסגרת הפעילות הבינלאומית גלום גם סיכון חוצה גבולות, לפרטים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן. במהלך שנת 2017 נסגרה נציגות הבנק באורוגוואי, כך שנכון לתום שנת 2017 מפעיל הבנק משרדי נציגויות במקסיקו וגרמניה. לפירוט השלוחות השונות ועיסוקיהן ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (תוצאות הפעילות בחוץ לארץ) בדוחות שנתיים אלה.

נושאים נוספים

הסכמים מהותיים

לפרטים בדבר הסכמים מהותיים ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

אופציות לנושאי משרה ומנהלים נוספים בבנק ובחברות בנות

ביום 31 באוגוסט 2017 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול של הבנק, הצעת כתבי אופציה לנושאי המשרה בבנק, וכן למנהלים נוספים בבנק ובחברות בנות של הבנק. לפרטים נוספים ראה ביאור 23 לדוחות הכספיים.

מעורבות חברתית ותרומות

לפרטים ראה דוח אחריות תאגידית של הבנק באתר האינטרנט של הבנק:
www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

שינויים במבנה המשפטי ובאופן ההתאגדות של הבנק

בשנת 2017 לא חל שינוי במבנה המשפטי ובאופן ההתאגדות של הבנק.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

פרק זה כולל תיאור של מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים הנוגעים לתוצאות ולמצב העסקי, לרבות ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווחים, וניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון. כמו כן, מתוארות תוצאות מגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק, ותוצאות הפעילות בהחזקה בחברות עיקריות.

מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים

אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק

תוכנית לריכוז יחידות המטה של הבנק

ביום 19 ביוני 2017 החליט דירקטוריון הבנק לנקוט בצעדים במטרה לרכז, ככל האפשר, את יחידות המטה של הבנק, באתר מרכזי אחד, בלוד. לפרטים בדבר ההתקשרות, השפעתה על הדוחות הכספיים והקלות הוניות שאישר הפיקוח על הבנקים הנוגעות להתייעלות בתחום הנדל"ן, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

התפתחויות ביחסי עבודה

ביום 3 בדצמבר 2017 נחתם הסכם קיבוצי חדש בין ההנהלה לארגון העובדים. לפרטים ראה ביאור 22 א.6. לדוחות הכספיים.

רכישת פוליסת ביטוח לערבויות

ביום 28 בדצמבר 2016 השלים הבנק רכישת פוליסת ביטוח לחשיפות אשראי בגין ערבויות שהבנק הוציא בהתאם לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) התשל"ה - 1974 ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור.

פוליסת הביטוח מכסה שיעור של 80% מתוך ערבויות בסכום של כ-15.5 מיליארדי שקלים חדשים והוא בתוקף מיום 31 בדצמבר 2016.

ההתקשרות האמורה התבצעה באמצעות חברת ביטוח שהינה חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, אשר התקשרה בד בבד, עם מבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג בינלאומי גבוה.

פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו יידרש הבנק לשלם בשל חילוט הערבויות ונועדה בעיקרה להפחית את נכסי הסיכון בגין חשיפת האשראי הנובעת מן הערבויות.

רכישת הביטוח האמור הביאה לגידול בשיעור של כ-0.25% ביחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016.

במהלך הרבעון הרביעי 2017 ביצע הבנק שינוי בהרכב מבטחי המשנה כך שהרכב המבטחים החדש כולל מבטחי משנה בעלי דירוג בינלאומי גבוה יותר.

שינוי הרכב המבטחים בתיק ערבויות חוק המכר הביא לגידול בשיעור של 0.08% ביחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017.

עסקה לרכישת בנק אגוד לישראל

לפרטים בדבר עסקה לרכישת בנק אגוד לישראל ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית לעיל.

הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק

התפתחויות עיקריות בענף הבנקאות בארץ ובעולם

מערכת הבנקאות מתמודדת בשנים האחרונות עם מספר אתגרים עיקריים:

- פעילות כלכלית מתונה המתאפיינת בסביבת ריבית ואינפלציה נמוכה לאורך זמן, אשר פוגעת ברווחיותם של הבנקים.
- התמתנות בקצב הצמיחה העולמי מובילה למגמה של מעבר מבנקאות רב-לאומית גלובלית לבנקאות מקומית.
- פיתוח מואץ של בנקאות דיגיטלית המבוססת על פלטפורמת האינטרנט ועל שימוש מוגבר במובייל, אשר מלווה במתן הקלות רגולטוריות מצד בנק ישראל המכוונות לעידוד פעילות בדיגיטל. לצד התפתחויות אלה, מתרחב בעקביות השימוש של משקי הבית בערוצים הדיגיטליים. בנוסף, מגמת הדיגיטציה הגוברת מאפשרת את כניסתן של חברות טכנולוגיה לזירת התיווך הפיננסי תוך יצירת שיתוף פעולה עם המערכת הבנקאית.
- התחרות במגזר משקי הבית ובמגזרי העסקים והבינוניים הולכת ומחריפה בשנים האחרונות, על רקע התמקדות של המערכת הבנקאית במגזרים אלה, לצד כניסה גוברת של גופים מוסדיים וחברות כרטיסי האשראי. להשפעות אלה מצטרפת התגברות ההוראות הרגולטוריות בנושאים הבאים: פיקוח על מחירי השירותים הבנקאיים; הסרת חסמים בפני ניווד חשבונות בין בנקים; קידום חוק נתוני אשראי והפקת תועלת זהות בנקאית לצורך הגברת השקיפות לצרכן וצמצום פערי המידע; הגברת התחרות בענף הבנקאות באמצעות עידוד כניסתם של מתחרים חדשים - אגודות אשראי ובנקים קואופרטיביים.
- בהמשך למגמת התגברות ההוראות הרגולטוריות גובשו יוזמות שונות להגברת התחרותיות במערכת הפיננסית:
- ביום 27 בינואר 2017 אושר החוק ל"הגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל" בהמשך להמלצותיה הסופיות של ועדת שטרומ. מטרת החוק הינה הגברת התחרות בשירותי הבנקאות הקמעונאיים תוך התייחסות לצד ההיצע - הוספת שחקנים חדשים, ולצד הביקוש - הגברת יכולת הצרכן. להלן מפורטים עיקרי הוראות החוק:
- הפרדת השליטה והבעלות של הבנקים הגדולים (בנקים אשר סך הנכסים המאזניים שלהם על בסיס מאוחד גדול מ-20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל) מחברות כרטיסי האשראי.
- הטלת מגבלות על הבנקים הגדולים בהנפקה ובהפצה של כרטיסי אשראי.
- השקת ממשק טכנולוגי לצפייה במידע פיננסי (Read Only) לצורך הקלה על הצרכנים בבחירה בין חלופות פיננסיות שונות.
- גופים פיננסיים יוכלו לרכוש שירותי מחשוב מבנקים.
- סליקת כרטיסי אשראי - סולק קיים יחויב להתקשר עם סולק חדש באופן שיאפשר לו לתת שירותי סליקה לבתי עסק.
- לטובת בחינת התחרות בשוק האשראי, הוקמה ועדה בראשות המנהל הכללי של משרד האוצר ומנהל חטיבת המחקר בבנק ישראל. תפקידי הועדה הם לעקוב אחר יישום הוראות החוק ולהמליץ על צעדים להגברת התחרות בשוק האשראי.
- ביום 13 בדצמבר 2017 הכריזו משרד האוצר ובנק ישראל על רפורמה להקלת ניווד של לקוחות בין בנקים באמצעות הקמת מערכת אוטומטית לניוד חשבונות.
- ביום 16 בינואר 2018 פרסם בנק ישראל על כוונתו להפחית את העמלה הצולבת בעסקאות חוב נדחה משיעור של 0.7% מהיקף העסקה, לשיעור של 0.5%, וזאת בשלוש פעימות בשנים 2019-2024. ההחלטה הסופית באשר לגובה העמלה תפורסם לאחר בחינת הערות הציבור.
- ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים הוראה לפיה הבנקים ידרשו להגדיל את כריות ההון כנגד תיק האשראי לדיוור. ההוראה קובעת, שמעבר ליעדים שקבע המפקח ליחס הון עצמי רובד 1 עבור התאגידים הבנקאיים, יהיה על התאגידים הבנקאיים להגדיל את הון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת תיק האשראי לדיוור. יישום ההוראה בוצע באופן הדרגתי והושלם ביום 1 בינואר 2017.
- החמרת הדרישות בנושא של שמירה על יחס כסוי נזילות ויחס מינוף לצורך שיפור מנגנוני יציבות על המערכת הבנקאית. מנגד, אישר הפיקוח על הבנקים לבנקים בישראל לגייס איגרות חוב עם מנגנון ספיגת הפסדים, בדומה לנהוג בעולם (איגרות חוב עם המרה מותנית - CoCo). איגרות חוב אלה תורמות לחיזוק יציבות הבנק המנפיק ולצמצום התמיכה שתידרש מהממשלה אם וכאשר הבנק יקלע לקשיים. לפרטים בדבר הנפקת כתיב התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo ראה פרק התפתחויות במקורות המיומן לעיל.
- הידוק הרגולציה הבינלאומית המתאפיינת באכיפה מוגברת וחוצה גבולות, כמו גם בנושאי מיסוי מקומיים.
- התגברות התודעה הצרכנית, בין היתר, בזכות שימוש מוגבר ברשתות החברתיות, ובזכות טכנולוגיה המאפשרת נגישות קלה יותר למידע ולבחירת חלופות פיננסיות. כתוצאה מכך, עולם הבנקאות עובר למיקוד בזיהוי צרכי הלקוח.

התפתחויות במשק בישראל ובכלכלה העולמית בשנת 2017

המשק בישראל

התפתחויות ריאליות

לפי האומדן הראשון למחצית השנייה של שנת 2017 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסתכמה צמיחת התוצר בשנת 2017 בשיעור של 3.3%, לעומת 4.0% אשתקד ובהשוואה ל-2.6% בשנת 2015. ההתמתנות בקצב צמיחת התוצר התרחשה בעקבות ההשפעות הבאות: ירידה בצריכת מוצרים בני קיימא, לאחר שאשתקד נרשמה בסעיף זה צמיחה חריגה על רקע רכישה מוגברת של כלי רכב, בעקבות שינוי כללי המס הירוק, וכן התמתנות הצמיחה בהשקעות בענפי משק ובבנייה למגורים. על פי הערכת בנק ישראל, שוק העבודה מעיד על רמת פעילות גבוהה תוך הימצאות בקרבת תעסוקה מלאה. שיעור האבטלה הממוצע בשנת 2017 עמד על 4.2%, בהשוואה לשיעור של 4.8% בשנת 2016. זאת, במקביל לירידה קלה בשיעור ההשתתפות הממוצע לרמה של 64.0%.

אינפלציה ושערי חליפין

במהלך שנת 2017 עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.4%, לאחר שירד בשיעור של 0.2% אשתקד. המדד הושפע בשנת 2017 בעיקר מהתייקרות ב: סעיף הדיור (שכירות), סעיף תחזוקת הדירה וסעיף הבריאות, אשר תרמו 0.8% למדד הכללי. מנגד, חלה ירידה ב: סעיף התחבורה והתקשורת, סעיף ההלבשה וההנעלה, וסעיף הריהוט והציוד לבית אשר מיתנו את המדד הכללי בשיעור של 0.5% במצטבר.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם:

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	שיעור השינוי (באחוזים)
שער החליפין של:			
הדולר של ארצות הברית (בשקלים חדשים)	3.845	3.467	(9.8)
אירו (בשקלים חדשים)	4.044	4.153	2.7

ביום 16 בפברואר 2018 עמד שער החליפין של השקל מול הדולר על 3.501 - פיחות של 1.0% מיום 31 בדצמבר 2017. שער החליפין של השקל מול האירו עמד באותו היום על 4.313 פיחות של 3.9% מיום 31 בדצמבר 2017.

מדיניות מוניטרית

במהלך שנת 2017 לא חל שינוי בשיעור ריבית בנק ישראל, אשר המשיכה לעמוד על 0.1%. המדיניות המוניטארית של בנק ישראל מתחילת השנה הושפעה, בין היתר, מהמשך התחזקות השקל אל מול סל המטבעות, קיפאון מתמשך ביצוא הסחורות, ציפיות אינפלציה מתונות והמשך מדיניות מוניטארית מרחיבה במשקים מרכזיים בעולם, וזאת על רקע המשך צמיחה איטית של הכלכלות העיקריות בעולם.

מדיניות פיסקלית

בשנת 2017 נרשם בתקציב הממשלה גירעון מצטבר בסך של 24.8 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת גירעון תקציבי מצטבר בסך של 25.5 מיליארדי שקלים חדשים אשתקד. שיעור הגירעון ביחס לתוצר המקומי הגולמי בשנת 2017 הינו 2.0%, לעומת שיעור של 2.1% בשנת 2016. יצוין, כי יעד הגירעון לשנת 2017 עמד על 2.9%. בשנת 2017 נרשם גידול של 8.1% בהוצאות משרדי הממשלה ביחס לשנת 2016, כאשר הוצאות המשרדים האזרחיים עלו בשיעור של 8.8%, והוצאות מערכת הביטחון עלו בשיעור של 5.5%. סך גביית המסים גדלה בשנה החולפת בשיעור נומינאלי של 8.4% לעומת אשתקד. יצוין, כי בנטרול השפעות חד-פעמיות, עלו ההכנסות מגביית מיסים ב-4.0%.

בנייה למגורים ושוק המשכנתאות

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסתכמה הכמות המבוקשת לדירות חדשות (דירות שנמכרו ודירות שנבנו שלא למטרת מכירה) במהלך שנת 2017 בכ-41.3 אלף דירות, ירידה של 17% לעומת אשתקד, ושל 19% לעומת שנת 2015. הירידה נבעה, בין היתר, מירידה בכמות המבוקשת של דירות על ידי משקיעים. במהלך שנת 2017 ניתנו לציבור הלוואות לדיור בסך של 53.8 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 59.1 מיליארדי שקלים חדשים אשתקד, ו-65.0 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2015 - ירידה של 9.0% ושל 17.2% בהתאמה.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחירי הדיור בבעלות עלו בשנת 2017 בשיעור של 2.0%, לעומת עלייה בשיעור של 6.7% בשנת 2016 ושל 7.8% בשנת 2015.

שוק ההון

המסחר בשווקי המניות בעולם בשנת 2017, התנהל במגמה חיובית בהובלת הבורסות בארצות הברית, ושוק המניות בארץ. להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל (באחוזים):

מדד	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015
תל-אביב 35	2.7	(3.8)	4.3
תל-אביב 125	6.4	(2.5)	2.0
תל-אביב 90	21.2	17.3	(5.4)

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות ובניירות ערך המירים הסתכם בשנת 2017 בכ-1.40 מיליארדי שקלים חדשים בממוצע, גבוה ב-11% מהמחזור הממוצע בשנה הקודמת שהסתכם ב-1.27 מיליארדי שקלים חדשים.

להלן השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל (באחוזים):

מדד	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015
אג"ח כללי	4.7	2.2	2.0
אג"ח ממשלתי צמוד מדד	3.4	0.8	(0.2)
אג"ח ממשלתי לא צמוד	3.7	1.2	2.7
תל בונד 20	7.1	3.2	(0.6)
תל בונד 40	4.4	1.8	0.6

כלכלה עולמית

כלכלת ארצות הברית צמחה בשנת 2017 בקצב של 2.3%, לעומת לקצב של 1.5% בשנת 2016 ושל 2.9% בשנת 2015. במהלך שנת 2017 חל שיפור במדדי הייצור התעשייתי והמסחר הקמעונאי, כאשר מדד מנהלי הרכש המשיך להעיד על התרחבות בפעילות הכלכלית. בשוק העבודה התקבלו נתונים חיוביים: ממוצע מספר המשרות שנוספו למשק האמריקאי היה לרוב גבוה מהציפיות, ובשיעור האבטלה חל שיפור נוסף, אך זאת, במקביל לירידה קלה בשיעור ההשתתפות בשוק העבודה לקראת סוף השנה. קצב הגידול של השכר הריאלי הואץ במהלך המחצית השנייה של השנה. בעקבות הנתונים החיוביים שהתקבלו משוק העבודה, העלה ה-FED את הריבית שלוש פעמים בשנת 2017 מרמה של 0.5%-0.75% בתחילת השנה, עד לרמה של 1.5%-1.25% בסופה.

התוצר בגוש האירו צמח בשנת 2017 בשיעור של 2.5%, בהשוואה לשיעור של 1.8% בשנת 2016 ושל 2.0% בשנת 2015. בשנת 2017 חל שיפור ניכר בקצב הגידול של מדד הייצור התעשייתי, לצד שיפור מתון במדד המסחר הקמעונאי. מדד מנהלי הרכש ממשיך להעיד על התרחבות בפעילות הכלכלית, ומדדי הציפיות ממשיכים להימצא ברמות הגבוהות ביותר שנרשמו בהם בשנים האחרונות. שיעור האבטלה המשיך לרדת לאורך השנה והגיע לרמה של 8.7% בדצמבר 2017.

הכלכלה הסינית צמחה בשנת 2017 בשיעור של 6.9%, לעומת 6.7% בשנת 2016. מדד הייצור התעשייתי ומדד המסחר הקמעונאי התרחבו בקצב דומה לשנת 2016, ומדד מנהלי הרכש המשיך להעיד על התרחבות בפעילות הכלכלית.

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם (באחוזים):

מדד	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015
דאו ג'ונס	25.1	13.4	(2.2)
S&P 500	19.4	9.6	(0.8)
נאסד"ק 100	31.5	5.9	8.4
DAX	12.5	6.9	9.6
FSTE 100	7.6	14.4	(4.9)

אירועי סיכון

במהלך שנת 2017 לא התרחשו אירועי הפסד מהותיים או אירועים שיש להם פוטנציאל להפסד מהותי. הערכת השפעתם של כלל גורמי הסיכון מביאה בחשבון את הסיכונים הנוגעים לחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, כמו גם את כלל פעילות הבנק להגנה על עמדתו בקשר עם החקירה. לפרטים בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ולפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה נגזרת ובקשה לאישור תובענה ייצוגית בהקשר זה, ראה ביאור 26ג. סעיפים 12, 11א. ו-10ט. בדוחות הכספיים.

סיכונים מובילים ומתפתחים

במסגרת פעילותו נחשף הבנק לשורה של סיכונים המהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו. במסגרת מיפוי הסיכונים, בוחן הבנק את הסיכונים המובילים, סיכונים קיימים (או חדשים) העשויים להתממש בשנה הקרובה והינם בעלי פוטנציאל להשפעה מהותית על תוצאותיו הפיננסיות של הבנק ויציבותו, כגון: סיכונים אשראי, ריבית ונזילות. כמו כן, מזהים הסיכונים המתעוררים, סיכונים העשויים להתממש בטווח הארוך יותר וקיימת אי וודאות באשר לאופיים והיקף השפעתם על הבנק. מבין סיכונים אלה ניתן לאפיין סיכונים אבטחת מידע וסייבר, טכנולוגיית המידע, מוניטין וקבוצת סיכונים הציאות והרגולציה. כאמור, מיפוי הסיכונים נבחן באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל פעילותו העסקית של הבנק ואת תנאי השוק ודרישות הרגולציה.

לפרטים נוספים הכוללים את ניתוח הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם וסקירה של אופן ניהולם והתפתחותם בתקופה המדווחת, ראה פרק סקירת הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק. www.mizrahi-tefahot.co.il < אודות בנק > קשרי משקיעים < מידע כספי.

דוחות רואי החשבון המבקרים

רואה החשבון המבקר הפנה את תשומת הלב בדוח המבקרים לאמור בביאור 22 סעיף 6 ובביאור 26 ג. סעיפים 11 א) ו-10 ט) לדוחות הכספיים, ביחס להתחייבויות תלויות של הבנק לרבות תביעות שהוגשו כנגד הבנק וחברה מאוחדת שלו ובקשות להכיר בהן כתובענות ייצוגיות, וכן לאמור בביאור 26 ג.12 בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים.

אירועים לאחר תאריך הדוחות הכספיים

לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון הרביעי של שנת 2017 והחלטת הדירקטוריון לעדכן את מדיניות הדיבידנד של הבנק, לשנים 2018 עד 2021, ראה פרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן, וכן דוח על השינויים בהון העצמי וביאור 35 בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן במסגרת הדוחות הכספיים.

שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) וכן בהתאם להוראות הפקוח על הבנקים והנחיותיו. עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים. להלן השינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים שיש להם השפעה על תוצאות הפעילות בתקופות המדווחות:

מיסים נדחים

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, מיישם הבנק, החל מיום 1 בינואר 2017, את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית בנושא מיסים על ההכנסה. בהתאם לכללים החדשים מכיר הבנק בהתחייבות מיסים נדחים בגין רווחים לא מחולקים של חברות מוחזקות. ליישום ההוראות אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק. לפרטים נוספים ראה ביאור 1 ג.1) לדוחות הכספיים.

חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

ביום 20 בפברואר 2017 פרסם המפקח על הבנקים קובץ שאלות ותשובות מעודכן בדבר יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בקובץ נכללו הבהרות בנושא הגדרת מקור החזר ראשוני בקשר עם סיווג חוב בעייתי, וכן הובהר אופן הטיפול בהלוואות ממונפות. שינויים אלו חלים מיום 1 ביולי 2017. ליישום ההוראות אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק. לפרטים נוספים ראה ביאור 1 ג.4) לדוחות הכספיים.

התחייבויות בגין זכויות עובדים

במהלך שנת 2017 עדכן הבנק את שיעור הגידול בתגמול המהווה את אחד הפרמטרים במודל האקטוארי לחישוב ההתחייבות בגין זכויות עובדים. לפרטים נוספים ראה פרק מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים להלן וביאור 22 בדוחות הכספיים.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בשנת 2017 ב-1,347 מיליוני שקלים חדשים לעומת 1,266 מיליוני שקלים חדשים אשתקד, גידול של 6.4%. רווח זה מבטא תשואה על ההון בשיעור של 10.2%, זהה לתשואה על ההון אשתקד.

הרווח הנקי של הקבוצה ברבעון הרביעי של שנת 2017 הסתכם ב-365 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 265 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 37.7%. רווח זה מבטא תשואה על ההון בשיעור של 11.2%, לעומת תשואה על ההון בשיעור של 8.6% ברבעון המקביל אשתקד.

ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ מפעילות שוטפת בשנת 2017, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-4,363 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3,876 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול של 12.6%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ מפעילות שוטפת ברבעון הרביעי של שנת 2017, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-1,140 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,018 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 12.0%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ בשנת 2017, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-4,483 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 4,073 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול של 10.1%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ ברבעון הרביעי של שנת 2017, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-1,191 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,067 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 11.6%.

להלן ניתוח ההתפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)	שנת		
	2016	2017	
	3,778	4,347	הכנסות ריבית, נטו
	295	136	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽¹⁾
10.1	4,073	4,483	סך הכנסות מימון
			בניכוי:
	(48)	32	השפעת מדד המחירים לצרכן
	40	43	הכנסות מגביית ריבית בגין חובות בעייתיים
	72	43	רווחים ממימוש איגרות חוב ורווחים מאיגרות חוב למסחר, נטו
	133	2	השפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות ⁽²⁾
	197	120	סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת
12.6	3,876	4,363	סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת

(1) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הוגן ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית.

(2) השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן נובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, והפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שווי הרווח. השפעות אחרות כוללות גם: - בעקבות ירידה בהיקף הפירעונות המוקדמים של משכנתאות, נרשמה בשנת 2017 ירידה בהכנסות בהיקף של 64 מיליוני שקלים חדשים, לעומת התקופה המקבילה אשתקד. - השפעת חישובי שמבצע הבנק כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחוץ לארץ באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

להלן ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת - המשך (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)	2016				2017				
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
	760	1,014	1,056	948	1,027	1,173	1,011	1,136	הכנסות ריבית, נטו
	67	69	40	119	(1)	21	61	55	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית ⁽¹⁾
11.6	827	1,083	1,096	1,067	1,026	1,194	1,072	1,191	סך הכנסות מימון
	(119)	57	43	(29)	(21)	105	(62)	10	בניכוי: השפעת מדד המחירים לצרכן
	10	10	13	7	13	9	11	10	הכנסות מגביית ריבית בגין חובות בעייתיים
	31	23	17	1	7	18	16	2	רווחים ממימוש איגרות חוב ורווחים מאיגרות חוב למסחר, נטו
	(17)	47	33	70	(20)	(9)	2	29	השפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות ⁽²⁾
	(95)	137	106	49	(21)	123	(33)	51	סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת
12.0	922	946	990	1,018	1,047	1,071	1,105	1,140	סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת

(1) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הוגן ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית.

(2) השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן נובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, והפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן. השפעות אחרות כוללות גם את השפעת החיסוי שמבצע הבנק כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחוץ לארץ באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

להלן פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
שיעור השינוי (באחוזים)	סכום השינוי	2016	2017	מגזר פעילות
				אנשים פרטיים:
19.2	211	1,100	1,311	משקי בית - הלוואות לדיור
12.6	128	1,015	1,143	משקי בית - אחר
18.0	9	50	59	בנקאות פרטית
16.1	348	2,165	2,513	סך הכל אנשים פרטיים
				פעילות עסקית:
12.4	99	796	895	עסקים קטנים וזעירים
10.2	19	187	206	עסקים בינוניים
1.8	8	455	463	עסקים גדולים
15.6	15	96	111	גופים מוסדיים
9.2	141	1,534	1,675	סך הכל פעילות עסקית
(41.7)	(90)	216	126	ניהול פיננסי
10.2	399	3,915	4,314	סך הכל פעילות בישראל
7.0	11	158	169	פעילות חוץ לארץ
10.1	410	4,073	4,483	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, ופרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

להלן היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
מגזר הצמדה	2017	2016	שיעור השינוי (באחוזים)
מטבע ישראלי לא צמוד	153,835	138,152	11.4
מטבע ישראלי צמוד למדד	50,996	50,921	0.1
מטבע חוץ (כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)	12,550	11,941	5.1
סך הכל	217,381	201,014	8.1

השינויים ביתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית במגזרים השונים נובעים בעיקר מהצמיחה בפעילות האשראי לציבור כאשר עיקר הצמיחה הינה במגזר השקלי. הגידול ביתרות הממוצעות במטבע חוץ נובע מעלייה ביתרות מזומנים ופיקדונות במטבע חוץ במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

להלן פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות)⁽¹⁾ על בסיס יתרות ממוצעות⁽²⁾, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (באחוזים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		מגזר הצמדה
2017	2016	2017	2016	
1.95	1.99	2.02	1.99	מטבע ישראלי לא צמוד
0.84	0.52	0.89	0.51	מטבע ישראלי צמוד למדד
1.48	1.33	1.57	1.60	מטבע חוץ
1.65	1.57	1.73	1.58	סך הכל

(1) שיעורי ההכנסה וההוצאה חושבו ביחס לנכסים ולהתחייבויות הנושאים ריבית.

(2) יתרות ממוצעות לפני ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.

במגזר השקלי הלא צמוד לא חל שינוי מהותי בסך כל המרווח בשנת 2017, כאשר ברקע, מחד עלייה במרווחי האשראי ומנגד ירידה בעמלות פירעון מוקדם.

במגזר השקלי הצמוד למדד - העלייה בפער הריבית נובעת מהמשך שיפור במרווחי הריבית.

במגזר מטבע חוץ - הירידה בפער הריבית ברבעון הרביעי נובעת מעלייה בריבית ה-FED. לאור מבנה המקורות והשימושים בבנק נכללת הכנסה מקבילה במסגרת הפעילות בנגזרים, כך שבסך הכל אין ירידה בפער הריבית הכולל במטבע חוץ.

פילוח פערי הריבית בחתכים שונים (סוג פעילות, מגזרי הצמדה וניתוח כמות ומחיר), מידע נוסף על נכסים והתחייבויות שאינם נושאים ריבית ומידע על פעילות מחוץ לישראל נכלל במסגרת נספחים לדוחות השנתיים - "שיעורי הכנסות והוצאות ריבית".

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בקבוצה הסתכמו בשנת 2017 ב-192 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.11%, מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת הוצאות הפסדי אשראי בסך של 200 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, שיעור של 0.12% מסך האשראי לציבור, נטו, ובסך הכל קיטון של 8 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-60 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.13% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת 81 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, שיעור של 0.19% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו ובסך הכל קיטון של 21 מיליוני שקלים חדשים.

להלן פירוט התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי (מיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר	
2017	2016	2017	2016
121	150	47	67
הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני (לרבות מחיקות חשבונאיות)			
4	(20)	3	(2)
הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי:			
67	70	10	16
לפי עומק הפיגור אחרת			
192	200	60	81
סך הכל הוצאות בגין הפסדי אשראי			
0.11%	0.12%	0.13%	0.19%
שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו (במונחים שנתיים):			
0.27%	0.33%	0.35%	0.53%
מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור			
0.02%	0.01%	0.02%	0.02%
מזה: בגין הלוואות לדיור			

ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור בשנת 2016 הושפעה מגבייה משמעותית של פיגורים.

להלן פירוט הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		מגזרי פעילות
2017	2016	2017	2016	
24	13	6	5	אנשים פרטיים:
משקי בית- הלוואות לדיור				
122	91	30	31	משקי בית- אחר
1	1	-	-	בנקאות פרטית
147	105	36	36	סך הכל אנשים פרטיים
149	114	42	18	פעילות עסקית:
עסקים קטנים וזעירים				
7	11	23	12	עסקים בינוניים
(89)	(29)	(36)	14	עסקים גדולים
(22)	(1)	(3)	(3)	גופים מוסדיים
45	95	26	41	סך הכל פעילות עסקית
(1)	(1)	(1)	1	ניהול פיננסי
191	199	61	78	סך הכל פעילות בישראל
1	1	(1)	3	פעילות בחוץ לארץ
192	200	60	81	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, ופרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר ניתוח התפתחות האשראי לציבור ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן. לפרטים נוספים בדבר ניתוח סיכון האשראי ראה פרק סיכון אשראי להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

הכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2017 ב-1,653 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,862 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, קיטון של 209 מיליוני שקלים חדשים. ראה הסבר להלן.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-464 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 489 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון של 25 מיליוני שקלים חדשים, ראה הסבר להלן.

הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות, בין היתר, השפעות שווי הוגן, רווחים (הפסדים) מפעילות באיגרות חוב והוצאות (הכנסות) בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה (ההוצאה) המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית. ראה ניתוח בהתפתחות בהכנסות מימון מפעילות שוטפת לעיל.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשנת 2017 ב-1,423 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,433 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, קיטון של 10 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות מעמלות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-367 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 356 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 11 מיליוני שקלים חדשים.

הצמיחה השוטפת בסעיפי העמלות קוזזה בירידה בהכנסות מעמלות ערבויות חוק מכר בעקבות מכירת הסיכון באמצעות רכישת פוליסות ביטוח לערבויות מסוג זה.

ההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-94 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 134 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, קיטון בסך של 40 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות האחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-42 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 14 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד גידול בסך של 28 מיליוני שקלים חדשים.

בשנת 2017 וברבעון הרביעי של שנת 2017 נכללו רווחי הון בסך 47 ו-30 מיליוני שקלים חדשים לפני מס, בהתאמה, ממימוש נכסים במסגרת רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף, לעומת 92 ו-5 מיליוני שקלים חדשים בתקופות המקבילות אשתקד.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-3,611 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3,299 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול בשיעור של 9.5%.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-939 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 869 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 8.1%.

ההוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2017, כוללות הוצאות בגין הסכם שכר עם ארגון העובדים⁽¹⁾ בסכום של 160 מיליוני שקלים חדשים (104 מיליוני שקלים חדשים לאחר מס), שנרשמו בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2017, וכן גידול בהוצאות בגין תוכנית אופציות לעובדים בעיקר ברבעון הרביעי של שנת 2017.

כמו כן, הושפעו ההוצאות התפעוליות והאחרות, בשנת 2017, מגידול בהוצאות בגין הטמעת מערכת ליבה בנקאית חדשה בבנק יהב החל מיום 1 בינואר 2017.

ראה גם הסבר מפורט להלן, לפי רכיבי ההוצאות התפעוליות השונים.

המשכורות וההוצאות הנלוות הסתכמו בשנת 2017 ב-2,326 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,071 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול של 255 מיליוני שקלים חדשים, הכולל, כאמור לעיל, את ההוצאות בגין הסכם השכר עם ארגון העובדים בסכום של 160 מיליוני שקלים חדשים, שנרשמו בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2017, וכן גידול בהוצאות בגין תוכנית האופציות החדשה לעובדים.

המשכורות וההוצאות הנלוות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-610 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 566 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 44 מיליוני שקלים חדשים, הנובע בעיקר מהוצאות בגין תוכנית האופציות לעובדים וההשפעה השוטפת של הסכם השכר.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2017 ב-742 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 693 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול בסכום של 49 מיליוני שקלים חדשים.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-188 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 171 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בסכום של 17 מיליוני שקלים חדשים.

עיקר הגידול, בסעיף זה, נובע מהטמעת מערכת ליבה בנקאית חדשה בבנק יהב החל מיום 1 בינואר 2017. ללא השפעת הגידול בהוצאות בנק יהב, לא חלו שינויים מהותיים בהוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד.

לפרטים בדבר הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-543 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 535 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול בסכום של 8 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות האחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-141 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 132 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בסכום של 9 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות האחרות הושפעו גם הן מהטמעת מערכת ליבה בנקאית חדשה בבנק יהב כאמור לעיל.

להלן נתוני Cost Income Ratio⁽²⁾ (באחוזים):

		2016			2017			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
60.8	57.8	55.2	60.5	59.0	56.3	67.2 ⁽³⁾	58.7	
								Cost Income Ratio

		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
		2016	2017
		58.5	60.2
		Cost Income Ratio	

(2) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.

(3) ההוצאות בגין מסמך ההבנות עם ארגון העובדים ובגין המדד הידוע השלילי הביאו להגדלת יחס היעילות ברבעון השלישי של שנת 2017 ב-13.4 אחוזים (מוחלטים).

(1) לפרטים נוספים ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם בשנת 2017 ב-2,197 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,141 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול בשיעור של 2.6%.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-601 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 487 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 23.4%. ראה הסבר מפורט לעיל.

שיעור ההפרשה למיסים מהרווח בשנת 2017 הסתכם ב-36.7%, לעומת שיעור הפרשה של 38.9% בשנת 2016. שיעור ההפרשה למיסים מהרווח ברבעון הרביעי של שנת 2017 הסתכם ב-36.9%, לעומת 43.5% ברבעון המקביל אשתקד. בשנת 2016 נכללו הוצאות של 70 מיליוני שקלים חדשים הנובעים מקיטון ביתרת המיסים הנדחים בעקבות עדכון שיעור המס, מתוכן הוצאה של 40 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2016. לפרטים נוספים ראה ביאור 8 לדוחות הכספיים.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס - בשנת 2017 לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות, בדומה לשנת 2016. ברבעון הרביעי של שנת 2017 לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות, לעומת התקופה המקבילה אשתקד בה נרשם הפסד של מיליון שקלים חדשים בגין חברות כלולות.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יהב הסתכם בשנת 2017 ב-44 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 42 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יהב הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-14 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 9 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2017 ב-1,347 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,266 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016, גידול בשיעור של 6.4%.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2017 ב-365 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 265 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 37.7%.

ברוח הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק נכללים בעיקר השינויים בהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, השינויים בגידור תזרים מזומנים והשינויים בהתאמות בגין הטבות לעובדים. בשנת 2017 וברבעון הרביעי של שנת 2017 עלה הרווח הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק ב-154 ו-203 מיליוני שקלים חדשים בהתאמה לעומת התקופות המקבילות אשתקד. השינוי נובע בעיקר מהתאמות בגין הטבות לעובדים ומהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן. לפרטים ראה ביאור 10 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר תוצאות קבוצת הבנק בתקופת הביניים ראה מידע רב רבעוני לשנתיים האחרונות בנספחים לדוחות השנתיים.

להלן התפתחות תשואת⁽¹⁾ רווחי הקבוצה על ההון⁽²⁾, יחס הון עצמי רובד⁽³⁾ 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות⁽⁴⁾ ויחס המינוף בתום הרבעון⁽⁵⁾ (באחוזים):

		2016				2017			
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
תשואת רווח נקי על ההון		10.0	11.6	12.4	8.6	10.4	12.7	8.0 ⁽⁶⁾	11.2
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון בתום הרבעון		9.65	9.72	9.85	10.10	10.12	10.15	10.16	10.20
יחס כיסוי הנזילות (רבעוני)		97	99	105	117	118	122	117	118
יחס המינוף בתום הרבעון		5.23	5.33	5.31	5.27	5.27	5.42	5.36	5.48

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
10.0	10.2	10.2
תשואת רווח נקי על ההון		

- (1) תשואה בחישוב שנתי.
- (2) התשואה ביחס להון העצמי הממוצע, הכולל את "סך כל האמצעים ההוניים", כמוצג בדיווח על שיעורי הכנסה והוצאה, בניכוי יתרה ממוצעת של זכויות בעלי מניות חיצוניים ובניכוי/ובתוספת היתרה הממוצעת של הפסדים/רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר ושל איגרות חוב זמינות למכירה.
- (3) לפרטים בדבר הוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיוור" על הון עצמי רובד 1, החל מיום 1 בינואר 2015, ראה ביאור 25 ד' בדוחות הכספיים.
- (4) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
- (5) יחס המינוף (Leverage Ratio) - הון רובד 1 לפי כללי באזל לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
- (6) ההוצאות בגין מסמך ההבנות עם ארגון העובדים ובגין המדד הידוע השלילי הביאו להקטנת התשואה ברבעון השלישי של שנת 2017 ב-4.6 אחוזים (מוחלטים).

רווח למניה

להלן נתוני הרווח למניה (מניה רגילה בסך 0.1 שקלים חדשים ערך נקוב) (בשקלים חדשים):

2016				2017				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
1.24	1.47	1.61	1.14	1.38	1.72	1.12	1.58	רווח בסיסי למניה
1.24	1.47	1.61	1.14	1.37	1.71	1.11	1.57	רווח מדולל למניה
15.50	18.62	21.99	24.12	17.10	41.45	51.63	33.67	דיבידנד למניה (באגורות)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
4.90	5.46	5.80	רווח בסיסי למניה
4.89	5.46	5.76	רווח מדולל למניה
37.22	80.26	143.91	דיבידנד למניה (באגורות)

ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

נכסים והתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

		31 בדצמבר		
שיעור השינוי (באחוזים)	2016	2017		
4.0	230,455	239,572		סך כל המאזן
(1.4)	41,725	41,130		מזומנים ופיקדונות בבנקים
5.7	171,341	181,118		אשראי לציבור, נטו
(1.3)	10,262	10,133		ניירות ערך
(11.5)	1,585	1,403		בניינים וציוד
3.0	178,252	183,573		פיקדונות הציבור
(26.8)	1,537	1,125		פיקדונות מבנקים
10.7	27,034	29,923		איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
7.6	12,714	13,685		הון עצמי

מזומנים ופיקדונות בבנקים - יתרת מזומנים ופיקדונות בבנקים קטנה במהלך שנת 2017 ב-0.6 מיליארדי שקלים חדשים. הקיטון ביתרת המזומנים הינו במסגרת הניהול השוטף של נזילות הבנק.

אשראי לציבור, נטו - משקלו של האשראי לציבור, נטו במאזן המאוחד מסך כל הנכסים, הגיע ביום 31 בדצמבר 2017 ל-76%, לעומת 74% בסוף שנת 2016. האשראי לציבור, נטו בקבוצה, גדל במהלך שנת 2017 ב-9.8 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 5.7%.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני, התפתחות החובות הבעייתיים ומדדי סיכון שונים הנוגעים לאשראי לדירור ראה פרק הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מטבע ישראלי	יתרה ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)		השיעור (באחוזים) מסך האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר
	2017	2016	2017	2016	2017
לא צמוד	120,730	111,144	8.6		64.9
צמוד מדד	50,293	49,369	1.9		28.8
מט"ח כולל צמוד מט"ח	10,095	10,828	(6.8)		6.3
סך הכל	181,118	171,341	5.7		100.0

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

	2017	2016	שיעור השינוי (באחוזים)
אנשים פרטיים:			
משקי בית- הלוואות לדיור	119,557	114,076	4.8
משקי בית- אחר	19,824	18,598	6.6
בנקאות פרטית	119	81	46.9
סך הכל אנשים פרטיים	139,500	132,755	5.1
פעילות עסקית:			
עסקים קטנים וזעירים	16,716	15,122	10.5
עסקים בינוניים	5,779	4,785	20.8
עסקים גדולים	14,847	13,922	6.6
גופים מוסדיים	1,160	1,534	(24.4)
סך הכל פעילות עסקית	38,502	35,363	8.9
פעילות חוץ לארץ	3,116	3,223	(3.3)
סך הכל	181,118	171,341	5.7

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, וכן פרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

להלן פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי:

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)	ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2016		
	סיכון אשראי ⁽¹⁾	חוץ מאזני	כולל	סיכון אשראי ⁽¹⁾	חוץ מאזני	כולל
1. סיכון אשראי בעייתי	723	165	888	681	212	893
סיכון אשראי פגום	315	-	315	428	-	428
סיכון אשראי נחות	1,499	30	1,529	1,381	229	1,610
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾	2,537	195	2,732	2,490	441	2,931
סך הכל סיכון אשראי בעייתי	1,136	697	1,833	958	653	1,611
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾						
2. נכסים שאינם מבצעים ⁽³⁾						

(1) אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר, בסך של 1,072 מיליוני שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2016 - 853 מיליוני שקלים חדשים).

(3) נכסים שאינם צוברים ריבית.

לפרטים בדבר סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור), סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל וסיכון האשראי לדיור ראה פרק סיכון אשראי.

לפרטים נוספים ראה ביאורים 13 ו-30 בדוחות הכספיים.

להלן התפתחות התפלגות סיכון האשראי בקבוצה לפי גודל לווה (באחוזים):

2016		2017		סיכון אשראי ללווה (באלפי שקלים חדשים)
שיעור מסיכון אשראי כולל בקבוצה	שיעור מספר הלווים בקבוצה	שיעור מסיכון אשראי כולל בקבוצה	שיעור מספר הלווים בקבוצה	
72.2	10.3	71.6	10.0	עד 150
17.9	23.1	18.0	22.7	150-600
9.2	34.6	9.6	35.3	600-2,000
0.7	32.0	0.8	32.0	מעל 2,000

להלן סיכון האשראי בענפי משק עיקריים בגין פעילות לווים בארץ⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

2016		2017		ענף משק
אחוז מסך סיכון האשראי המאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	אחוז מסך סיכון האשראי המאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	
77.8	132,270	77.3	139,030	אנשים פרטיים (כולל הלוואות לדיור)
7.2	12,250	8.2	14,802	בינוי ונדל"ן
2.6	4,484	2.3	4,197	שירותים פיננסיים
3.1	5,231	2.8	5,031	תעשייה
4.7	7,911	4.2	7,549	מסחר
4.6	7,969	5.2	9,318	אחר
100.0	170,115	100.0	179,927	סך הכל

(1) כולל אשראי והשקעות באיגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים של הציבור.

סיכון האשראי מורכב מסיכון אשראי מאזני ומסיכון אשראי חוץ מאזני, אשר מרכיביהם משוקללים בהתאם לאופי הלווה וסוג האשראי בהתאם להוראות בנק ישראל. הסיכון המאזני כולל את יתרות האשראי לציבור, מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור והשקעות של הקבוצה באיגרות חוב של הציבור. סיכון האשראי החוץ מאזני כולל ערבויות ועסקאות במכשירים חוץ מאזניים, התחייבויות למתן אשראי ומסגרות אשראי שטרם נוצלו. סיכון האשראי הכולל בקבוצת הבנק הסתכם ביום 31 בדצמבר 2017 לסך של 235 מיליארדי שקלים חדשים לעומת 227 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2016, גידול בשיעור של 3.5%.

להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת 31 בדצמבר	31 בדצמבר	31 בדצמבר	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים ⁽¹⁾ מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו ערבויות לרוכשי דירות התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו התחייבויות להוצאת ערבויות ערבויות והתחייבויות אחרות ערבויות להבטחת אשראי אשראי תעודות
	2016	2017	
(9.8)	16,688	15,045	
(13.4)	12,461	10,795	
13.1	10,651	12,044	
(10.0)	7,559	6,801	
3.2	5,797	5,981	
16.6	4,869	5,677	
(12.4)	2,606	2,283	
(47.7)	384	201	
			מכשירים פיננסיים נגזרים⁽²⁾
(5.7)	233,901	220,633	סך הכל ערך נקוב של מכשירים פיננסיים נגזרים
(4.5)	3,584	3,421	נכסים (מאזניים) בגין מכשירים נגזרים
(13.6)	3,566	3,082	התחייבויות (מאזניות) בגין מכשירים נגזרים

(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף התקופה, לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים ראה ביאור 30. לדוחות הכספיים.

(2) כולל עסקאות פרוורד, SWAPS, אופציות ונגזרי אשראי.

ניירות ערך - יתרת ההשקעה בניירות ערך קטנה במהלך שנת 2017 ב-0.1 מיליארדי שקלים חדשים. הקיטון ביתרת ההשקעה בניירות ערך הינו במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות.

להלן התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2017				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ⁽¹⁾
3,267	3,267	75	-	3,342
6,657	6,678	24 ⁽²⁾	(45) ⁽²⁾	6,657
209	209	-	-	209
10,133	10,154	99	(45)	10,208

31 בדצמבר 2016				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ⁽¹⁾
3,236	3,236	75	-	3,311
6,678	6,724	30 ⁽²⁾	76 ⁽²⁾	6,678
348	347	1 ⁽³⁾	-	348
10,262	10,307	106	(76)	10,337

(1) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.

(2) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

(3) מקופו לדוח רווח והפסד אך טרם מומשו.

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

יתרה ליום 31 בדצמבר		
מגזר הצמדה	2017	2016
מטבע ישראלי	3,859	5,981
לא צמוד	753	146
צמוד מדד	5,422	4,035
מטבע חוץ (כולל צמוד מטבע חוץ)	99	100
פריטים לא כספיים	10,133	10,262
סך הכל	10,133	10,262

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים (במיליוני שקלים חדשים):

הערך במאזן ליום	
31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2016
איגרות חוב ממשלתיות:	
ממשלת ישראל	7,612
ממשלת ארצות-הברית	2,233
ממשלת גרמניה	173
ממשלת קוריאה הדרומית	-
סך הכל איגרות חוב ממשלתיות	10,018
איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות:	
ארצות הברית	-
סך הכל איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות	19
איגרות חוב של חברות (פילוח לפי ענפי משק):	
שירותים ציבוריים וקהילתיים	10
שירותים פיננסיים	6
סך הכל איגרות חוב של חברות	16
מניות	99
סך הכל ניירות ערך	10,133

לפרטים נוספים בדבר השקעות בניירות ערך ובדבר ירידת ערך בעלת אופי זמני של ניירות ערך זמינים למכירה ופירוט משך הזמן בו קיימת ירידת ערך ושיעורה מהעלות המופחתת, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

בניינים וציוד - יתרת בניינים וציוד קטנה בשנת 2017 בסך של 0.2 מיליארדי שקלים חדשים. הקיטון נובע ממכירת הזכויות בבניין המטה ברמת גן. לפרטים נוספים ראה ביאור 25 י"ג לדוחות הכספיים.

השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן מידע בדבר השקעות והוצאות קבוצת הבנק, בגין מערך טכנולוגיית המידע.

הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2016				2017			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
221	40	30	291	196	34	28	258
106	14	2	122	106	11	2	119
133 ⁽⁶⁾	6	8	147	106 ⁽⁶⁾	2	5	113
161	35	1	196	142	39	2	183
12	2	31	44	10	1	35	46
633	97	72	801	560	87	72	719

הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות⁽¹⁾
הוצאות בגין רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים⁽²⁾
הוצאות בגין מיקור חוץ⁽³⁾
הוצאות בגין פחת⁽⁴⁾
הוצאות אחרות⁽⁵⁾

סך העלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע שנרשמו בתקופת הדיווח כנכסים בדוח הכספי

תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע, שלא נזקפו כהוצאה (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2016				2017			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
17	-	-	17	31	-	-	31
53	31	1	84	56	28	-	84
73	4	-	77	88	5	-	93
143	34	1	179	175	33	-	208

עלויות בגין שכר עבודה ונלוות⁽¹⁾
עלויות בגין רכישת רישיונות שימוש⁽²⁾
עלויות בגין מיקור חוץ⁽³⁾

יתרת הנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע לסוף שנת הדיווח

יתרת נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2016				2017			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
476	70	3	549	468	71	7	545
38	-	-	38	61	-	-	61

סך הכל יתרה מופחתת
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות

- כולל שכר עבודה של עובדים מקצועיים בתחום התוכנה והחומרה וכן שכר עובדים אחרים במערך טכנולוגיית המידע כגון: עובדי הנהלה, מנהלה, ועובדי תפעול. עלויות בגין שכר עבודה שנספו לנכסים כוללות עלויות כוח אדם לשם פיתוח תוכנה לשימוש עצמי שהונו לנכסים על פי כללי חשבונאות מקובלים.
- ההוצאות כוללות בעיקר תחזוקה שוטפת של התוכנות. הוצאות אלה נכללות במסגרת הדוח הכספי בסעיף אחזקה ופחת בניינים וציוד. תוספות לנכסים הינן בגין רישיונות שימוש ורכישת תוכנות.
- ההוצאות הינן בגין תחזוקת תוכנה וחומרה הנעשית על ידי עובדים חיצוניים. הוצאות אלה נכללו במסגרת הדוח הכספי בסעיף אחזקה ופחת בניינים וציוד. תוספות לנכסים בגין מיקור חוץ כוללות עלויות בגין עובדים חיצוניים המועסקים בבנק בפיתוח תוכנות לשימוש עצמי.
- לפרטים בדבר המדיניות החשבונאית של רישום הוצאות בגין פחת, ראה ביאורים 1 ו-8 לדוחות הכספיים.
- כולל הוצאות בגין שכירות ומיסים, תקשורת והוצאות הנהלה וכלליות.
- החל מיום 1 בינואר 2017 מקבל בנק יהב שרותי מחשב ותפעול מחברה בינלאומית מקונצרן TaTa. החברה מתמחה במתן שירותים מיכונים, בין היתר לגופים פיננסיים ותאגידים בנקאיים בכל רחבי העולם. במסגרת זו בנק יהב עושה שימוש במערכת ליבה בנקאית הכוללת שרותים בנקאיים באפיקים שונים בהתאם לתחומי הפעילות של הבנק. עלות השירותים הסתכמה בכ- 95 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2017. בשנת 2016 כולל כ-54 מיליוני שקלים חדשים המהווים תשלומים לבנקים שנתנו שירותי מחשב לבנק יהב.

פיקדונות הציבור - משקלם של פיקדונות הציבור מסך המאזן המאוחד הגיע ביום 31 בדצמבר 2017 ל-77%, בדומה לשיעור בסוף שנת 2016. בשנת 2017 גדל היקף פיקדונות הציבור בקבוצת הבנק, בסך של כ-5.3 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 3.0%. פיקדונות הציבור כוללים פיקדונות ללקוחות קמעונאיים, תאגידים, גופים פיננסיים ואחרים.

להלן התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר הצמדה	יתרה ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)		השיעור מסך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר (באחוזים)
	2017	2016	2017	2016	
מטבע ישראלי	133,194	122,611	8.6		68.8
לא צמוד	15,681	17,039	(8.0)		9.6
צמוד מדד	34,698	38,602	(10.1)		21.6
מט"ח כולל צמוד מט"ח					
סך הכל	183,573	178,252	3.0		100.0

להלן נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

	ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)
	2017	2016	
אנשים פרטיים:			
משקי בית- אחר	75,008	71,334	5.2
בנקאות פרטית	12,448	11,167	11.5
סך הכל אנשים פרטיים	87,456	82,501	6.0
פעילות עסקית:			
עסקים קטנים וזעירים	18,942	15,738	20.4
עסקים בינוניים	7,138	7,378	(3.3)
עסקים גדולים	26,284	32,101	(18.1)
גופים מוסדיים	38,881	35,261	10.3
סך הכל פעילות עסקית	91,245	90,478	0.8
פעילות חוץ לארץ	4,872	5,273	(7.6)
סך הכל	183,573	178,252	3.0

להלן התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד (במיליוני שקלים חדשים):

	2017	2016
תקרת הפיקדון		
עד 1	63,493	59,606
מעל 1 עד 10	41,125	38,805
מעל 10 עד 100	26,906	25,042
מעל 100 עד 500	23,911	24,120
מעל 500	28,138	30,679
סך הכל	183,573	178,252

פיקדונות מבנקים - יתרת פיקדונות מבנקים קטנה במהלך שנת 2017 ב-0.4 מיליארדי שקלים חדשים.

לפרטים נוספים על התפתחות ההרכב של פיקדונות הציבור והתפתחות ההרכב של פיקדונות מבנקים, ראה ביאורים 18 ו-19 לדוחות הכספיים.

איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים - יתרת איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים גדלה בשנת 2017 ב-2.9 מיליארדי שקלים חדשים. ראה גם פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

לפרטים בדבר יתרות הנכסים והתחייבויות של קבוצת הבנק בתקופות הביניים, ראה מידע רב-תקופתי ומידע רב-רבעוני בנספחים לדוחות השנתיים.

הון, הלימות הון ומינוף

הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק - יתרת ההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק גדלה במהלך שנת 2017 בסך של כ-1.0 מיליארדי שקלים חדשים והגיעה לסכום של 13.7 מיליארדי שקלים חדשים.

להלן הרכב ההון העצמי (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור שינוי (באחוזים)	ליום 31 בדצמבר		
	2016	2017	
(2.6)	2,239	2,180	הון מניות ופרמיה ⁽¹⁾
12.1	58	65	קרן הון מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
-	(76)	-	מניות באוצר
20.8	(317)	(383)	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ⁽²⁾⁽³⁾
9.4	10,810	11,823	עודפים ⁽⁴⁾
7.6	12,714	13,685	סך הכל

(1) לפרטים בדבר הנפקת מניות ראה דוח על השינויים בהון העצמי.

(2) לפרטים נוספים בדבר רווח (הפסד) כולל אחר ראה בביאור 10 לדוחות הכספיים.

(3) יתרת הרווח (הפסד) כולל אחר ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016 כוללת התאמות בגין הטבות לעובדים. לפרטים בדבר השפעת תוכנית התייעלות שאישר דירקטוריון הבנק ביום 27 בדצמבר 2016, ראה בביאורים 22 ו-25 בדוחות הכספיים.

(4) לפרטים בהתפתחות ההכנסות וההוצאות המצטברות ליתרת העודפים בתקופת הדיווח ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר לעיל.

יחס ההון העצמי לסך המאזן בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2017 הגיע ל-5.71% לעומת 5.52% בסוף שנת 2016.

הלימות הון

ההון הפיקוחי

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי באזל, כפי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית על מנת להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, לסיכון תפעולי, ולסיכון שוק.

ההון הכולל מורכב משני רבדים - הון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) והון רובד 2.

הון רובד 1 כולל בעיקר את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק (ההון החשבונאי בספרים) ואת זכויות המיעוט, ומהווה את המרכיב העיקרי בספיגת הפסדים.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו בהוראות. ביום 31 בדצמבר 2017 אין לבנק מכשירי הון הנכללים בהון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2 מורכב מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומכשירי הון מסוג CoCo (Contingent convertible capital instrument), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדי קרן כאשר יחס הון עצמי רובד 1 יורד מתחת לטריגר כמותי שנקבע, או כאשר נמסרה הודעת הפיקוח על הבנקים, לפיה הפעלת המנגנון לספיגת הפסדי קרן, הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי (אירוע "אי קיימות" של הבנק). לפרטים בדבר הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo בשנת 2017, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

כתבי התחייבויות נדחים, שהוכרו כמכשירי הון רובד 2 על פי ההוראות הקודמות, אינם כשירים כהון פיקוחי על פי ההוראות הנוכחיות (בעיקר עקב היעדר מנגנון ספיגת הפסדים) ומופחתים על פני תקופת הוראות מעבר.

תכנון ההון של הבנק

תכנון ההון במהלך עסקים רגיל - הבנק עורך תחזית מפורטת רב שנתית לתכנון ההון תוך הבאה בחשבון של: שיעורי הגידול הצפויים בנכסי סיכון והרווחיות, התוכנית האסטרטגית, מדיניות חלוקת הדיבידנד, יעדי ההון והמינוף, שולי ביטחון נאותים וגורמים נוספים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התחזית ובהתאם לצורך מעדכן את התחזית ובוחן פעולות נדרשות, וזאת לצורך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

רגישות יחס הלימות ההון של הבנק לשינויים בהון עצמי רובד 1 ונכסי סיכון הינה:

שינוי בהון עצמי רובד 1 בסכום של 100 מיליוני שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות הון רובד 1 של 0.07%. שינוי בנכסי הסיכון בסכום של 1 מיליארדי שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות הון רובד 1 של 0.07%.

תהליך פנימי להערכת ההון - במסגרת התהליך בוחן הבנק כי קיימת כרית ספיגה הונית מספקת להתמודדות עם מגוון סיכונים הכרוכים בפעילות הבנק לרבות תרחישי קיצון.

אופק התכנון הינו לשלוש שנים ובו מאתגר הבנק את התוכנית האסטרטגית בשורה של מבחני מצוקה הפוגעים באופן משמעותי ברווחיות הבנק ושוחקים את ההון שלו. תוצאות תכנון ההון האחרון של הבנק מראות כי כרית הספיגה הונית מספקת. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

להלן נתונים על ההון הפיקוחי ונכסי הסיכון המאוחדים (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
הון לצורך חישוב יחס ההון		
13,318	14,333	הון עצמי רובד 1
13,318	14,333	הון רובד 1
4,888	5,251	הון רובד 2
18,206	19,584	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
122,605	130,525	סיכון אשראי
1,184	1,605	סיכונים שוק
8,113	8,394	סיכון תפעולי
131,902	140,524	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽¹⁾

יחס הון לרכיבי סיכון

החל מיום 1 בינואר 2014 מיישם הבנק את הוראות מדידה והלימות הון על פי כללי באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים, החל מיום 1 בינואר 2015 מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5% לסך המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיו המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים. אופן החישוב של סך ההון ושל סך רכיבי הסיכון מפורט בהוראות.

ליחסים אלה התווספו דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינו 9.86% ו-13.36% בהתאמה. לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים על החלטות הדירקטוריון הנוגעות ליחס הון לרכיבי סיכון ולמדיניות חלוקת הדיבידנד, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים ופרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון (מדיניות חלוקת דיבידנד), להלן.

להלן התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה (באחוזים):

2016 בדצמבר	2017 בדצמבר	
10.10	10.20	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.80	13.94	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.76	9.86	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
13.26	13.36	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים ⁽¹⁾

(1) יחסי ההון הנדרשים על ידי המפקח מיום 1 בינואר 2015. החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת ליחסים אלה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2017.

להלן התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2017		קבוצת חשיפה
דרישת הון ⁽²⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	
73	549	92	688	חובות של ריבוניות
85	640	102	766	חובות של ישויות סקטור ציבורי
101	770	124	927	חובות של תאגידים בנקאיים
4,657	35,119	4,992	37,362	חובות של תאגידים
307	2,312	328	2,459	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
1,748	13,180	1,899	14,217	חשיפות קמעונאיות ליחידים
836	6,307	916	6,858	הלוואות לעסקים קטנים
7,770	58,597	8,319	62,265	משכנתאות לדירור
596	4,495	595	4,454	נכסים אחרים
16,173	121,969	17,367	129,996	סך הכל

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.36% מיתרות נכסי הסיכון.

(2) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.26% מיתרות נכסי הסיכון.

להלן נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון⁽⁴⁾ CVA וסיכון תפעולי (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2017		סיכון שוק
דרישת הון ⁽²⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	
157	1,184	214	1,605	סיכון CVA בגין נגזרים ⁽³⁾
84	636	71	529	סיכון תפעולי ⁽⁴⁾
1,076	8,113	1,121	8,394	סך הכל
1,317	9,933	1,406	10,528	סך נכסי הסיכון
17,490	131,902	18,773	140,524	

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.36% מיתרות נכסי הסיכון.

(2) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.26% מיתרות נכסי הסיכון.

(3) Credit Value Adjustments, שערך לשווי שוק בגין סיכון אשראי של צד נגדי, בהתאם להוראות באזל III.

(4) הקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי חושבה לפי הגישה הסטנדרטית.

יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף. הוראה זו מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס מינוף, שנקבעו בחודש ינואר 2014.

יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין הון רובד 1 לבין סך החשיפות. סך החשיפות של הבנק הינו סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים, לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד, החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018.

להלן יחס המינוף⁽¹⁾ של הבנק (באחוזים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
5.32	5.27	5.48
יחס המינוף		

(1) יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 5%.

לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים ודוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 21 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית חדשה לשנים 2017 עד 2021 ובמסגרתה החלטה על מדיניות חלוקת דיבידנד החל משנת 2017.

מדיניות הדיבידנד של הבנק בשנת 2017, הינה לחלק בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של 30% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק.

הבנק קיבל את אישורה של המפקחת על הבנקים למתווה זה.

בהתאם להחלטה מיום 21 בנובמבר 2016, דירקטוריון הבנק יעקוב אחר הביצוע של התוכנית האסטרטגית החדשה, במטרה לבחון את האפשרות להגדלה של שיעור הדיבידנד שצוין לעיל במדרגה נוספת, החל משנת 2018. זאת בכפוף לקבלת אישורה של המפקחת על הבנקים.

ביום 26 בפברואר 2018, החליט דירקטוריון הבנק, לעדכן את מדיניות הדיבידנד של הבנק, לשנים 2018 עד 2021, וזאת לאחר שעקב אחר ביצוע התוכנית האסטרטגית כאמור.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת של הבנק הינה לחלק, החל משנת 2018, בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של עד 40% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק.

הבנק קיבל את אישורה של המפקחת על הבנקים, למתווה של מדיניות הדיבידנד האמורה.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת, הינה בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות המפקחת על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים.

הדירקטוריון יעקוב אחר הביצוע של מדיניות הדיבידנד המעודכנת, והוא רשאי לערוך בה שינויים, מעת לעת, ככל שיידרש, לפי שיקול דעתו.

לפרטים בדבר תמצית ההחלטות הקודמות שקבע הדירקטוריון לעניין מדיניות חלוקת דיבידנד ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים.

חלוקת דיבידנד

להלן פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2015 (בסכומים מדווחים):

יום ההכרזה	יום התשלום	דיבידנד למניה (אגורות)	שיעור דיבידנד מהרווח	סך הכל דיבידנד ששולם (מיליוני שקלים חדשים)
18 במאי 2015	14 ביוני 2015	15.84	0.15	36.6
16 באוגוסט 2015	17 בספטמבר 2015	21.35	0.15	49.5
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2015⁽¹⁾				
24 בפברואר 2016	21 במרץ 2016	15.52	0.15	36.0
18 במאי 2016	21 ביוני 2016	18.62	0.15	43.2
10 באוגוסט 2016	11 בספטמבר 2016	21.99	0.15	51.0
14 בנובמבר 2016	12 בדצמבר 2016	24.12	0.15	56.0
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2016⁽²⁾				
20 במרץ 2017	26 באפריל 2017	17.12	0.15	39.8
15 במאי 2017	20 ביוני 2017	41.45	0.30	96.3
28 באוגוסט 2017	26 בספטמבר 2017	51.63	0.30	120.0
13 בנובמבר 2017	10 בדצמבר 2017	33.67	0.30	78.3
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2017⁽³⁾				
334.4				

(1) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2015 - 122.1 מיליוני שקלים חדשים.
 (2) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2016 - 190.0 מיליוני שקלים חדשים.
 (3) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2017 - 404.1 מיליוני שקלים חדשים.

הכרזה על דיבידנד בגין רווחי הרבעון הרביעי של שנת 2017

ביום 26 בפברואר 2018 החליט דירקטוריון הבנק לחלק דיבידנד בסכום של 109.5 מיליוני שקלים חדשים, 30% מרווחי הרבעון הרביעי של שנת 2017.

סכום הדיבידנד מהווה שיעור של 3.470% מההון המונפק, דהיינו 47.03 אגורות לכל מניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב. היום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד הינו 14 במרץ 2018 ויום התשלום הינו 26 במרץ 2018. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המירים של הבנק.

פעילות חוץ מאזנית אחרת

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת (במיליוני שקלים חדשים):

שעור השינוי (באחוזים)	ליום 31 בדצמבר		
	2016	2017	
2.4	217,310	222,623	ניירות ערך ⁽¹⁾
1.8	75,515	76,893	נכסי קופות גמל שהקבוצה מספקת להן שירותי תפעול
12.1	71,564	80,258	נכסים בנאמנות קבוצת הבנק
16.9	13,896	16,246	נכסי קרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול
13.7	11,055	12,571	נכסים אחרים בניהול ⁽²⁾

(1) שווי תיקי ניירות ערך במשמרת הבנק המוחזקים על ידי לקוחות, כולל יתרות ניירות ערך של קופות גמל וקרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול. יצוין כי יתרת פעילות הלקוחות המוצגת כוללת בנוסף ליתרת הערך של קרנות הנאמנות כאמור, גם את שווי יחידות ההשתתפות באותן קרנות המוחזקות על ידי לקוחות הבנק.

(2) לרבות:
- יתרות אשראי המגובות בפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית יתרת האשראי. בגין יתרות אלה מקבל הבנק הכנסה ממרווח או מעמלות.
- הלוואות אחרות בניהול הבנק לרבות, הלוואות לדיור שהבנק מנהל ומתפעל בעבור אחרים.

תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

מגזרי פעילות פיקוחיים

ביום 3 בנובמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא מגזרי פעילות פיקוחיים. בהתאם להוראה, נדרש הבנק לתת בדוחות הכספיים גילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר השייך למגזר פעילות פיקוחי נקבע לרוב על פי מחזור הפעילות של הלקוח (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי).

מגזרי הפעילות הפיקוחיים נחלקים למגזרי פעילות של אנשים פרטיים ומגזרי פעילות של לקוחות עסקיים שאינם פרטיים (לרבות גופים מוסדיים והניהול הפיננסי של הבנק).

אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים-הלוואות לדיור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

מגזרי הפעילות של הבנק ב"גישת ההנהלה" מבוססים על שיוך הלקוח ליחידה הארגונית האחראית בתקופה שחלפה. לעומת זאת, פילוח הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים מבוסס על הגדרות אחידות שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים, כמפורט לעיל.

קיים מתאם גבוה בין המאפיינים שקבעה ההנהלה לצורך שיוך לקוחות לחטיבה האחראית לבין ההגדרות הפיקוחיות. יחד עם זאת, ייתכנו מצבים בהתאם ל"גישת ההנהלה" בהם השייך הסופי של הלקוח יתבסס על פרמטרים נוספים, לדוגמה: התמחות של יחידה מסוימת בסוגי פעילות של לקוחות או ניסיון שנצבר בעבודה עם הלקוח, המעניק יתרונות עסקיים ושירותיים לשיוך הלקוח לחטיבה ספציפית.

לאור דרישת המפקח על הבנקים לדון ולנתח במסגרת דוח הדירקטוריון וההנהלה את מגזרי הפעילות הפיקוחיים, ולאור העובדה שקיים מתאם בין המגזרים ה"פיקוחיים" ל"גישת ההנהלה", יוצג המידע המגזרי (הכמותי והאיכותי) להלן, באופן תמציתי, לכל מגזר ומגזר באופן הבא:

- הגדרה פיקוחית של המגזר.
- תיאור איכותי תמציתי של המגזר (ב"גישת ההנהלה")
- הסבר להבדלים בין ההגדרה ה"פיקוחית" לבין אופן ניהול העסקים בפועל (ב"גישת ההנהלה")
- תוצאות כספיות של המגזר (ב"גישת הפיקוחית")

לפרטים ותיאור המגזרים באופן מפורט, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלו.

התוצאות הכספיות לפי "גישת ההנהלה" מוצגות בביאור 29 לדוחות הכספיים.

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

רווח נקי		חלק מסך רווח נקי (באחוזים)	
שנת 2017		שנת 2016	
שנת 2017		שנת 2016	
527	447	38.8	35.0
(10)	(13)	-	-
9	9	0.7	0.7
526	443	39.5	35.7
פעילות עסקית:			
266	272	19.6	21.3
107	97	7.9	7.6
327	306	24.1	23.9
33	13	2.4	1.0
733	688	54.0	53.8
8	65	0.6	5.1
1,267	1,196	94.1	94.5
80	70	5.9	5.5
1,347	1,266	100.0	100.0

לפרטים בדבר תוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר משקי הבית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר משקי בית כולל אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים במגזר בנקאות פרטית. כלומר המגזר לא כולל אנשים פרטיים עם יתרת נכסים פיננסיים הגבוהה מ-3 מיליוני שקלים. אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים-הלוואות לדיור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

מגזר משקי הבית מאופיין בלקוחות פרטיים, להם יתרת חבות נמוכה ופעילות בהיקפים כספיים נמוכים באופן יחסי. על לקוחות המגזר נמנים לקוחות המנהלים חשבונות של יחידים, חשבונות משותפים של בני זוג וכדומה, וכן נוטלי המשכנתאות. המגזר מתאפיין ברמה גבוהה של פיזור והוא מטופל בחטיבה הקמעונאית של הבנק.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסיווג הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 2.5 מיליוני שקלים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- ככלל, לקוחות פרטיים משויכים למגזר משקי הבית. לפי הגישה הפיקוחית, לקוחות פרטיים עם חבות גבוהה או בעלי מאפיינים עסקיים, מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים ולא למגזר משקי הבית.

התפתחויות שחלו במגזר משקי הבית בתקופה

- בשנת 2017 נמשכו המאמצים הציבוריים לעידוד כניסתם של גופים חוץ-בנקאיים לתחרות בתחום משקי הבית ולהגדלת התחרות בתחום האשראי הצרכני. בינואר 2017 אישרה הכנסת את החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. החקיקה כוללת, בין היתר, את הפרדת השליטה בחברות כרטיסי האשראי של שני הבנקים הגדולים כולל הוראות והגנות ינוקא לחברות כרטיסי האשראי שיופרדו; הוראות לעניין הקמת תשתית מחשוב וחובת מכירה של שירותי מחשוב ותפעולם, וכן השכרת מקרקעין המשמשים לצורכי שירותי המחשוב ותפעולם המשמשים בעיקרם את הבנק; הוראות לפיהן סולק יחויב לאפשר סליקה של סולק מתארח באמצעותו לפי הכללים שיקבעו על ידי הנגיד ובהסכמת שר האוצר; וכן הוראות לעניין סולק מתארח וסולק מאגד. בנוסף נקבעו הוראות לעניין שירותי השוואת עלויות פיננסיות.
- במהלך שנת 2017 נמשכה תופעת סגירת סניפים וצמצום עמדות טלרים בסניפים של חלק מהבנקים במערכת תוך הפניית הלקוחות לפתרונות דיגיטליים. במסגרת זו, ובהתאם לחקיקה מאוגוסט 2016 לעניין חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מס' 22) התשע"ו-2016, תאגיד בנקאי המבקש לסגור סניף קבוע נדרש לקבל אישור מהמפקח על הבנקים וזאת לאחר שמוגשת בקשה מנומקת בכתב על כך.

- חסכון לכל ילד - ביום 5 באוגוסט 2015 התקבלה החלטת ממשלה לעניין "שינוי מבנה קצבת הילדים והנהגת חיסכון ארוך טווח לכל ילד". אגף החשב הכללי במשרד האוצר פרסם ביום 26 בספטמבר 2016 הזמנה להציע הצעות לבחירת בנקים וקופות גמל כמנהלי כספי החיסכון. הבנק הגיש את הצעתו וביום 9 בנובמבר 2016 התבשר כי זכה להימנות על הגופים הפיננסיים העתידיים לנהל את כספי החיסכון ארוך הטווח. בתחילת שנת 2017 החלה הפעילות ונתקבלו כספי ההפקדות של הלקוחות שבחרו בבנק.
- בחודש ינואר 2018 פורסם תזכיר החוק המסדיר נידו חשבונות בין בנקים במסגרת חוק ההסדרים. לפי תזכיר החוק, בתוך שלושים חודשים יתאפשר ללקוח של כל בנק להעביר את הפעילות הפיננסית המתנהלת בחשבון הבנק שלו מהבנק שבו מתנהלת הפעילות האמורה לבנק אחר וזאת בתוך שבעה ימים מיום שנתקבלה הפנייה.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר						
2016			2017			
במיליוני שקלים חדשים						
סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	
רווח ורווחיות						
2,115	1,100	1,015	2,454	1,311	1,143	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	-	-	הכנסות מיימון שאינן מריבית
663	152	511	647	145	502	עמלות והכנסות אחרות
2,778	1,252	1,526	3,101	1,456	1,645	סך ההכנסות
104	13	91	146	24	122	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,920	507	1,413	2,106	600	1,506	הוצאות תפעוליות אחרות
754	732	22	849	832	17	רווח לפני הפרשה למיסים
293	285	8	311	305	6	הפרשה למיסים
461	447	14	538	527	11	רווח לאחר מיסים
רווח נקי :						
(27)	-	(27)	(21)	-	(21)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
434	447	(13)	517	527	(10)	המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
מאזן - סעיפים עיקריים:						
133,486	114,691	18,795	140,245	120,187	20,058	אשראי לציבור (יתרת סוף)
132,674	114,076	18,598	139,381	119,557	19,824	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
71,334	-	71,334	75,008	-	75,008	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
128,449	110,612	17,837	136,908	118,042	18,866	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
69,137	-	69,137	73,505	-	73,505	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
76,314	60,850	15,464	81,760	65,085	16,675	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:						
1,757	1,073	684	2,012	1,268	744	מרווח מפעילות מתן אשראי
329	-	329	396	-	396	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
29	27	2	46	43	3	אחר
2,115	1,100	1,015	2,454	1,311	1,143	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר משקי הבית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-517 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 434 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

תרומת הלוואות לדיור (כולל הלוואות לכל מטרה במשכון דירת מגורים) בשנת 2017 הסתכמה ב-527 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 447 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. סך הכל הכנסות הריבית נטו, הסתכמו ב-1,311 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,100 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-19.2% הנובע מעלייה בהיקף ובמרווח האשראי. בתקופה הנוכחית נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסכום של 24 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה להפרשה של 13 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור הושפעה בשנת 2017 מהחזרי

פיגורים משמעותיים של לקוחות. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-600 מיליוני שקלים חדשים לעומת 507 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-18.3%, לעומת גידול של 16.3% בסך ההכנסות. הגידול בהוצאות התפעוליות נובע ממסמך הסכם ההבנות שגובש עם ארגון העובדים, אשר הגדיל את הוצאות המשכורות וההוצאות הנלוות המיוחסות למגזר. לפרטים נוספים ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים.

תרומת יתר פעילות משקי הבית (שאינה הלוואות לדירור) בשנת 2017 הסתכמה בהפסד של 10 מיליוני שקלים חדשים, בעיקר בגלל גידול בהפרשה הקבוצתית לאנשים פרטיים וגידול בהוצאות התפעוליות כמוסבר להלן. בסעיף הכנסות הריבית נטו, נרשמה עלייה של כ-128 מיליוני שקלים חדשים. העלייה מיוחסת לגידול במרווח מפעילות מתן אשראי, וכן לגידול במרווח מפעילות קבלת פיקדונות כתוצאה מעלייה בהיקפי האשראי ועלייה בהיקפי הפיקדונות. העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-502 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 511 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי חל גידול של 31 מיליוני שקלים חדשים. לאור מאפייני הסיכון במגזר, מגדיל הבנק את ההפרשה הקבוצתית האכותית לאנשים פרטיים, וזאת בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.

בנוסף, הגידול בשיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי נובע גם מהשפעות חקיקה, המצמצמות את היקף החזרי החוב מלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים. לפרטים נוספים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים, ראה בפרק הסיכונים להלן ניתוח מפורט של התפתחות הסיכון.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-1,506 מיליוני שקלים חדשים לעומת 1,413 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-6.6%, הנובע ממסמך ההבנות שגובש עם ארגון העובדים, אשר הגדיל את הוצאות המשכורות וההוצאות הנלוות המיוחסות למגזר, וכן מהוצאות בגין הטמעת מערכת ליבה בנקאית חדשה בבנק יחב החל מיום 1 בינואר 2017. ראה גם בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר בנקאות פרטית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר בנקאות פרטית כולל אנשים פרטיים אשר יתרת תיק הנכסים הפיננסיים שלהם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

מגזר הבנקאות הפרטית נותן שירותים בנקאיים בישראל הן ללקוחות ישראלים והן ללקוחות תושבי חוץ. בנקאות פרטית הינה תפיסה של שירות בנקאי המיועד ללקוחות בעלי עושר פיננסי גבוה, שחלק ניכר מפעילותם נעשה בתחום ניהול נכסים פיננסיים. לקוחות הבנקאות הפרטית הינם בעיקר לקוחות פרטיים שלהם היקפי פיקדונות נזילים והשקעות בניירות ערך בסכומים העולים על 3 מיליוני שקלים חדשים.

היעוץ הפיננסי, המהווה חלק מהשירות המוצע למגזר פעילות זה, ניתן ללקוחות המגזר החתומים על הסכמי ייעוץ. כמו כן, מוצע מענה ליתר צרכיהם הפיננסיים של לקוחות אלה, תוך מתן שרות אישי ברמה גבוהה והצעת מוצרים מתקדמים ומגוונים.

מגזר זה מתאפיין בפוטנציאל הרחבת הקשר העסקי עם הלקוחות שהם ממעמד סוציו אקונומי גבוה והדורשים שירות מקצועי אישי בזמינות גבוהה.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסיווג הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 2.5 מיליוני שקלים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- מגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה כולל גם עסקים שלהם היקפי נכסים נזילים, בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים. לקוחות אלה מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים בגישת מגזרים פיקוחיים.

התפתחויות שחלו במגזר בנקאות פרטית בתקופה

בשנה החולפת לא חלו התפתחויות מהותיות בשווקים ושינויים מהותיים במאפייני הלקוחות במגזר הבנקאות הפרטית. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
59	50	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
10	10	עמלות והכנסות אחרות
69	60	סך ההכנסות
1	1	הוצאות בגין הפסדי אשראי
53	44	הוצאות תפעוליות אחרות
15	15	רווח לפני הפרשה למיסים
6	6	הפרשה למיסים
9	9	רווח נקי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
121	82	אשראי לציבור (יתרת סוף)
119	81	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
12,448	11,167	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
86	73	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
11,563	10,637	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
28	27	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
1	1	מרווח מפעילות מתן אשראי
58	49	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	אחר
59	50	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר הבנקאות הפרטית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-9 מיליוני שקלים חדשים, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

סך הכל הכנסות הריבית נטו גדלו ב-9 מיליוני שקלים חדשים, כתוצאה מגידול בהיקף פיקדונות הציבור. בסעיף עמלות והכנסות אחרות וכן גם ביתר הסעיפים, לא חלו שינויים מהותיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על מגזר זה, ראה ביאור 29ד. לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים זעירים וקטנים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים זעירים וקטנים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי קטן מ-50 מיליוני שקלים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

מגזר העסקים הזעירים והקטנים פועל במסגרת החטיבה הקמעונאית וכולל בעיקר חברות קטנות ולקוחות עסקיים קטנים, בעלי מחזור פעילות נמוך באופן יחסי, ויתרת חובות עד וכולל 6 מיליוני שקלים חדשים.

המגזר מאופיין בפזור גבוה של הלקוחות. לאור העובדה שזמינות הנתונים ואיכותם לגבי הלקוחות במגזר זה נמוכה ביחס ללקוחות עסקיים גדולים, נדרשים טיפול מקצועי ואמצעי בקרה מתאימים, על מנת להעריך את טיב הלקוח לצורך מתן אשראי. בנוסף, מאופיין מגזר זה בשיעור ביטחונות גבוה, הנדרש מהלקוחות להבטחת פירעון האשראי.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות עסקיים, שלהם היקפי נכסים נזילים בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים, משויכים למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה. לקוחות אלה מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים, בהתאם למחזור פעילותם השנתי, לפי גישת מגזרים פיקוחיים.
- לקוחות עסקיים אשר משויכים כיום לבנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה, ומחזור הפעילות השנתי שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים, מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים בגישה הפיקוחית.

התפתחויות שחלו במגזר עסקים זעירים וקטנים בתקופה

מגמת התעצמות התחרות בין הבנקים במגזר העסקים הקטנים המשיכה לצבור תאוצה בשנה האחרונה. בנוסף, ננקטו מספר פעולות ציבוריות לעידוד כניסתם של גופים חוץ-בנקאיים לפעילות בתחום האשראי לעסקים קטנים. בחודש מאי 2016, החלה השותפות הפיננסית בין בנק מזרחי טפחות לבין הפניקס ואלטשולר שחם, שנבחרה כאחת ההצעות הזוכות במכרז להעמדת הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה, בהעמדת הלוואות במגוון מסלולים במסגרת זו.

שינויים במאפייני הלקוחות במגזר

במהלך השנה, לא חלו שינויים משמעותיים במאפייני לקוחות המגזר - המגזר מאופיין בפיזור גבוה של לקוחות ובשיעור ביטחונות גבוה הנדרש מהלקוחות על מנת להבטיח את פירעון האשראי.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
796	895	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
319	335	עמלות והכנסות אחרות
1,115	1,230	סך ההכנסות
114	149	הוצאות בגין הפסדי אשראי
554	659	הוצאות תפעוליות אחרות
447	422	רווח לפני הפרשה למיסים
174	155	הפרשה למיסים
273	267	רווח לאחר מס
(1)	(1)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
272	266	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
15,387	17,044	אשראי לציבור (יתרת סוף)
15,122	16,716	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
15,738	18,942	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
14,772	16,190	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
14,955	18,284	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
13,816	15,484	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
724	786	מרווח מפעילות מתן אשראי
54	84	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
18	25	אחר
796	895	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים קטנים וזעירים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-266 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 272 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות המגזר:

הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-895 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 796 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 12.4% הנובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות באשראי ובפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-335 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 319 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-149 מיליוני שקלים חדשים לעומת 114 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול הנובע מעלייה בהיקף האשראי לציבור.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-659 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 554 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 105 מיליוני שקלים חדשים, הנובע בעיקר ממסמך ההבנות שגובש עם ארגון העובדים, אשר הגדיל את הוצאות המשכורות וההוצאות הנלוות המיוחסות למגזר. לפרטים נוספים ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים בינוניים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים בינוניים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-50 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

מגזר עסקים בינוניים כולל בעיקר חברות פרטיות וציבוריות בגודל בינוני (Middle Market) ובעלי מחזור פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים.

הטיפול בלקוחות מגזר זה הינו באחריות החטיבה העסקית של הבנק בעיקר, בסקטור עסקים, הפועל באמצעות שלושה מוקדים עסקיים הפרוסים ברחבי הארץ.

לקוחות המגזר שעיקר פעילותם בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בנייה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה.

לקוחות מגזר זה מאופיינים הן במגוון השירותים הבנקאיים שהם צורכים והן בשיעור הביטחונות הנדרשים, הגבוה על פי רוב ביחס ללקוחות מגזר הבנקאות העסקית.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- מגזר בנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה כולל עסקים בעלי מחזורי פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שלקוחות מסוימים בבנקאות המסחרית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים מסווגים במגזר עסקים זעירים וקטנים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים.
- מנגד, לקוחות עסקיים אשר שייכים למגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה, ומחזור הפעילות השנתי שלהם נמוך מ-250 מיליוני שקלים משויכים למגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.

התפתחויות שחלו במגזר עסקים בינוניים בתקופה

במהלך שנת 2017 לא חלו שינויים מהותיים בשווקים ובמאפייני המגזר.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
187	206	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
72	76	עמלות והכנסות אחרות
259	282	סך ההכנסות
11	7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
90	106	הוצאות תפעוליות אחרות
158	169	רווח לפני הפרשה למיסים
61	62	הפרשה למיסים
97	107	רווח נקי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
4,869	5,854	אשראי לציבור (יתרת סוף)
4,785	5,779	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
7,378	7,138	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
4,862	5,704	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
6,549	6,470	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
6,306	6,484	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
161	176	מרווח מפעילות מתן אשראי
23	25	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3	5	אחר
187	206	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים בינוניים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-107 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 97 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר: בסעיף הכנסות הריבית נטו חל גידול של כ-19 מיליוני שקלים חדשים המיוחס בעיקר לעלייה בהיקפי האשראי. בסעיף עמלות והכנסות אחרות חל גידול של 4 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-7 מיליוני שקלים חדשים לעומת 11 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-106 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 90 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-16 מיליוני שקלים חדשים, התואם את היקפי הגידול בפעילות העסקית. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים גדולים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים גדולים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

המגזר מתמחה במתן מכלול השירותים הבנקאיים והפיננסיים לחברות מהגדולות במשק הפועלות במגוון ענפים. הטיפול בלקוחות מגזר זה הינו באחריות החטיבה העסקית בעיקר בסקטור תאגידי גדולים. לקוחות המגזר הפועלים בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בנייה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה. בפעילותו במסגרת מגזר זה, שם הבנק דגש על הרחבת בסיס הלקוחות הקיימים ושיפור הרווחיות על ידי הרחבת הפעילות בתחומים פיננסיים שונים, עתירי רווחיות ביחס להון, כדוגמת עסקאות בחדר עסקאות, בהן, עסקאות נגזרים ומוצרים אחרים המבוצעים בחדר עסקאות עבור לקוחות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- מגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה כולל עסקים בעלי מחזורי פעילות הגדול מ-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שלקוחות מסוימים בבנקאות העסקית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-250 מיליוני שקלים מסווגים במגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.
- גופים מוסדיים אשר מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.
- לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.
- לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
455	464	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	(1)	הכנסות מימון שאין מריבית
150	134	עמלות והכנסות אחרות
605	597	סך ההכנסות
(29)	(89)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
133	170	הוצאות תפעוליות אחרות
501	516	רווח לפני הפרשה למיסים
195	189	הפרשה למיסים
306	327	רווח נקי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
14,128	15,012	אשראי לציבור (יתרת סוף)
13,922	14,847	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
32,101	26,284	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
14,531	14,642	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
28,728	27,864	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
23,131	20,887	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
387	393	מרווח מפעילות מתן אשראי
57	60	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
11	11	אחר
455	464	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים גדולים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-327 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 306 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

סך הכל הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-464 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 455 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, זאת כתוצאה מעליית המרווח מפעילות מתן אשראי.

העמלות וההכנסות האחרות הושפעו מירידה בהכנסות מעמלות ערבויות חוק מכר בעקבות רכישת פוליסת ביטוח לערבויות מסוג זה. סעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי הושפע מגביית סכומים משמעותיים מלקוחות שחובותיהם נמחקו בעבר ובנוסף מההפרשה הקבוצתית. לפרטים נוספים בדבר הנחיות המפקח על הבנקים, ראה ניתוח הוצאות בגין הפסדי אשראי בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-170 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 133 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 37 מיליוני שקלים חדשים, הנובע בעיקר ממסמך ההבנות שגובש עם ארגון העובדים, אשר הגדיל את הוצאות המשכורות וההוצאות הנלוות המיוחסות למגזר. לפרטים נוספים ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

ההגדרה הפיקוחית

המגזר כולל קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח וחברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

המגזר מתמחה במתן שירות למנהלי נכסים פיננסיים ומאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים שונים למנהלי נכסים פיננסיים: חברות ביטוח, מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה, מנהלי קרנות נאמנות, תעודות סל, חברי בורסה ומנהלי תיקי השקעות.

פעילות המגזר כוללת תפעול הנכסים הפיננסיים האמורים לעיל ומתן שירותים בנקאיים לגופים המנהלים אותם. השירותים כוללים בין השאר שיעור נכסים, הפקת דוחות בקרה, הפקת דיווחים לרשויות, ניהול ספרים, ניהול חשבונות וזכויות עמיתים בקופות-גמל וחישוב תשואות.

כן כוללים השירותים הבנקאיים אשראי לסוגיו ופעילות במכשירים נגזרים.

לבנק הסכמים למתן שירותים תפעוליים בעבור חברות לניהול קופות-גמל, חלקם כחלק נלווה למכירת קופות-גמל שהיו בבעלות הבנק. בתחום קרנות הנאמנות, לבנק הסכמים למתן שירותים לחברות לניהול קרנות נאמנות.

בנוסף המערך נותן טיפול כולל לחברות הניהול של קופות הגמל ולקרנות הנאמנות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים מנהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית ובמסגרת מגזר הניהול הפיננסי, ומוציגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
96	112	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	(1)	הכנסות מימון שאינן מריבית
52	44	עמלות והכנסות אחרות
148	155	סך ההכנסות
(1)	(22)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
127	125	הוצאות תפעוליות אחרות
22	52	רווח לפני הפרשה למיסים
9	19	הפרשה למיסים
13	33	רווח נקי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
1,577	1,175	אשראי לציבור (יתרת סוף)
1,534	1,160	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
35,261	38,881	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
1,583	1,413	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
34,669	38,748	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
2,564	2,334	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
37	34	מרווח מפעילות מתן אשראי
59	76	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	2	אחר
96	112	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר גופים מוסדיים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-33 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 13 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-112 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 96 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 16 מיליוני שקלים חדשים המיוחס בעיקר לעלייה בהיקף הפיקדונות.

בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הקטנת הוצאות של 22 מיליוני שקלים חדשים, אשר נובעת מהשפעת הפרשה קבוצתית במגזר זה.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר ניהול פיננסי

ההגדרה הפיקוחית

מגזר ניהול פיננסי כולל את פעילות המסחר, ניהול הנכסים וההתחייבויות והשקעות ריאליות.

פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, שאילת ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באיגרות חוב זמינות למכירה ובאיגרות חוב מוחזקות לפדיון, גידור באמצעות מכשירים נגזרים מגדרים, גידור ALM, גידור מטבעי של השקעות בחוץ לארץ.

השקעות ריאליות - השקעה במניות זמינות למכירה ובחברות כלולות של עסקים.

פעילות ניהול פיננסי אחרת - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, מכירה וניהול תיקי אשראי.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

הניהול הפיננסי בבנק מבוצע על ידי החטיבה הפיננסית. מגזר הניהול הפיננסי פועל בארץ ובחוץ לארץ וכולל מספר תחומים עיקריים: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול תיק איגרות החוב, ניהול החשיפות לסיכונים שוק, ניהול הנזילות ופעילות הבנק בחדר העסקאות בשוקי הכספים וההון, זאת, בהתאם לראיית ההנהלה את הניהול של פעילויות אלה.

הפעילות בתחום ניהול נכסים והתחייבויות מנוהלת בסקטור ניהול פיננסי וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, החשיפות לסיכונים שוק - לרבות ניהול סיכונים נזילות, בסיס וריבית, ניהול מחירי המעבר ("מחירי צל") ותמחר עסקאות פיננסיות מיוחדות וניהול תיק אגרות החוב.

הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר העסקאות וכוללת את פעילות הבנק במטבע חוץ, באופציות, בנגזרי ריבית, בניירות ערך בארץ ובחוץ לארץ ובנכסים פיננסיים, כאשר הצד הנגדי לעסקאות הם גופים מהארץ ומחוץ לארץ.

כמו כן, בחטיבה קיימת יחידה ייעודית לניהול קשרי מוסדות פיננסיים ומשקיעים. יחידה זו אחראית על מכלול הפעילות מול בנקים בחוץ לארץ, לרבות ניהול חשבונות קורספונדנט, קבלת ומתן שירותים שונים ופיתוח פעילות תומכת בצרכי לקוחות הבנק. הפעילות במגזר הינה בכפוף למדיניות ניהול הסיכונים הרלבנטיים למגזר ובמסגרת המגבלות שהטילו הדירקטוריון וההנהלה באשר לרמות החשיפה השונות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים אשר מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזר הניהול הפיננסי, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

התפתחויות שחלו במגזר ניהול פיננסי בתקופה

במהלך שנת 2017 הושפעה הפעילות במגזר מ:

- תחרות הולכת וגוברת בענף הבנקאות, ומגמה של ירידת עמלות והצטמצמות מרווחים.
- שינויים רגולטורים בשוק העולמי ובשוק המקומי.
- ירידה במחזורי הפעילות בבורסת תל אביב.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
(75)	(5)	סך הכל הוצאות ריבית, נטו
291	131	הכנסות מימון שאינן מריבית
270	242	עמלות והכנסות אחרות
486	368	סך ההכנסות
(1)	(1)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
357	321	הוצאות תפעוליות אחרות
130	48	רווח לפני הפרשה למיסים
51	18	הפרשה למיסים
79	30	רווח לאחר מיסים
-	-	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות
79	30	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(14)	(22)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
65	8	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
5,414	5,872	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
-	-	מרווח מפעילות מתן אשראי
-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
(75)	(5)	אחר
(75)	(5)	סך הכל הוצאות ריבית נטו

תרומת מגזר ניהול הפיננסי (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-8 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 65 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

תוצאות הפעילות המימונית (הוצאות ריבית נטו והכנסות המימון שאינן מריבית) קטנו ב-90 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מהשפעות שווי הוגן ואחרות. ראה גם ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון בפרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

סך העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-242 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הכנסות מעמלות ואחרות בסכום של כ-270 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת 2017 נכללו רווחי הון של 47 מיליוני שקלים חדשים לפני מס ממימוש נכסים במסגרת רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף, לעומת 92 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על מגזר זה, ראה ביאור 29ד. לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

ההגדרה הפיקוחית

פעילות הבנק בחוץ לארץ מוצגת בנפרד ונחלקת לפעילות של אנשים פרטיים ופעילות עסקית.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

הפעילות הבינלאומית בקבוצת הבנק כוללת מתן שירותים בנקאיים לעסקים ושירותי בנקאות פרטית לאנשים פרטיים באמצעות חברות בנות וסניפים בעולם. הפעילות הבינלאומית של הקבוצה כוללת שירותי בנקאות פרטית, מימון סחר חוץ, אשראי מקומי לרכישת נדל"ן ומימון מסחרי והשתתפות באשראים סינדיקטיביים. הפעילות הבינלאומית בארץ ובחוץ לארץ כפופה לסקטור פעילות בינלאומית ובנקאות פרטית בחטיבה הפיננסית של הבנק.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ שסווגו למגזרי הפעילות השונים בהתאם לגישת ההנהלה, סווגו למגזר פעילות חוץ לארץ בגילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים.

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים ומנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזרי הפעילות השונים - בעיקר בנקאות פרטית ועסקית.

מוצרים ושירותים

השירותים המוצעים ללקוחות מגזר פעילות חוץ לארץ הם:

- שירותי בנקאות פרטית ללקוחות בעלי עושר פיננסי גבוה. שירותים אלה כוללים ניהול פיקדונות הלקוחות ומתן ייעוץ פיננסי לניהול תיק ניירות הערך של הלקוחות.
- פתרונות אשראי לצרכי לקוחות פרטיים ועסקיים הן מקומיים והן מישראל הפועלים בחוץ לארץ.

התפתחויות שחלו במגזר פעילות בחוץ לארץ בתקופה

בשנים האחרונות הצטמצמה התחרות מול שלוחות הבנקאים הישראליים הפועלות בחוץ לארץ. כמו כן, שינויי רגולציה גלובליים הביאו לשינוי מיקוד עסקי ושינויים בהעדפות הלקוחות.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
154	162	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
4	7	הכנסות מימון שאינן מריבית
31	29	עמלות והכנסות אחרות
189	198	סך ההכנסות
1	1	הוצאות בגין הפסדי אשראי
74	71	הוצאות תפעוליות אחרות
114	126	רווח לפני הפרשה למיסים
44	46	הפרשה למיסים
70	80	רווח נקי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
3,250	3,151	אשראי לציבור (יתרת סוף)
3,223	3,116	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
5,273	4,872	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
3,195	3,031	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
4,794	5,102	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
3,594	3,495	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
92	93	מרווח מפעילות מתן אשראי
11	12	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
51	57	אחר
154	162	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת הפעילות בחוץ לארץ לרווחי הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-80 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 70 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-162 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 154 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות מעמלות בפעילות השוטפת ללא שינוי מהותי.

בתקופה הנוכחית נרשמה הפרשה להפסדי אשראי בהיקף של כ-1 מיליוני שקלים חדשים, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בהוצאות התפעוליות חל קיטון של 3 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על תוצאות הפעילות בחוץ לארץ, ראה ביאור 29. לדוחות הכספיים.

חברות מוחזקות עיקריות

תרומת החברות המוחזקות לרווח הנקי מפעולות רגילות הגיעה בשנת 2017 ל-122 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 132 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. נתונים אלה כוללים השפעות של שינויים בשערי החליפין על יתרות ההשקעה בחברות המוחזקות בחוץ לארץ, המכוסים בבנק עצמו.

ללא השפעת הפרשי שער כאמור לעיל, הסתכמה תרומת החברות המוחזקות ב-145 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 142 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, ראה הסבר בחברות המוחזקות להלן.

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן: "בנק יהב")

בנק יהב הינו תאגיד בנקאי הפועל בהתאם לרישיון 'בנק' לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. ביום 28 בינואר 2009 נתקבל רישיון המחליף את רישיון הקודם של הבנק מיום 11 בינואר 2005, אשר התיר לבנק פעילות עם עובדי המדינה והמגזר הציבורי. על פי הרישיון המחליף, בנק יהב רשאי לעסוק בפעילויות חדשות ולהרחיב את קהל לקוחותיו, בכפוף להיתר מראש של הפיקוח על הבנקים.

בד בבד עם קבלת הרישיון המחליף, נתקבל בבנק יהב אישור הפיקוח על הבנקים להעניק שירותים ללקוחות יחידים (כגון שכירים, עצמאים ומשקי בית) ולתאגידים, ובלבד שהתאגידים לא יקבלו אשראי בסכום העולה על המגבלה שנקבעה. בנק יהב פועל בהתאם לרישיון המחליף, בכפוף ובהתאם למדיניות דירקטוריון בנק יהב בנושא.

תרומת בנק יהב לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2017, הסתכמה ב-44 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-42 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016. תשואת הרווח הנקי על ההון של בנק יהב הגיעה בשנת 2017 ל-7.1%, בהשוואה ל-7.2% בשנת 2016. סך המאזן של בנק יהב ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם ב-24,782 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 23,854 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2016, גידול בשיעור של 3.9%. יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-9,569 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 8,931 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2016, גידול בשיעור של 7.2%. יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-20,908 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 20,273 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2016, גידול בשיעור של 3.1%.

טפחות סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן: "טפחות ביטוח")

טפחות ביטוח היא סוכנות ביטוח בבעלות מלאה של הבנק, העוסקת במכירת פוליסות ביטוחי החיים ופוליסות ביטוחי הנכסים של לקוחות המבצעים משכנתאות בבנק. תרומתה של טפחות ביטוח לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ב-73 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-72 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הגיעה בשנת 2017 ל-7.6% לעומת תשואה של 8.2% בשנת 2016.

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל, הנמצאות בשליטתו המלאה של הבנק ונשענות על תשתיות הבנק, תרמו לרווחי הבנק בשנת 2017 - 27 מיליוני שקלים חדשים, נטו, לעומת רווחים של 23 מיליוני שקלים חדשים, נטו, בשנת 2016. מזה סך של 13 מיליוני שקלים חדשים (לעומת 11 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016) מפעילות נאמנות במסגרת החברה הבת, מזרחי טפחות חברה לנאמנות בע"מ

יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד

יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד (להלן: "בנק המזרחי שוויץ") מתמחה בשירותי בנקאות פרטית בינלאומית. הבנק בשוויץ מוחזק באמצעות חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, United Mizrahi Overseas Holding Co. B.V.(Netherlands) ("מזרחי החזקות בינלאומיות"), הרשומה בהולנד.

הרווח הנקי של בנק המזרחי שוויץ הסתכם בשנת 2017 ב-0.7 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 1.0 מיליוני פרנקים שוויצרים בשנת 2016. סך המאזן של בנק המזרחי שוויץ ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם ב-174 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 193 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2016.

הכנסות הריבית והכנסות הריבית, נטו הסתכמו בשנת 2017 ב-1.9 מיליוני פרנקים שוויצרים בדומה לשנת 2016. ההכנסה לפני מס הסתכמה בשנת 2017 ב-1.0 מיליוני פרנקים שוויצרים לעומת 1.4 מיליוני פרנקים שוויצרים בשנת 2016. ההכנסה לפני מס מנוכה מהשפעות שער חליפין הסתכמה בשנת 2017 ב-3.4 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 5.4 מיליוני פרנקים שוויצרים בשנת 2016.

יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-72 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 69 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2016. יתרת הפיקדונות בבנקים ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-100 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 121 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2016. יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-111 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 131 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2016.

נתונים אלה אינם כוללים סעיפים חוץ מאזניים, כגון פיקדונות בנאמנות (FIDUCIARY) ותיקי ניירות ערך של לקוחות, המהווים מרכיבים עיקריים בפעילותו העסקית של הבנק בשוויץ.

תרומת מזרחי החזקות בינלאומיות, המחזיקה בבנק מזרחי שוויץ, לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2017 כשהיא מנוכה מהשפעות שער חליפין, הסתכמה לרווח נקי של 3 מיליוני שקלים חדשים לעומת 4 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016.

תוצאות הרווח הנקי בפועל של מזרחי החזקות בינלאומיות כוללות השפעת שינויים בשער חליפין המכוסה על ידי מקורות בבנק עצמו. לפרטים בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 26 ג. לדוחות הכספיים.

השקעות בתאגידים ריאליים

הבנק מנהל השקעות נוסטרו בתאגידים ריאליים. מניות התאגידים הריאליים שבהן השקיע הבנק כאמור, נרכשו למטרת השגת רווחי הון ומוצגות בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ובמסגרת ההשקעה בחברות כלולות, כאשר לבנק השקעה מהותית בתאגיד. 1% מההשקעות הן סחירות, ומוצגות בהתאם לערכי השוק שלהן. יתר ההשקעות מוצגות בהתאם לעלותן או בהתאם לשווי המאזני. במקרים של ירידת ערך שעל פי הערכת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני, נרשמת הפרשה לירידת ערך ההשקעה כהפסד בספרי הבנק.

השקעות הבנק בתאגידים ריאליים הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 ב-97 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 102 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2016, כמפורט להלן:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	במיליוני שקלים חדשים
		במסגרת סעיף ניירות ערך זמינים למכירה:
63	63	יחידות השתתפות בקרנות השקעה
3	1	השקעות סחירות
1	1	השקעות בתאגידים שונים המוצגות לפי שיטת העלות
67	65	סך הכל במסגרת ניירות זמינים למכירה
		במסגרת סעיף השקעות בחברות כלולות:
19	19	השקעה בפסגות ירושלים ⁽¹⁾
14	11	השקעות בקרנות מזנין ⁽²⁾
2	2	השקעה ברוסאריו קפיטל ⁽³⁾
35	32	סך הכל השקעה בחברות כלולות
102	97	סך הכל השקעות בתאגידים ריאליים

(1) פסגות ירושלים הינה חברה פרטית שרכשה מקרקעין באזור ירושלים לצורך פיתוחם לבניה למגורים. יתרת ההשקעה בספרי הבנק כוללת השקעה בשטרי הון שהסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 לסך של כ-35 מיליוני שקלים חדשים (סכום זהה לסוף שנת 2016). לפרטים נוספים בדבר ההשקעה בפסגות ירושלים, ראה ביאור 15 לדוחות הכספיים.

(2) קרן מזנין הינה קרן מימון ביניים המעמידה מימון משלים לאשראי הבנקאי לחברות ממוגונות מגזרים. המימון ניתן בדרך כלל בתמורה לריבית, אופציות ומכשירים הונניים אחרים.

(3) רוסאריו קפיטל הינה חברה פרטית העוסקת בתחום חיתום, ליווי ויעוץ להנפקות פרטיות וציבוריות, מיזוגים ורכישות, השקעה בניירות ערך והפצת ניירות ערך.

רווחי הבנק נטו מההשקעות בתאגידים ריאליים, לאחר הפרשה לירידת ערך, הסתכמו בשנת 2017 ב-12 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווחים בסך של 9 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2016.

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הפעילות העסקית השוטפת של הקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים, ביניהם - סיכונים שוק, ריבית בתיק הבנקאי ונזילות, סיכונים אשראי, סיכונים תפעוליים וסיכונים ציות. מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים בתחומים השונים מיועדת לתמוך בהשגת היעדים העסקיים של הקבוצה תוך הגבלת החשיפה לסיכונים אלה. פרופיל הסיכון של הבנק בשנת 2017 הינו נמוך. במהלך שנת 2017, לא נרשמו חריגות מתיאבון הסיכון שקבע דירקטוריון הבנק לסיכונים השונים. מדדי הסיכון נמצאים במרחקים סבירים, מהמגבלות שנקבעו ובהלימה למתווה התוכנית האסטרטגית ותוכניות העבודה השוטפות. היחסים הפיננסיים העיקריים ומדדי הרווחיות מצביעים על יציבות לרווח והון הבנק. לבנק כריות הון מספקות לצורך עמידה ביעדי ההון שלו הן במצב עסקים רגיל והן במצב קיצון.

תיאור הסיכונים

הבנק עוסק בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונאית) ובפעילות משכנתאות, אשר בה מוביל הבנק את מערכת הבנקאות בישראל. פעילות הבנק חשופה למגוון של סיכונים: סיכונים אשראי, סיכונים פיננסיים, סיכונים ציות ורגולציה, סיכונים תפעוליים, סיכון עסקי וסיכון מוניטין.

לבנק תהליך מוסדר למיפוי וזיהוי הסיכונים הפרטניים הכרוכים בפעילותו, הנקבעים לפי סף מהותיות, בהתאם לפוטנציאל הנזק העלול להיגרם לבנק בתרחיש בעוצמות שונות. המהותיות נבחנת לפני הפעלת אמצעים להפחתת הסיכון הכוללים בין השאר: ניהול ובקרה. עקרונות הטיפול בסיכונים המהותיים השונים כפי שזוהו ומופ, לרבות, תיאבון הסיכון, אופן המדידה, הניטור המתמשך של פרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, הניהול והמזעור של כל סיכון, מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים.

מדיניות המסגרת לניהול הסיכונים, הכוללת את מיפוי הסיכונים המהותיים ומסמכי המדיניות הייעודיים מאושרים אחת לשנה על ידי הדירקטוריון. כמו כן, הוגדר מערך הדיווחים הנדרשים בשגרה ובחירום.

סיכון האשראי הוא הסיכון המרכזי בפעילות התאגידיים הבנקאיים. בבנק מוטה סיכון זה לפעילות האשראי הקמעונאי ובפרט האשראי לדור, פעילות המאופיינת ברמת סיכון נמוכה יחסית. בהתאם לעקרונות התוכנית האסטרטגית החמש שנתית, פועל הבנק לשמירה על מעמדו כמוביל בתחום הקמעונאי וכן להגברת המיקוד והרחבת הפעילות במגזריים העסקיים. הבנק מנטר ומנהל את סיכונים תיק האשראי במגוון כלים, לרבות פיתוח והטמעה של מודלים מתקדמים. ראה בהרחבה בפרק סיכון האשראי להלן.

בתחום העסקי פועל הבנק תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו (ריכוזיות ענפית).

הפעילות בתחום זה מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של הגופים המוסדיים וחברות הביטוח הממוקדות במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך.

בסוף שנת 2016 הסתיימה תקופת המעבר ליישום יחס כסיס נזילות מזערי (LCR) בשיעור של 100%. הבנק נמצא החל מסוף שנת 2016 ביחסי נזילות גבוהים, עם מרווחי ביטחון הולמים וכן במבנה מקורות יציב.

חשיפת הבנק לפעילות בחוץ לארץ היא נמוכה, וכן פעילותו בתחום השקעות הנוסטרו, אשר נועדה ברובה להשקעת עודפי הנזילות בנכסים איכותיים עם סיכון אשראי מזערי.

הסיכונים שאינם פיננסיים, מהווים חלק מהותי במפת הסיכונים של הבנק אשר מחייבים ניהול סיכונים מוקפד והדוק המתפתח בד בבד עם התפתחויות טכנולוגיות ורגולטוריות כלל עולמיות.

ההתפתחויות הטכנולוגיות והעלייה ברמת התחכום של הגורמים הפועלים בתחום מתקפות הסייבר, מעלה את רמת הסיכון ובמקביל את עצימות הניהול והניטור של הסיכונים התפעוליים, סיכונים טכנולוגיים המידע וסיכונים אבטחת המידע והסייבר.

סיכונים הציות והרגולציה מבטאים את הסיכון להשתת עיצומים כספיים והליכי אכיפה אשר עלולים להינקט על ידי רשויות מוסמכות ועל ידי תביעות כנגד הבנק, וכן השלכות על סיכון המוניטין.

סיכון הוגנות (conduct risk), הנכלל בסיכון הציות - בתחום זה פועל הבנק לשמירה על מערכת יחסים הוגנת עם לקוחותיו ועם שאר מחזיקי העניין, ולהפחתת החשיפה להתממשותם של סיכונים ואירועי כשל בתחום. ההוגנות מהווה ערך בסיסי במסגרת הקוד האתי של הבנק.

הקבוצה הבנקאית חשופה להשפעות שינויים רגולטוריים ושינויים מאקרו כלכליים בארץ ובעולם על פעילותה העסקית, בהתאם למתווה התוכנית האסטרטגית. הבנק בוחן, מנטר ונערך להשפעות אלה במסגרת פעילותו השוטפת ואומד את הסיכון גם תחת תרחישי קיצון.

לבנק מסגרת נרחבת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא נחשף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת סיכונים אלה. ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע באופן שוטף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 של בנק ישראל - "ניהול סיכונים", ובהתאם למסגרת שהותוותה בנדבך השני של באזל II, כולל השינויים הנדרשים עם כניסת באזל III לתוקף.

דירקטוריון הבנק והועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון אחראים להתוות את העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים השונים אליהם חשוף הבנק במסגרת פעילותו, כולל קביעת תיאבון הסיכון ופיקוח אחר עמידת הבנק בעקרונות ובתיאבון הסיכון שקבע.

הנהלת הבנק מחויבת לניהול שוטף של הסיכונים המהותיים העומדים בפני הבנק, וליישום העקרונות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק לטיפול בסיכונים אלה.

תיאבון הסיכון וניהול הסיכונים

תיאבון הסיכון של הבנק נקבע לכל הסיכונים המהותיים באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות, הסיכונים נבחנו הן במצב שוק רגיל והן במצב קיצון. בכל שנה, מאותגר תיאבון הסיכון על ידי מנהל הסיכונים הראשי, ההנהלה והדירקטוריון, לנוכח היעדים העסקיים שנקבעו בתוכניות העבודה, בהתאם לתוכנית האסטרטגית, לפרופיל הסיכון ולתוצאות תהליך הערכת ניהול הסיכונים האיכותי שמבצעים המנהלים בבנק. התהליך נועד לבחון את רמת הסיכונים השונים וכיוון התפתחותם במהלך השנה העוקבת. כתוצאה מכך, נתמכת האסטרטגיה העסקית של הבנק על ידי מסגרת תיאבון סיכון מתאימה, תוך כדי ניטור שוטף של פרופיל הסיכון והתראה במקרה שפרופיל הסיכון מגיע לגבולות תיאבון הסיכון שנקבע.

תכנון ההון האחרון של הבנק, שהוגש לבנק ישראל בחודש ינואר 2018, אשר בוצע על נתוני מחצית שנת 2017, בהתבסס על התוכנית האסטרטגית של הבנק ולאופק תכנון של שלוש שנים, מצביע על כך כי בידי הבנק כרית ספיגה הונית מספקת להתמודדות עם מגוון הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק גם תחת אירועי קיצון. כמו כן, יחס הון עצמי רובד 1 בתרחיש איום בכל אחת משנות התרחיש אינו יורד מתחת לשיעור של 6.5% (מגבלת יחס הון למצב איום, מבחן המתבצע תחת הנחות מחמירות לגבי פוטנציאל הפגיעה בבנק).

מבחני מצוקה

מבחני המצוקה בבנק משמשים להערכת החשיפה הנוכחית לסיכונים ובראייה צופה פני עתיד המניחה אי וודאות. מבחני המצוקה מהווים כלי משלים למודלים לצורך הערכת הסיכונים. לבנק מגוון מתודולוגיות חישוב לביצוע מבחני מצוקה. השימושים העיקריים של מבחני המצוקה והעקרונות לקביעתם מעוגנים במסמך המדיניות לניהול הסיכונים. הבנק עושה שימוש נרחב בתוצאות מבחני המצוקה במסגרת תהליך תכנון ההון המהווה חלק ממסמך ה-ICAAP. תהליך זה בוחן האם לבנק די הון על מנת לעמוד בתוכנית האסטרטגית, המאותגרת על ידי שורה של מבחני מצוקה בדרגות חומרה שונות. כמו כן, מבצע הבנק תרחיש קיצון אחיד, שהינו מבחן מצוקה המתבסס על תנאי מאקרו הנקבעים על ידי בנק ישראל למערכת הבנקאית. תוצאות התרחיש מלמדות כי פוטנציאל הפגיעה בביצועי הבנק, תחת תרחיש שכזה, הינו נמוך יחסית להון הבנק והרווח השנתי שלו.

מסמך הסיכונים

מסמך הסיכונים משמש כלי עזר עיקרי העומד לראשות הדירקטוריון, לסיוע במילוי תפקידו בתחום ניהול ובקרת הסיכונים. המסמך מציג בצורה תמצית וברורה את פרופיל הסיכון על מנת לאפשר לדירקטוריון לעקוב את פעולות ההנהלה ולוודא שהן עולות בקנה אחד עם תיאבון הסיכון ועם מסגרת ניהול הסיכונים שקבע.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

הערכת גורמי הסיכון

להלן מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם:

גורם הסיכון ⁽¹⁾	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכונים אשראי	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה	
השפעה כוללת של סיכונים שוק	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	בינונית	
סיכון אינפלציה	נמוכה-בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון מחירי מניות	נמוכה	
סיכון נזילות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון טכנולוגיית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	נמוכה-בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכון ציות ורגולציה	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון מוניטין ⁽²⁾	נמוכה	מנהלת החטיבה לשיווק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון אסטרטגי - עסקי	נמוכה-בינונית	מנהל כללי

(1) ההערכה של השפעתם של גורמי הסיכון לעיל מביאה בחשבון את הסיכונים הנוגעים לחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, כמו גם את כלל פעילות הבנק להגנה על עמדתו בקשר עם החקירה. לפרטים בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ולפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה נגזרת ובקשה לאישור תובענה ייצוגית בהקשר זה, ראה ביאור 26ג. סעיפים 12, 11 (א) ו-10 (ט) לדוחות הכספיים.

(2) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.

הערכת רמת הסיכון לכל אחד מהסיכונים נקבעת הן בהתאם לתוצאות ניטור מדדי הסיכון הכמותיים השונים שקבע הבנק והן בהתאם להערכה איכותית של תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים, ואפקטיביות מעגלי הבקרה בהתאמה לתהליך ותוצאות ה-ICAAP שביצע הבנק. תהליך הכולל הערכה עצמית של רמות הסיכון, איכות תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים, לרבות כיוון הסיכונים בשנה הקרובה, וההלימה עם תוכנית העבודה של היחידות השונות. תוצאות אלו נידונות בהרחבה בהנהלה ודירקטוריון.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

תיאור הסיכון

סיכון אשראי הוא הסיכון שלוה או צד נגדי של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. סיכון זה מושפע ממספר גורמים עיקריים: סיכון עסקי הנובע מפעילותו של הלקוח, סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים ולענפי משק, סיכון ריכוזיות גאוגרפית, סיכון הנובע משינויים אקסוגניים, סיכונים אשראי בחוץ לארץ וסיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכונים האשראי. כמו כן, לסיכון זה יש קשרי גומלין עם מספר סיכונים נוספים כגון, סיכון השוק והריבית, סיכון הנזילות, סיכונים ציות ועוד.

תיאור תיאבון הסיכון ועקרונות לניהול

ניהול סיכון האשראי בבנק מתבצע בהתאם להוראה מספר 311 - "ניהול סיכונים אשראי" של בנק ישראל.

דירקטוריון הבנק הגדיר את מדיניות האשראי, הנגזרת מהיעדים ומהאסטרטגיה העסקית של הבנק, תוך מתן דגש לתמורות המאקרו כלכליות בארץ ובעולם ולהשלכותיהן על סיכון האשראי. מדיניות האשראי כוללת, מסמכי מדיניות נוספים הדנים בסיכונים הרלבנטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנוהלת ומנוטרת ברמה שוטפת, מדיניות הנגזרים, הקובעת את העקרונות לניהול וניטור לקוחות הבנק הפועלים בנגזרים, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות הסיכונים הסביבתיים.

תיאבון הסיכון מורכב משורה ארוכה של מדדי וגורמי סיכון הרלבנטיים לפעילות הבנק באשראי, ביניהם: ענפי משק, קבוצות לווים, גורמי סיכון בתיק המשכנתאות, סוגי פעילות ייחודיים, איכות תיק האשראי, דירוג הלקוחות, פעילות בחוץ לארץ וגורמי סיכון נוספים הרלבנטיים לפרופיל סיכון האשראי ולפעילותו העסקית של הבנק. סיכון האשראי מנוטר גם לפי שורה של מבחני מצוקה (קיצון), האומדים את פוטנציאל ההשפעה של אירועי קיצון על תיק האשראי של הבנק. זאת, בין השאר כדי לבחון את עמידות הון הבנק באירועי קיצון שונים, וכחלק מתהליך אמידת ההון הפנימי (ICAAP).

המעקב אחר פרופיל הסיכון, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע, מבוצע בתדירות שהוגדרה במסגרת מדיניות האשראי, והעמידה בו מדווחת להנהלת ודירקטוריון הבנק. במסגרת מדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו, ובהתאמה נערכים בה עדכונים.

שלושת קווי הגנה בתחום האשראי :

קו הגנה ראשון - קווי העסקים בתחום האשראי בבנק

מבנה קווי העסקים בתחום האשראי מושתת על שלוש חטיבות, הכפופות למנהל הכללי, כמפורט להלן:

החטיבה הקמעונאית

בחטיבה זו מרוכזת פעילות האשראי הבנקאית של לקוחות פרטיים לרבות תחום המשכנתאות, ופעילותם של לקוחות עסקיים קטנים. סניפי הבנק ומרכזי העסקים פועלים אף הם במסגרת חטיבה זו באמצעות שמונה מרחבים.

החטיבה לבנקאות עסקית

בחטיבה זו מרוכזות מרבית הפעולות הבנקאיות של לקוחות עסקיים (לרבות מענף הנדל"ן והבינוי) עם היקף פעילות בינוני ומעלה.

החטיבה הפיננסית

בתחום האשראי, החטיבה הפיננסית מרכזת את הבנקאות הפרטית והפעילות הבינלאומית באמצעות יחידות הבנקאות הפרטית בארץ ובאמצעות השלוחות וחברות הבנות בחוץ לארץ.

לפירוט אודות מאפייני הלקוחות בכל אחד ממגזרים אלו ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי (תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות) לעיל.

באחריות היחידות המקצועיות של כל אחד ממגזרי הלקוחות הללו לבדוק באופן שוטף ולבצע מעקב ובקרה על החשיפה ללקוחות ומגזרי הפעילות שבאחריותן. בקו הגנה זה, קיימות יחידות בקרה ספציפיות כדוגמת הבקרים החטיבתיים ופונקציות בקרה נוספות. פעילות זו מעוגנת בנהלים ייעודיים המבטיחים יישום של העקרונות שנקבעו לניהול הסיכון.

קו הגנה שני - בקרת סיכונים - החטיבה לבקרת סיכונים פועלת כ"פונקציה לניהול הסיכונים" בלתי תלויה של הבנק ובכך משמשת כקו הגנה שני במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים. פעילותה כוללת בין השאר, הערכה בדיעבד, ללא תלות בגורמים המאשרים אשראי בבנק, את טיב הלווה ואיכות תיק האשראי של הבנק וכתובת חוות דעת בלתי תלויה לאשראי ללקוחות מהותיים, כחלק מתהליך אישור האשראי.

קו הגנה שני - חשבונאי ראשי - החשבונאי הראשי אחראי על סיווג אשראי, קביעת הפרשות להפסדי אשראי, ולאגור תהליכי האיתור וההצפה של חובות בעייתיים.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית - הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ופועלת על פי תוכנית העבודה לביצוע ביקורות על פעילות האשראי של הבנק.

הבנק פועל במספר מישורים כדי לעקוב ולהפחית את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב אישור האשראי, תוך מתן דגש לביטחונות הנדרשים, והתניות הפיננסיות שנקבעו בהתאם לנהלים, לסמכויות ומדיניות הפיזור שהוגדרו בבנק, ועד לבקורות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות וביחידות הבקרה הייעודיות, הפועלות בתוך הקווים העסקיים. זאת, תוך השקעת מאמץ מתמיד לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים בתחום האשראי באמצעות קורסים והדרכות בנקאיות ובאמצעות השתלמויות וימי עיון מקצועיים בכל הרמות. במקביל, מושקעים אמצעים רבים לשיפור ולשכלול כלי הבקרה ומערכות המידע הממוחשבות, העומדים לרשות מקבלי החלטות בתחום האשראי.

ביום 6 ביולי 2017 שלח הפיקוח על הבנקים מכתב לבנק ולכלל המערכת הבנקאית ובו בקשה לביצוע ניתוח סיכונים לאשראי לענף "מסחר בכלי רכב" ולאשראי הצרכני לרכישת רכב באמצעות תרחישי קיצון שונים. בהתאם לתוצאות נדרש הבנק לבחון את התאמת הפעילות העסקית והבקורות הנלוות לה.

בקרת הסיכונים של הבנק ביצעה סקירה מקיפה בנושא, אשר הובאה לדיון מעמיק, בפורומים ניהוליים כולל דיון בדירקטוריון. ממצאי והמלצות הבחינה, שולבו במסמך מדיניות האשראי לשנת 2018.

בעקבות ניתוח הסיכונים, לא חלה השפעה מהותית על ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

לפרטים נוספים בדבר התהליכים העיקריים הכרוכים בפעילות ניהול ובקרת סיכון האשראי בבנק, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

טיפול באשראי בעייתי ובגביית חובות - הטיפול באיתור אשראי בעייתי ובניהול דורש התמקדות והתמקצעות מיוחדות, בשונה מהדרך המאשר או המטפל בביצוע האשראי ובקבלת הבטוחות. האיתור הראשוני מבוצע לרוב באופן ממוכן, ביחידות ייעודיות לאיתור ובקרה. הטיפול בלקוחות שאותרו נעשה בסקטור לקוחות מיוחדים בחטיבה העסקית.

על מנת לאתר סיכונים האשראי המתממשים או שעלולים להתממש בבנק, מתקיים בבנק, כאמור, מהלך שוטף לבחינה ולאיתור של חובות, על פי תבחינים שהוגדרו. חלק מהתבחינים מחייבים סיווג של החוב כבעייתי, וחלק מהתבחינים מהווים התרעה ומותירים שיקול דעת בידי הגורם המקצועי. החובות נבחנו על פי מדרג סמכויות שהוגדר בנוהלי הבנק. מדרג הסמכויות כולל סמכויות אישיות, המתחילות בעובדים בסניפים ובמטה, וממשיך בסמכויות בדרגים גבוהים יותר לעניין הסיווגים וההפרשות בהנהלות המרחבים וביחידות ייעודיות במטה, מתנהל תהליך בקרה מובנה ובלתי תלוי. החשבונאי הראשי מהווה קו שני בתהליך הסיווג וההפרשה ואחריותו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 311 הינה להיות הגורם הבלתי תלוי לסיווג וקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.

מערכת המחשב התומכת ביישום הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, לרבות בתהליכי האיתור והבקרה, מבצעת בחינות לוגיות על פי קריטריונים, וקובעת ברירות מחדל לסיווג חובות כחובות בהשגחה מיוחדת, נחותים, פגומים או בארגון מחדש, על פי המתחייב.

איתור הלוואות לדירור (משכנתא) בעלות מאפייני סיכון נעשה באופן אוטומטי ובאמצעות איתור תבחיני פיגור ותבחינים איכותיים אחרים. בשלבי הפיגור הראשונים מפעיל הבנק בעיקר הליכי גביה אוטומטיים. בהמשך מופעלים הליכים יזומים פנימיים וחיצוניים לרבות הליכים משפטיים ככל שיש צורך בכך.

לפרטים בדבר חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה ביאור 1 ד.6) לדוחות הכספיים ודוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

הגילוי על סיכון האשראי בגין חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים ניתן בהתייחס לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 313, עולה על 15% מהון התאגידי הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313).

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 לא קיימת בבנק קבוצת לווים העומדת בתנאי המוזכר לעיל.

פעילות הבנק עם קבוצות לווים גדולות מתבצעת בכפוף למספר עקרונות, שנועדו לצמצם את מידת הסיכון בפעילות זו:

- עיקר הפעילות בקבוצות הלווים מתבצעת מול חברות ציבוריות, ותיקות ומובילות בתחומן.
- עיקר האשראי ניתן לטווחים קצרים ובינוניים, ומשרת פעילות שוטפת של החברות.
- האשראי מפוזר בין חברות הקבוצה הפועלות בתחומי פעילות שונים ובענפי משק נפרדים.
- האשראי ניתן במידת האפשר לחברות שונות שאין ביניהן תלות, התניות או ערבויות הדדיות.

להלן הצעדים בהם נוקט הבנק לצורך ניהול החשיפות לקבוצות לווים:

- קביעת התניות פיננסיות בהתאם לצורך.
- העמדת האשראי כנגד ביטחונות, ככל שניתן, ומעקב הדוק אחר החשיפה שאינה מובטחת בביטחונות.
- מעקב שוטף אחר פעילות החברה ותוצאותיה הכספיות.
- ניטור הדוק של עמידת חברות קבוצת הלווים בהתניות הפיננסיות, אם וכאשר נקבעו להן.

לזוים גדולים

להלן החלוקה הענפית של 6 הלזוים הגדולים בקבוצה לזוים 31 בדצמבר 2017 (במיליוני שקלים חדשים):

לזוה מספר	ענף משק	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
1.	בינוי	190	805	995
2.	בינוי	73	544	617
3.	בינוי	240	368	608
4.	תחבורה ואחסנה	600	4	604
5.	בינוי	-	602	602
6.	בינוי	290	309	599

(1) סיכון אשראי מאזני וחזף מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים בניכוי לצורך חבות של לזוה ושל קבוצת לזוים.

מימון ממונף

מימון ממונף הינו מימון אשראי המועמד ללקוח ועומד באחד משני התבחינים הבאים:

1. אשראי למטרת עסקה הונית יוגדר כאשראי העומד באחד מהכללים הבאים:

- אשראי למטרת עסקה הונית (כהגדרתה להלן), ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-0.5% מהון הבנק או מ-35 מיליוני שקלים חדשים, לפי הגבוה מביניהם.
- אשראי למימון רכישת זכויות הוניות בתאגיד בנקאי אחר או בתאגיד החזקה בנקאית, ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-35 מיליוני שקלים חדשים.
- אשראי נוסף שהועמד ללזוה במועד מאוחר ממועד מימון העסקה ההונית, אם פירעון האשראי מבוסס בעיקרו על תזרים מזומנים הנובע מהזכויות ההוניות שרכישתם מומנה על ידי התאגיד הבנקאי.

"עסקה הונית": עסקה שמטרתה אחת מהבאות:

- רכישה עצמית - רכישה או רכישה חוזרת, על ידי הלזוה, של ההון העצמי המונפק של הלזוה (לרבות תוכנית לרכישת מניות עבור עובדים).
 - רכישת תאגיד אחר - רכישה של זכות הונית כלשהי בתאגיד אחר, או רכישה של כלל נכסים או של חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר.
 - חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות.
- עסקה הונית לעניין מימון ממונף, הינה עסקה בה יתרת האשראי גבוהה מ-0.5% מהון הבנק ושיעור המימון בה גבוה מ-50%.

2. **מימון לחברות ממונפות** - הינו מתן אשראי לחברות בעלות מאפיינים המצביעים כי שינוי לרעה בסביבה הכלכלית הגלובלית או הייחודית למגזר בו הן פועלות, עלול להשפיע באופן משמעותי על כושר החזר האשראי לבנק. הבנק קבע קריטריונים המגדירים את האשראי הנכלל בקטגוריה זו, המבוססים על דירוג סיכון האשראי של הלקוח העסקי כפי שהוא בא לידי ביטוי במודל הדירוג של הבנק, וכן על מדדים למינוף (לחריגה גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף) שנקבעו על בסיס יחסים פיננסיים מקובלים בקרב לקוחות הבנק בעלי אשראי מהותי בענפי משק עיקריים בהם פועל הבנק. המדדים למינוף וענפי המשק נבחנים בהתאם לשינויים בסביבה העסקית ובמידת הצורך נערכים בהם שינויים. כל לזוה שהוצף בגין אחד או יותר מהקריטריונים שנקבעו נבחן פרטנית, בפורום מימון ממונף בו משתתפים נציגים מהחטיבה לבנקאות עסקית, החטיבה לבקרת סיכונים והחטיבה לחשבונאות ודיווח כספי, בו נבדקים תמורות ושינויים בפרמטרים הכספיים של החברה ושל הסביבה הכלכלית בה היא פועלת.

להלן פרטי חשיפות הבנק לאשראי העונה להגדרת מימון ממונף:

אשראי למטרת עסקאות הוניות (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2016				31 בדצמבר 2017				ענף משק של הנרכשת
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
-	96	15	81	-	-	-	-	מסחר
-	96	15	81	-	-	-	-	סך הכל

אשראי לחברות ממונפות (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2016				31 בדצמבר 2017				ענף משק של הלווה
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
-	274	210	64	-	-	-	-	בינוי ונדל"ן
-	565	161	404	-	124	16	108	מסחר
-	309	-	309	-	183	-	183	שירותים פיננסיים
-	95	95	-	-	130	90	40	מידע ותקשורת
-	1,243	466	777	-	437	106	331	סך הכל

התפתחות בסיכון אשראי בעייתי

להלן תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי כולל 31 בדצמבר 2016	סיכון אשראי כולל 31 בדצמבר 2017	סיכון אשראי בעייתי:
893	888	סיכון אשראי פגום
428	315	סיכון אשראי נחות
853	1,072	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - לדיור
757	457	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - אחר
2,931	2,732	סך הכל סיכון אשראי בעייתי

הירידה בסיכון האשראי הנחות נובעת מפירעונות אשראי של לקוחות. העלייה בסיכון האשראי בהשגחה מיוחדת לדיור מיוחסת לעלייה בהיקף תיק המשכנתאות. הירידה בסיכון האשראי בהשגחה מיוחדת נובעת משיפור בסיבוג של מספר לקוחות בודדים.

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי (באחוזים):

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
0.4	0.4	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
1.2	1.2	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי שאינו לדיור
2.8	2.3	שיעור יתרת אשראי לציבור בעייתי מיתרת האשראי שאינו לדיור
0.5	0.6	שיעור יתרת האשראי לדיור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור ⁽¹⁾⁽²⁾
1.3	1.2	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור

(1) שיעור זה שאינו לדיור זניח.

(2) יתרת האשראי בפיגור לפני הפרשה לעומק הפיגור.

לפרטים נוספים ראה גם מידע מפורט בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

להלן ריכוז חובות פגומים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	
48	52	116	177	ארגונים מחדש שבוצעו
31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
יתרת חוב רשומה		יתרת חוב רשומה		
5		4		ארגונים מחדש שכשלו

לפרטים נוספים ראה ביאור 30 ב.2.ג לדוחות הכספיים.

ניתוח השינויים בחובות פגומים

להלן תנועה ביתרת חובות פגומים וחובות פגומים בארגון מחדש (במיליוני שקלים חדשים):

חובות פגומים בארגון מחדש				חובות פגומים שאינם בארגון מחדש				
סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
148	46	-	102	533	24	27	482	יתרת חובות פגומים ליום 31 בדצמבר 2016
64	29	-	35	316	10	10	296	חובות שסווגו כפגומים במהלך השנה
(9)	(1)	-	(8)	(29)	(2)	-	(27)	חובות שחזרו לסיווג שאינם פגום במהלך השנה
(15)	(8)	-	(7)	(110)	(5)	(4)	(101)	מחיקות חשבונאיות
106	4	-	102	20	7	-	13	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(139)	(20)	-	(119)	(162)	(14)	-	(148)	שינויים אחרים
155	50	-	105	568	20	33	515	יתרת חובות פגומים ליום 31 בדצמבר 2017

חובות פגומים בארגון מחדש				חובות פגומים שאינם בארגון מחדש				
סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
229	54	-	175	588	27	24	537	יתרת החובות הפגומים ליום 31 בדצמבר 2015
21	8	-	13	251	10	3	238	חובות שסווגו כפגומים במהלך השנה
(15)	(1)	-	(14)	(29)	(3)	-	(26)	חובות שחזרו לסיווג שאינם פגום במהלך השנה
(11)	(5)	-	(6)	(49)	(5)	-	(44)	מחיקות חשבונאיות
8	4	-	4	23	4	-	19	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(84)	(14)	-	(70)	(251)	(9)	-	(242)	שינויים אחרים
148	46	-	102	533	24	27	482	יתרת חובות פגומים ליום 31 בדצמבר 2016

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי הבעייתי ראה ביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים.

ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי

להלן ניתוח התנועה ביתרת הפרשה בהפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

מסחרי	לדירור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל
724	615	208	1,547	2	1,549
46	24	123	193	(1)	192
(245)	(9)	(145)	(399)	-	(399)
174	-	59	233	-	233
(71)	(9)	(86)	(166)	-	(166)
699	630	245	1,574	1	1,575

יתרת הפרשה ליום 31 בדצמבר 2016

הוצאות בגין הפסדי אשראי

מחיקות חשבונאיות

גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות

מחיקות חשבונאיות נטו

יתרת הפרשה ליום 31 בדצמבר 2017

מסחרי	לדירור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל
700	614	192	1,506	3	1,509
96	13	92	201	(1)	200
(191)	(12)	(133)	(336)	-	(336)
119	-	57	176	-	176
(72)	(12)	(76)	(160)	-	(160)
724	615	208	1,547	2	1,549

יתרת הפרשה ליום 31 בדצמבר 2015

הוצאות בגין הפסדי אשראי

מחיקות חשבונאיות

גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות

מחיקות חשבונאיות נטו

יתרת הפרשה ליום 31 בדצמבר 2016

לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי ראה ביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים.

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי (באחוזים):

2016 בדצמבר	2017 בדצמבר	
0.9	0.9	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
0.7	0.7	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.1	0.1	שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו
0.1	0.1	שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו
0.1	0.1	שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו
0.3	0.3	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדירור ⁽¹⁾
0.1	0.1	שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו

(1) השיעור בגין הלוואות לדירור בגין אשראי הינו זניח.

לפרטים בדבר שינויים ברכיבי ההפרשה להפסדי אשראי ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר לעיל.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)⁽¹⁾

מגזר משקי הבית הינו מנוע צמיחה מרכזי ומהווה חלק משמעותי מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2017-2021. מגזר הלקוחות הפרטיים מאופיין ברמת פיזור גבוהה - הן בכמות הלקוחות והן באזור הגיאוגרפי. מרבית הלקוחות במגזר זה הינם שכירים, בעלי חשבון יחיד או משק בית משותף. מיתון בפעילות הריאלית מהווה גורם סיכון עיקרי בפעילות משקי הבית ועלייה בשיעור האבטלה עלולה להגדיל את היקף הלקוחות שייקלעו לקשיים.

מדיניות האשראי ונהלי העבודה לעניין מתן אשראי, לרבות ללקוחות פרטיים, כוללים הנחיות וקווים מנחים לעניין חיתום אשראי והתאמתו לצרכי הלקוח וליכולת ההחזר שלו: בחינת מטרת האשראי, שיעור המימון המבוקש, תקופת ההלוואה, ניתוח כושר החזר ומקורות החזר של הלקוח ביחס לכלל חביותיו. זאת, תוך בחינת פרמטרים כלכליים שונים של הלקוח ובהתבסס בין השאר על הכנסה קבועה⁽²⁾ של הלקוח, פאסיבה משועבדת או פנויה, הכרות וניסיון העבודה המצטבר עמו. תמחור האשראי ללקוח מבוצע בהתבסס על הערכת הסיכון של הלקוח הכולל את הפרמטרים שפורטו לעיל. מעל 65% מיתרת החובות של אנשים פרטיים ליום 31 בדצמבר 2017, הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי שקלים חדשים (שיעור דומה ליום 31 בדצמבר 2016). שיעור החובות בחשבוניות ללא הכנסה קבועה הינו זניח. הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לפרטיים, בין השאר באמצעות מודל פנימי לדירוג אשראי ללקוחות פרטיים; מעקב, ניטור וניתוח של ההוצאות בגין הפסדי אשראי; וכן באמצעות ביצוע מבחני קיצון מגוונים ובהם מבחני קיצון בהתאם להנחיות בנק ישראל, הכוללים תרחישים כגון מיתון במשק, גידול משמעותי בשיעורי האבטלה ועלייה ברמת הריבית.

להלן פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים ליום (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר		
2016	2017	
		חובות
		יתרות עובר ושב
2,140	2,176	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
3,456	3,623	הלוואות לרכב ⁽³⁾ - ריבית משתנה
1,430	1,366	הלוואות לרכב ⁽³⁾⁽⁴⁾ - ריבית קבועה
458	738	הלוואות ואשראי אחר - ריבית משתנה
9,856	10,677	הלוואות ואשראי אחר - ריבית קבועה
225	232	סך הכל חובות (אשראי מאזני)
17,565	18,812	מסגרות לא מנוצלות, ערבביות והתחייבויות אחרות
		מסגרות עובר ושב לא מנוצלות
3,563	3,780	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
6,534	5,661	ערבביות
195	187	התחייבויות אחרות
61	67	סך הכל מסגרות לא מנוצלות, ערבביות והתחייבויות אחרות (אשראי חוץ מאזני)
10,353	9,695	סך הכל סיכון האשראי לאנשים פרטיים
27,918	28,507	מזה:
		חלק ההלוואות שסכומן לפירעון הינו בתקופה שמעל 5 שנים ⁽⁵⁾
1,920	2,400	הלוואות בולט/בלון ⁽⁶⁾
608	647	תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי⁽⁷⁾
		תיק נכסים פיננסיים:
		פקדונות
2,537	2,457	ניירות ערך
392	362	נכסים כספיים אחרים
513	463	בטוחות אחרות ⁽⁸⁾
1,200	1,098	סך הכל תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי
4,642	4,380	

(1) כהגדרתם בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 451.

(2) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.

(3) בהמשך לבקשת הפיקוח על הבנקים לביצוע ניתוח סיכונים לאשראי לענף "מסחר בכלי רכב" ולאשראי הצרכני לרכישת רכב באמצעות תרחישי קיצון שונים. בקרת הסיכונים של הבנק ביצעה סקירה מקיפה בנושא, אשר הובאה לדין מעמיק, בפורומים ניהוליים כולל הדירקטוריון. ממצאי והמלצות הבחינה, שולבו במסמך מדיניות האשראי לשנת 2018. בעקבות ניתוח הסיכונים, לא חלה השפעה מהותית על הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

(4) עיקר הגידול נובע מעסקאות של המחאת תיקי הלוואות שרכש הבנק.

(5) בעיקר הלוואות לשכירים עובדי מדינה, בהן החזר ההלוואה מנוכה באופן ישיר מהשכר של הלקוח ורמת הסיכון בהן נמוכה באופן משמעותי מהלוואות דומות לאותה תקופה.

(6) הלוואות בהן ניתן גרייס על הקרן לתקופה של מעל שנה.

(7) הסכומים המוצגים הינם תיק הנכסים הפיננסיים ובטוחות אחרות עד לגובה חובות הלקוח, בלבד.

(8) הביטחונות הינם לאחר מקדם בטחון בהתאם למקדמי הבנק הנלקחים בחשבון בעת מתן האשראי.

להלן פילוח לפי גודל חבות הלווה⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 בדצמבר 2017				
סיכון אשראי חוץ סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר אשראי כולל ללווים	סיכון אשראי חוץ סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	תקרת אשראי וסיכון אשראי (באלפי שקלים חדשים)
559	319	240	251,540	585	366	219	עד 10
1,129	651	478	77,707	1,222	709	513	עד 20
3,367	1,947	1,420	111,644	3,327	1,839	1,488	עד 40
6,610	3,224	3,386	115,108	6,623	2,993	3,630	עד 80
7,837	2,517	5,320	70,635	7,958	2,294	5,664	עד 150
6,850	1,367	5,483	32,140	7,211	1,194	6,017	עד 300
1,566	328	1,238	3,824	1,581	300	1,281	עד 300
27,918	10,353	17,565	662,598	28,507	9,695	18,812	סך הכל

(1) מספר הלווים הינו לפי סך סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני.

להלן סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 בדצמבר 2017			
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾			
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני	
186	3	183	221	3	218	יתרת סיכון אשראי בעייתי
0.66%	0.03%	1.04%	0.78%	0.03%	1.16%	שיעור סיכון אשראי בעייתי ⁽²⁾

(1) אשראי מאזני וחוץ מאזני לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.

(2) היחס בין סיכון האשראי הבעייתי לסך סיכון האשראי לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

להלן שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים (במונחים שנתיים):

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
0.52%	0.65%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך אשראי לציבור לאנשים פרטיים

נתוני סיכון אשראי לאנשים פרטיים מראים כי :

- סך חובות לאנשים פרטיים (אשראי מאזני) גדל בשיעור של 7.1% לעומת 31 בדצמבר 2016, בעיקר עקב גידול בהלוואות ואשראי אחר.
- לא חלו שינויים מהותיים בהתפלגות החובות לאנשים פרטיים בשנת 2017.

ליום 31 בדצמבר 2017:

- 12% יתרות עובר ושב
- 19% יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
- 11% הלוואות לרכב
- 58% הלוואות ואשראי אחר

- כנגד 23% מסך כל החובות (אשראי מאזני) ליום 31 בדצמבר 2017, קיימים נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות, בחשבון הלקוח (שיעורים שאינם שונים מהותית מהשיעורים ליום 31 בדצמבר 2016).

לאור מאפייני הסיכון במגזר, הגדיל הבנק את ההפרשה הקבוצתית האיכותית לאנשים פרטיים, וזאת בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.

בנוסף, הגידול בשיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי נובע בין השאר גם, מהשפעות חקיקה המצמצמות את היקף החזרי החוב מלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים.

סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל

פעילות האשראי בענף זה מהווה רכיב משמעותי בפעילות האשראי של החטיבה העסקית. במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים. מימון בנייה נעשה תוך התמקדות בעיקר בענף הבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ וברמות מחירים בינוניות. כמו כן, מתבצעת הקצאה מבוקרת של המימון בין אזורים גיאוגרפיים, גם בהתאם לביקושים הרלבנטיים. במתן אשראי לבנייה מתמקד הבנק בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). יישום השיטה מיועד להקטין את החשיפה לסיכונים במתן האשראי, שכן היא מעגנת מעקב שוטף וצמוד על הפרויקטים הממומנים, הן לפני העמדת האשראי, והן במהלך ליווי הפרויקט, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויותיו האחרות של היזם - הלווה. הבנק נעזר במפקחי בנייה חיצוניים, ומסתמך בין היתר, על שיעבוד המקרקעין נשוא הפרויקט, כביטחון לאשראי. מתן האשראי במסגרת הליווי הפיננסי מבוצע רק במרכזי העסקים ובסניפים בעלי התמקצעות בנושא, ובפיקוח של סקטור הנדל"ן והבנייה. כמו כן, קבע הבנק מדיניות וכללים למימון עסקאות נדל"ן מסוגים אחרים כגון מימון נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, תמ"א 38 ועוד. בשנת 2017 ביסס את עבודתו היחידות שהוקמו בחטיבה העסקית ובחטיבה הקמעונאית שמטרתן מתן מענה לפרויקטים בהיקפים קטנים יחסית.

לפרטים בדבר רכישת פוליסת ביטוח לערביות שרכש הבנק, ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק לעיל.

להלן פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2017						
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי		סיכון אשראי		
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	פגום	חוץ מאזני ⁽³⁾ כולל	מאזני ⁽²⁾	
בביטחון נדל"ן בישראל:						
30	60	4	138	21,376	13,993	7,383
לדיור						
2	57	7	48	5,104	774	4,330
למסחר ולתעשייה						
32	117	11	186	26,480	14,767	11,713
סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:						
9	51	73	132	6,246	3,157	3,089
שאינו בביטחון נדל"ן בישראל						
41	168	84	318	32,726	17,924	14,802
סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל						
28	61	3	13	20,660	13,047	7,613
מזה: מיועד לליווי פרויקטים						

31 בדצמבר 2016						
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי		סיכון אשראי		
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	פגום	חוץ מאזני ⁽³⁾ כולל	מאזני ⁽²⁾	
בביטחון נדל"ן בישראל:						
32	48	211	170	20,593	14,449	6,144
לדיור						
4	60	8	63	4,644	977	3,667
למסחר ולתעשייה						
36	108	219	233	25,237	15,426	9,811
סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:						
13	42	39	159	4,761	2,322	2,439
שאינו בביטחון נדל"ן בישראל						
49	150	258	392	29,998	17,748	12,250
סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל						
33	48	193	78	19,049	13,309	5,740
מזה: מיועד לליווי פרויקטים						

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור פגום מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

(2) אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור, חובות אחרים של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני בגין הציבור שהינו נחות או בהשגחה מיוחדת.

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר						
2016			2017			
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾			
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני	
						ביטחון נדל"ן בישראל
						נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:
4,934	1,074	3,860	9,607	3,538	6,069	קרקע גולמית
17,702	13,832	3,870	14,801	10,854	3,947	נדל"ן בתהליכי בנייה
2,601	520	2,081	2,072	375	1,697	נדל"ן שבנייתו הושלמה
25,237	15,426	9,811	26,480	14,767	11,713	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל
4,761	2,322	2,439	6,246	3,157	3,089	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל
29,998	17,748	12,250	32,726	17,924	14,802	סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור פגום מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

נתוני סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן ליום 31 בדצמבר 2017 מראים כי כ-51% מסיכון האשראי המאזני וכ-73% מסיכון האשראי החוץ מאזני מיועד ללווי פרויקטים סגורים בנדל"ן, ברובם המכריע לבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ וירושלים. רוב האשראי החוץ מאזני נובע מערביות חוק המכר לרוכשי דירות. מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי. יצוין כי לחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, ניירות ערך ועוד. חלקו של ענף בינוי ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק ליום 31 בדצמבר 2017, כמוצג בפרק הסיכונים להלן (סיכון אשראי לפי ענפי משק), הינו 14.3%.

יצוין כי, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 315, שיעור החבות של ענף משק בינוי ונדל"ן (לצורך חישוב ריכוזיות ענפית) הינו 12.74% (שיעור זה אינו כולל התחייבויות, לרבות מותנות למתן אשראי או להוצאת ערבות, וכן סכומי ערביות חוק מכר בגין רכש הבנק פוליסת ביטוח).

סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד
ליום 31 בדצמבר 2017
סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

		חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			
		הפסדי אשראי ⁽⁴⁾								
יתרת הפרשה הפסדי להפסדי אשראי	הוצאות בגין מחיקות חשבונאיות נטו	הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	
פעילות לווים בישראל										
ציבור - מסחרי										
8	2	2	4	8	607	807	8	801	809	חקלאות, ייעור ודיג
4	(1)	(1)	-	-	376	570	-	630	630	כרייה וחציבה
111	15	34	127	276	4,962	8,425	276	8,321	8,597	תעשייה וחרושת
160	(16)	4	303	382	12,527	29,889	382	29,515	29,897	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
48	(53)	(64)	15	20	2,265	2,810	20	2,808	2,828	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
7	-	3	3	30	609	1,138	30	1,372	1,402	אספקת חשמל ומים
150	99	49	213	281	7,491	9,761	281	9,617	9,898	מסחר
25	9	15	19	46	897	1,154	46	1,108	1,154	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל
13	6	10	10	20	1,739	2,071	20	2,061	2,081	תחבורה ואחסנה
6	2	1	7	15	466	1,032	15	1,022	1,037	מידע ותקשורת
68	(9)	(37)	15	202	3,393	8,203	202	10,144	10,346	שירותים פיננסיים
50	14	23	41	91	2,639	3,651	91	3,625	3,716	שירותים עסקיים אחרים
12	2	6	24	32	1,663	2,079	32	2,183	2,215	שירותים ציבוריים וקהילתיים
662	70	45	781	1,403	39,634	71,590	1,403	73,207	74,610	סך הכל מסחרי
629	9	24	33	1,104	120,189	126,273	1,104	125,169	126,273	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
245	86	123	71	221	18,812	28,507	221	28,163	28,728	אנשים פרטיים - אחר
1,536	165	192	885	2,728	178,635	226,370	2,728	226,539	229,611	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	(1)	-	-	213	316	-	1,372	1,372	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	1	1	-	9,099	9,099	ממשלת ישראל
1,536	165	191	885	2,728	178,849	226,687	2,728	237,010	240,082	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחוץ לארץ										
38	1	1	3	4	3,967	5,389	4	5,538	5,542	סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ
1	-	-	-	-	1,874	2,000	-	3,714	3,714	בנקים בחוץ לארץ
-	-	-	-	-	455	455	-	1,450	1,450	ממשלות בחוץ לארץ
39	1	1	3	4	6,296	7,844	4	10,702	10,706	סך הכל פעילות בחוץ לארץ
1,575	166	192	888	2,732	185,145	234,531	2,732	247,712	250,788	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 185,145, אגרות חוב - 10,034, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 76, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 3,421 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 52,112.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה, למעט מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוציגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,571 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,478 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני סך של 5,237 מיליוני שקלים חדשים בגין נרכשו ביטוח לתיק ערביות חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד - המשך

ליום 31 בדצמבר 2016

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

		חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			
		הפסדי אשראי ⁽⁴⁾								
יתרת הפרשה הפסדי להפסדי אשראי	הוצאות בגין מחיקות חשבונאיות נטו	הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	חובות	סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	בעייתי ⁽⁶⁾	סך הכל	
פעילות לווים בישראל										
ציבור - מסחרי										
8	2	4	7	11	594	778	11	767	778	חקלאות, ייעור ודיג
4	-	(2)	-	-	336	588	-	615	615	כרייה וחציבה
92	15	20	91	188	5,153	8,203	188	8,228	8,416	תעשייה וחרושת
140	11	7	314	569	10,150	27,550	569	26,984	27,553	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
59	-	(19)	78	81	2,096	2,440	81	2,364	2,445	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
4	2	3	3	5	524	1,082	5	1,503	1,508	אספקת חשמל ומים
200	21	61	211	535	7,848	10,145	535	9,725	10,260	מסחר
19	7	9	11	25	807	1,036	25	1,011	1,036	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל
9	4	7	11	17	1,107	1,817	17	1,810	1,827	תחבורה ואחסנה
7	1	(15)	3	9	502	1,080	9	1,075	1,084	מידע ותקשורת
96	(16)	(4)	17	329	3,832 ⁽⁸⁾	10,161 ⁽⁸⁾	329	12,003 ⁽⁸⁾	12,332 ⁽⁸⁾	שירותים פיננסיים
41	15	23	27	69	2,369	3,472	69	3,468	3,537	שירותים עסקיים אחרים
8	8	6	18	23	1,356	1,741	23	1,767	1,790	שירותים ציבוריים וקהילתיים
687	70	100	791	1,861	36,674	70,093	1,861	71,320	73,181	סך הכל מסחרי
614	12	13	27	880	114,691	120,350	880	119,470	120,350	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
208	76	92	71	186	17,565 ⁽⁸⁾	27,918 ⁽⁸⁾	186	27,545 ⁽⁸⁾	27,969 ⁽⁸⁾	אנשים פרטיים - אחר
1,509	158	205	889	2,927	168,930	218,361	2,927	218,335	221,500	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
1	-	-	-	-	275	393	-	1,493	1,493	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	9,037	9,037	ממשלת ישראל
1,510	158	205	889	2,927	169,205	218,754	2,927	228,865	232,030	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחוץ לארץ										
סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ										
38	2	(4)	4	4	3,849	5,220	4	5,400	5,404	לארץ
1	-	(1)	-	-	2,234	2,397	-	4,366	4,366	בנקים בחוץ לארץ
-	-	-	-	-	330	330	-	1,426	1,426	ממשלות בחוץ לארץ
39	2	(5)	4	4	6,413	7,947	4	11,192	11,196	סך הכל פעילות בחוץ לארץ
1,549	160	200	893	2,931	175,618	226,701	2,931	240,057	243,226	סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 175,618, אגרות חוב - 10,162, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 9, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 3,584 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 53,853.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה, למעט מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,544 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,646 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני סך של 6,111 מיליוני שקלים חדשים בגין נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

(8) סווג מחדש.

חשיפה למדינות זרות - מאוחד⁽¹⁾
 סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חלק א - מידע בדבר סך החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מהון, לפי הנמוך:

חשיפה מאזנית ⁽²⁾			המדינה
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾	
ליום 31 בדצמבר 2017			
1,239	336	3,231	ארצות הברית
1,295	142	-	צרפת
98	61	172	גרמניה
2,325	338	54	אחרות ⁽⁵⁾
4,957	877	3,457	סך כל החשיפות למדינות זרות
535	-	11	מזה: סך כל החשיפות למדינה LDC
43	3	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה ואירלנד
ליום 31 בדצמבר 2016			
1,208	413	2,660	ארצות הברית
422	159	-	הממלכה המאוחדת
1,304	126	-	צרפת
2,122	515	121	אחרות ⁽⁵⁾
5,056	1,213	2,781	סך כל החשיפות למדינות זרות
509	1	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC
51	2	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה ואירלנד

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
- (4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (5) הבנק עוקב מקרוב אחר האירועים בשווקים הפיננסיים שחלו לאחר תאריך המאזן ומבצע התאמות לפעילות השוטפת ככל הנדרש. הבנק מעדכן את הפיקוח על הבנקים על החשיפות למוסדות פיננסיים דרים ועל הפעולות שביצע ומבצע למזעור הסיכונים הכרוכים בפעילות.
- (6) יתרת החשיפה החוץ מאזנית כוללת סך של 5,237 מיליוני שקלים חדשים בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מכר של לווים בענף הנדל"ן בישראל. (ליום 31 בדצמבר 2016 - 6,111 מיליוני שקלים חדשים, מתוכם 767 מיליוני שקלים חדשים למבטחי משנה בינלאומיים מאירלנד בעלי דירוג A).

החשיפה המוצגת לעיל מייצגת, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, חשיפות על בסיס סיכון סופי. הצד הנושא בסיכון הסופי הוא אדם, עסק, מוסד או מכשיר כלשהו המספק לבנק "חיזוקי אשראי", כגון ערבויות, ביטחונות, חוזי ביטוח ונגזרי אשראי. כאשר לא קיים "חיזוקי אשראי", אזי הצד הנושא בסיכון הסופי הוא החייב עצמו.

שורת "סך כל החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחוץ לארץ של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

חשיפה חוץ מאזנית ⁽⁶⁾⁽³⁾⁽²⁾									
חשיפה מאזנית מעבר לגבול					חשיפה מאזנית של שלוחות של הבנק במדינה זרה לתושבים מקומיים				
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון חוץ-מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חשיפה מאזנית		חשיפה מאזנית	
						סך כל החשיפה המאזנית	נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות
3,274	1,532	-	654	-	15	4,806	-	368	368
1,227	210	-	2,565	-	21	1,437	-	-	-
225	106	-	2,999	-	-	331	-	-	-
1,787	930	-	1,661	-	23	3,436	719	482	1,201
6,513	2,778	-	7,879	-	59	10,010	719	850	1,569
421	125	-	149	-	6	546	-	-	-
32	14	-	66	-	1	46	-	-	-
2,635	1,646	-	1,268	-	9	4,281	-	405	405
380	201	-	3,411	-	6	1,008	427	551	978
1,230	200	-	916	-	19	1,430	-	-	-
1,510	1,248	-	3,054	-	4	2,758	-	-	-
5,755	3,295	-	8,649	-	38	9,477	427	956	1,383
363	147	-	151	-	1	510	-	-	-
39	14	-	⁽⁶⁾ 837	-	-	53	-	-	-

חשיפה למדינות זרות מאוחד⁽¹⁾ - המשך

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חלק ב' - מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך:

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
חשיפה מאזנית	חשיפה מאזנית	חשיפה מאזנית	חשיפה מאזנית	
-	-	687	1,343	אנגליה

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

להלן נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽²⁾⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

חשיפת אשראי נוכחית		סיכון אשראי ⁽⁴⁾ חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾		דירוג אשראי חיצוני
לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו	לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾		
ליום 31 בדצמבר 2017					
6,229	6,327	5,581	648	746	AAA עד AA-
363	575	269	94	306	A+ עד A-
72	73	-	72	73	BBB+ עד BBB-
20	20	20	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ B-
2	2	-	2	2	ללא דירוג
6,686	6,997	5,870	816	1,127	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
ליום 31 בדצמבר 2016					
2,107	2,295	1,698	409	597	AAA עד AA-
5,844	6,053	5,425	419	628	A+ עד A-
7	25	-	7	25	BBB+ עד BBB-
18	18	18	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ B-
1	1	-	1	1	ללא דירוג
7,977	8,392	7,141	836	1,251	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

נכון לימים 31 בדצמבר 2017 ו-31 בדצמבר 2016 אין סיכון אשראי בעייתי, נטו.

סיכון אשראי בעייתי - סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים דיירים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו. חשיפת הבנק הינה, רובה ככולה, לבנקים ולבנקים להשקעות, הרשומים בעיקרם באנגליה, ארצות הברית, גרמניה, שווייץ וצרפת.
- (2) לאחר ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי.
- (3) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (4) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'. יתרת החשיפה החוץ מאזנית למוסדות פיננסיים כוללת סך של 5,237 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2017 (ליום 31 בדצמבר 2016 - 6,111 מיליוני שקלים חדשים) בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מכר של לווים בענף הנדל"ן בישראל.
- (5) מוצג לאחר קיזוז שווי הגון של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצדדים נגדיים החתומים על הסכמי התחשבות נטו.
- (6) בגין קיזוז ההפקדות במזומן המהוות בטוחה ונוגעות לעסקאות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.

חשיפות האשראי המוצגות לעיל אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים), ראה ביאור 28g. לדוחות הכספיים.

חלק מהחשיפות הנכללות בטבלה לעיל נכללות גם במסגרת סיכון אשראי לפי ענפי משק, תחת ענף "שירותים פיננסיים". במסגרת זו נכללים פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים. עסקאות עתידיות, המשוקללות בהתאם לכללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313, נכללות כחלק מסיכון האשראי החוץ מאזני, ואינן נכללות בטבלה לעיל.

במסגרת מדיניות ניהול החשיפות למוסדות פיננסיים זרים, קובע דירקטוריון הבנק, בין היתר, את תיאבון הסיכון, קרי, את מגבלות החשיפות המקסימליות למדינות ולמוסדות פיננסיים זרים, תוך התאמת גובה החשיפה להערכת הסיכון לגבי כל מדינה ומוסד פיננסי. מגבלות החשיפה נקבעות, בין היתר, על בסיס דירוג המדינות והמוסדות הפיננסיים השונים, הערכת הבנק את רמת הסיכון, ובאופן המונע ריכוזיות של החשיפות.

הבנק קובע את היקף החשיפה לכל מוסד פיננסי על בסיס הדירוג האחרון הקיים לאותו מוסד, אשר בוצע על ידי אחת מחברות הדירוג הבינלאומיות המובילות, ועל בסיס נתונים פיננסיים של המוסד הנבדק. מגבלות החשיפה לכל מוסד כוללות היקפי חשיפה מקסימליים וטווחי זמן מקסימליים לפירעון עבור סוגים שונים של פעילויות ועסקאות. לצורך כך, נלקח בחשבון גם קיומו (או אי קיומו) של הסכם קיזוז לפעולות בנגזרים מול אותו מוסד פיננסי. כמו כן, נקבע במסגרת המדיניות, מדרג סמכויות לאישורן של עסקאות ספציפיות בתחום מגבלות החשיפה.

הבנק עוקב אחר פרסומם של דירוגים עדכניים לגבי מוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, ובהתאם לצורך מתאים את מגבלות החשיפה ואת החשיפה בפועל לדירוג העדכני. כמו כן, בוחן הבנק באופן שוטף מידע נוסף ככל שקיים וזמין, לגבי אותם מוסדות, במטרה לנטר חשיפות גם במקרים בהם דירוג האשראי אינו משקף בהכרח את תמונת המצב המלאה.

הבנק מביא בחשבון את מועדי הפירעון של חשיפות האשראי במסגרת צרכי הנזילות של הבנק. פיקדונות כספיים מופקדים בדרך כלל לתקופות קצרות, ואילו חשיפה בגין נגזרים והשקעות בניירות ערך הינה לתקופות ממושכות יותר.

דירוגים - פעילות הבנק מול גורמים בחוץ לאורך יוצרת חשיפות למדינות ולמוסדות פיננסיים. הבנק קבע מדיניות באשר לבחינה ולניתוב של הסיכון הנובע מחשיפות אלה. הבנק נעזר בניהול החשיפות לסיכון אשראי, כאמור, בדירוגים הניתנים על ידי חברות דירוג אשראי חיצוניות שהעיקריות שבהן הן: Moody's, Standard & Poor's, Fitch ו-Moody's. דירוגים אלה מובאים בחשבון כחלק מהשיקולים בקביעת מסגרות לחשיפות הבנק למדינות ולבנקים, המיועדות בעיקר לפעילות בנגזרים, למימון ולערבויות בסחר חוץ, ולהשקעות השונות. הדירוגים החיצוניים מהווים בסיס לניתוח עצמי של מדינה או צד נגדי הנעשה על ידי הבנק. בנוסף נלקחים בחשבון נתונים נוספים ממקורות שונים המשמשים לצורך הניתוח. הערכת הבנק את הצד הנגדי עשויה להיות שונה מזו של חברת הדירוג.

הבנק רוכש את הדירוגים, ואת הניתוחים המהווים בסיס לדירוג, מהחברות Moody's ו-Fitch. הדירוגים והניתוחים מעודכנים על ידי חברות הדירוג באופן תקופתי, והבנק עושה שימוש בנתונים העדכניים ביותר הקיימים בעת קביעת מסגרות או בחינה של צד נגדי.

סיכון האשראי לדירוג

במסגרת ניהול סיכונים האשראי, נוקט הבנק אמצעים שונים לניהול, בקרת והפחתת סיכונים הנובעים ממתן אשראי לדירוג. הבנק מעריך את פרופיל הסיכון הגלום במתן אשראי לדירוג כנמוך ביחס לסיכון הגלום בתיק האשראי הכולל של הבנק, כתוצאה מפיזור רחב של לקוחות, פיזור גיאוגרפי של נטלי האשראי, מינוף נמוך באופן יחסי, שקטן בעת האחרונה עקב הוראות בנק ישראל, נהלי בדיקה מעמיקים של טיב הלווים ושל יכולת ההחזר שלהם, וגיבוי האשראי בביטחון הנכסי.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדירוג, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניתוח התיק לפי גורמי הסיכון הטמונים בו (LTV, יחס החזר, מיקום גאוגרפי, גיל ההלוואה, עשירוני הכנסה ועוד), וביצוע מגוון מבחני מצוקה, הבוחנים את השפעת גורמי המאקרו על רמת הסיכון של התיק, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר וחישוב פוטנציאל ההפסד במקרה של כשל. מודל זה מתווסף למערך הניטור הקיים של הבנק.

תיאבון ופרופיל הסיכון בתחום המשכנתאות

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכונים האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדירוג, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנים מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל.

תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות מוגדר במספר רב של מדדי סיכון הבוחנים היבטי סיכון אשראי וריכוזיות ברמת הביצועים השוטפים. מדדים אלה כוללים, בין השאר, את פרמיית הסיכון הדיפרנציאלית (המבטאת את רמת הסיכון של נוטל המשכנתא), שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), מדד איכות האשראי (ראה להלן במסגרת בקרת האשראי), יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, ואת התפתחותו לאורך זמן, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. בפרט, מתבצע ניטור זה במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המוצג ונדון בועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ובדירקטוריון. מניטור זה עולה כי מדדי הסיכון המובילים, ממשכים להימצא ברמה נמוכה יחסית. מדדים אלה כוללים את שיעורי המימון, יחס החזר להכנסה, שיעורי האובדלוג ככשל, ובפרט שיעורי הפיגור בהלוואות חדשות (בנות שנה), נתון המצביע על איכות החיתום הגבוהה בבנק. יצוין כי שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק (לסוף חודש דצמבר 2017) עומד על כ-54.1% (שיעור המשקף את שיעור המימון בעת מתן האשראי - ראה הרחבה להלן). הבנק אומדן, בנוסף, את שיעור המימון ה"אמיתי" בתיק, זאת, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משמעותית משיעור המימון המקורי, עקב העלייה המתמשכת במחירי הדירוג. נתונים אלה מחזקים את הערכת הבנק כי פוטנציאל ההפסד לבנק בגין תיק המשכנתאות, גם בתרחיש של ירידה מהותית במחירי הדירוג, הוא נמוך. בנוסף, בוחן הבנק באופן סדיר את תיק המשכנתאות שלו בתנאי קיצוץ, כולל תחת שינוי מהותי בתנאי המאקרו, במספר מתודולוגיות. תוצאות מבחני הקיצוץ מצביעות כי רמת הסיכון של התיק נמצאת בירידה וכי פוטנציאל הנזק מאירוע קיצוץ חמור במשק הינו נמוך.

להלן היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית:

שיעור השינוי (באחוזים)		היקפי ביצוע (במיליוני שקלים חדשים)			
2015-2016	2016-2017	2015	2016	2017	
(0.7)	(15.8)	23,804	23,627	19,897	משכנתאות שבוצעו (לדירור ולכל מטרה) מכספי הבנק מכספי האוצר:
58.5	121.4	65	103	228	הלוואות מוכונות
(7.2)	(37.1)	125	116	73	הלוואות עומדות ומענקים
(0.6)	(15.3)	23,994	23,846	20,198	סך הכל הלוואות חדשות
(56.1)	(26.0)	4,795	2,103	1,556	הלוואות שמוחזרו
(9.9)	(16.2)	28,789	25,949	21,754	סך הכל ביצועים
(18.5)	(14.1)	59,468	48,450	41,605	מספר לווים (כולל מיחזורים)

להלן פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדירור⁽¹⁾ ליום 31 בדצמבר 2017 (במיליוני שקלים חדשים):

גיל ההלוואה ⁽²⁾ (הזמן שחלף ממועד מתן ההלוואה)							שיעור ההחזר	שיעור מימון
סך הכל	10 שנים ומעלה	5-10 שנים	2-5 שנים	1-2 שנים	3 חודשים עד שנה	עד 3 חודשים	מההכנסה הקבועה	
63,423	4,592	15,829	20,677	11,320	8,367	2,638	עד 35%	עד 60%
12,541	956	4,301	4,090	1,756	1,155	283	35%-50%	
2,189	354	1,421	413	1	-	-	50%-80%	
236	66	122	48	-	-	-	מעל 80%	
32,255	1,054	7,175	13,276	6,726	3,074	950	עד 35%	60%-75%
5,279	287	1,796	1,834	903	364	95	35%-50%	
713	112	512	89	-	-	-	50%-80%	
57	15	40	2	-	-	-	מעל 80%	
3,757	1,169	1,819	389	182	144	54	עד 35%	מעל 75%
909	394	397	73	16	25	4	35%-50%	
202	124	74	4	-	-	-	50%-80%	
37	28	8	1	-	-	-	מעל 80%	
121,598	9,151	33,494	40,896	20,904	13,129	4,024		סך הכל
5,842	109	1,463	1,919	1,199	923	229		מזה: הלוואות שניתנו בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליון שקלים חדשים אחוז מסך האשראי לדירור
4.8%	1.2%	4.4%	4.7%	5.7%	7.0%	5.7%		הלוואות בריבית משתנה: לא צמודות בריבית פריים צמודות למדד ⁽³⁾ במטבע חוץ ⁽³⁾
36,523	2,447	12,611	11,680	5,513	3,261	1,011		סך הכל הלוואות לא צמודות בריבית פריים מסך האשראי לדירור
5,845	1,556	4,005	229	21	23	11		הלוואות צמודות למדד בריבית משתנה מסך האשראי לדירור
3,902	268	1,410	1,279	408	415	122		הלוואות בשיעור מימון גבוה מ-75% מסך האשראי לדירור
46,270	4,271	18,026	13,188	5,942	3,699	1,144		
30.0%	26.7%	37.7%	28.6%	26.4%	24.8%	25.1%		
4.8%	17.0%	12.0%	0.6%	0.1%	0.2%	0.3%		
4.0%	18.7%	6.9%	1.1%	0.9%	1.3%	1.4%		

- (1) יתרת הלוואות לדירור לאחר הפרשה לפי עומק הפיגור.
- (2) יתרות האשראי המוצגות לעיל מחולקות ל"קבוצות גיל" בהתאם למועד בו החל הביצוע הראשון של ההלוואה, והן כוללות באותה קבוצת גיל גם את יתרות האשראי שניתנו בפועל בתקופות מאוחרות יותר.
- (3) בנוסף, מחזורים של הלוואות, אינם משנים את גיל ההלוואה, כלומר יתרת ההלוואה משייכת למועד המקורי של העמדת ההלוואה. אופן טיפול זה רלוונטי גם למחזור של הלוואות "מוכונות" שהועמדו במקורן באחריות המדינה ומוחזרו להלוואות באחריות הבנק. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נכללות הלוואות בהן מתעדכן שיעור הריבית בתדירות של עד 5 שנים (ולא עד בכלל).

מאפייני תיק האשראי לדיור של הבנק

מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה שמרנית, תוך הגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפיינים שונים. מאפיינים אלה כוללים את שיעור המימון, שיעור ההחזר ביחס להכנסה הקבועה של הלווה, ויכולת הלווה לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית. במקרים בהם ניתנות הלוואות בעלות מאפיינים שאינם עומדים באחד או יותר מהסטנדרטים שקבע הבנק למאפיינים האמורים, מחייב הבנק את קיומם של חיזוקים אחרים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, ועוד. בשנים האחרונות, לאור ההתרחבות בשוק הדיור והריבית הנמוכה יחסית ששוררת במשק, הגביר הבנק את האמצעים הננקטים לניטור וצמצום הסיכון, באופן שבא לידי ביטוי בירידה משמעותית במאפייני הסיכון של הלוואות, כפי שיפורט להלן (כל הנתונים להלן נכונים ליום 31 בדצמבר 2017).

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק למזעור הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (היחס שבין סכום הלוואה לבין שווי הנכס המשמש כביטחון).

שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017 עומד על 54.1% בהשוואה ל-54.7% ב-31 בדצמבר 2016 ול-55.0% ב-31 בדצמבר 2015. מתוך היקפו הכולל של תיק האשראי של הבנק, בסך 121.6 מיליארדי שקלים חדשים, כ-96% ניתן בשיעור מימון מקורי נמוך מ-75%, המבטיח את הלוואה גם במקרה קיצון של ירידה של 25% בשווי הנכס המשמש לביטחון.

שיעור המימון בדיווח זה הינו שיעור המימון ההיסטורי שחושב במועד אישור הלוואה, והוא אינו מביא בחשבון פירעונות שוטפים, המקטינים את יתרת הלוואה, ושינויים בשווי הנכסים המשמשים כביטחון. העלייה המשמעותית במחירי הדיור החל מסוף שנת 2008, ומנגד צמצום יתרות הלוואות בגין הפירעונות השוטפים, מביאים לירידה בשיעור המימון ה"אמיתי", העדכני להיום, וכאמור לעיל, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן השלכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משמעותית משיעור המימון ההיסטורי. היקף הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מ-75% בשנתיים האחרונות, מגיע ל-0.4 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-0.3% בלבד מתיק הלוואות לדיור.

יצוין בהקשר זה כי שיעור המימון הממוצע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017, בהתחשב ביתרות לסילוק עדכניות (ללא עדכון של ערך הנכס בעקבות שינויים במחירי הדיור) היה יורד כדלקמן: בהלוואות שגילן עד שנה, בשיעור של כ-4%. בהלוואות שגילן שנה עד 5 שנים, בשיעור של כ-7% ובהלוואות שגילן מעל 5 שנים, בשיעור של כ-18% בסך כל הלוואות, בשיעור של כ-10%.

שיעור הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה (מ-75%) מסך תיק האשראי לדיור של הבנק הינו 0.9% באשראי שניתן לפני שנה ועד שנתיים, כ-1.3% באשראי שניתן לפני 3 חודשים ועד שנה, וכ-1.4% באשראי שניתן ברבעון הרביעי של שנת 2017.

שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה

שיעור המימון בהלוואה לדיור משמש מדד למידת הביטחון של הלוואה, ללא קשר למאפייני הלווה עצמו. לכן, בנוסף על כך, בעת אישור משכנתא, מחייב הבנק את הלווה להציג יכולת לעמוד בפירעונות השוטפים של הלוואה כסדרם, בעיקר באמצעות חישוב שיעור ההחזר החודשי מתוך ההכנסה הקבועה של הלווה.

שיעור ההחזר הממוצע בתיק האשראי לדיור של הבנק הוא 27.1%, 81.6% מתוך תיק המשכנתאות של הבנק ניתן ללווים ששיעור ההחזר שלהם נמוך מ-35% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-23.5%). כ-15.5% מתיק המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 35% עד 50% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-39.6%). כ-2.6% מתוך המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 50% עד 80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: 59.6%) וכ-0.3% בלבד ניתנו ללווים בעלי שיעור החזר גבוה מ-80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-92.3%).

הלוואות ששיעור ההחזר בהן גבוה, הינן הלוואות הניתנות ללווים בעלי היקף גדול של רכוש נוסף, ואשר יכולת ההחזר שלהם אינה מבוססת בהכרח על הכנסה שוטפת, ללווים בעלי הכנסה גבוהה מאד שלגביה שיעור ההחזר משמעותי פחות, או בהתקיים חיזוקים נוספים להלוואה, מעבר לנכס הממושכן וליכולת ההחזר של הלווה עצמו, כגון ערבים בעלי איתנות פיננסית.

הלוואות בריבית משתנה

הבנק מאפשר ללקוחותיו ליטול הלוואות לדיור הכוללות חלק בריבית משתנה הן במסלול הצמוד (מדד, מטבע חוץ) והן במסלול הלא צמוד (הלוואות שקליות).

הנחיית המפקח על הבנקים מיום 3 במאי 2011, הגבילה את חלק הלוואה שניתן בריבית שעשויה להשתנות במהלך תקופה של 5 שנים ל-33% מסך הלוואה לכל היותר. על פי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 באוגוסט 2013 נקבע בנוסף, כי תאגיד בנקאי לא יאשר הלוואות לדיור בהן היחס בין חלק הלוואה בריבית משתנה לבין סך הלוואה עולה על 67%, וזאת ללא תלות בתדירות שינוי הריבית.

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו את הידע והמומחיות של עובדיו לצורך הבנת הסיכונים בהלוואה בריבית משתנה והאופן בו ניתן לצמצם או להימנע מסיכון זה. הבנק מייצג ללקוחותיו לייחס משקל ראוי לסיכון זה ולנהוג בזירות בהחלטתם על הרכב הלוואה.

היקף הלוואות צמודות הפריים שניתנו בשנתיים האחרונות, המהוות את מרכיב הסיכון העיקרי במשכנתאות אלה, מגיע ל-9.8 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-8.0% בלבד מתיק הלוואות לדיור.

עם זאת, יצוין כי לפני אישור הלוואה לא צמודה בריבית פריים, בדומה לאישורי הלוואות במסלולים אחרים בריבית משתנה, בוחן הבנק את יכולת ההחזר של הלווה בתרחיש בו יעלה שיעור ריבית הפריים לשיעור "ריבית נורמטיבית".

היקף ההלוואה

היקף ההלוואות שנתן הבנק בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליוני שקלים חדשים הגיע ביום 31 בדצמבר 2017 ל-5.8 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-4.8% בלבד מתיק האשראי לדיור של הבנק.

הפרשה לפי עומק הפיגור

להלן פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314, ליום 31 בדצמבר 2017 (במיליוני שקלים חדשים):

עומק הפיגור								
יתרות בגין הלוואות בפיגור שמוחזרו ⁽²⁾ סך הכל	בפיגור של 90 יום או יותר							
	סך הכל		מעל 15 חודשים		מעל 6 חודשים		בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים ⁽¹⁾	
	מעל 90 ימים	מעל 33 חודשים	עד 33 חודשים	עד 15 חודשים	עד 6 חודשים	עד 90 ימים	עד 30 ימים	
301	47	248	209	10	14	15	6	סכום בפיגור
114	6	108	108	-	-	-	-	מזה: יתרת ההפרשה לריבית ⁽³⁾
1,463	112	961	131	68	226	536	390	יתרת חוב רשומה
212	54	158	95	32	31	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽⁴⁾
1,251	58	803	36	36	195	536	390	יתרת חוב נטו

- (1) בהתאם להוראות הדיווח לציבור, לא כולל יתרת הלוואות לדיור שעומק הפיגור בהן הוא עד חודשיים.
- (2) הלוואות בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת הלוואות שטרם הגיע מועד פירעון.
- (3) בגין ריבית על סכומים שבפיגור.
- (4) לא כולל יתרת ההפרשה לריבית.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי לדיור, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור כוללים בין היתר:

- תהליך חיתום - הלוואות לדיור נבחנות ומאושרות לפי הקריטריונים הבאים:
- קריטריונים לאישור הלוואה הכוללים בין היתר את: הניסיון המצטבר של הבנק בתחום האשראי לדיור, ממצאי ביקורות אשראי שוטפות, בדיקה של תיקי הלוואה המבוצעת במרכז בחינה ארצי יעודי, הערכות לגבי סיכונים אשראי באזורי הארץ השונים, טיב הלווה ויכולת ההחזר שלו, הבטוחה הנכסית המוצעת והערבים, ומהות העסקה.
- סמכויות אשראי - קביעת הגורם המוסמך לאשר הלוואה נעשית בהתאם לנתונים בבקשת האשראי ולסיכון הגלום בה.
- מודל לקביעת פרמיית סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דרוג סיכון עסקאות.
- בקרות מובנות במערכת לביצוע הלוואות - הבקרות כוללות בין היתר: וידוא שלמות הנתונים, בקרות על ביצוע פעולות על פי הרשאות ומנגנון לניתוב תהליכים.
- הדרכה בתחום המשכנתאות - הבנק מקיים הדרכות להכשרה, לפיתוח ולשיפור הידע של כל הגורמים העוסקים במתן האשראי לדיור.
- כנסים מקצועיים - בכנסים אלו נסקרות בהרחבה ההתפתחויות בשוק המשכנתאות והצעדים שיש לנקוט על מנת להתמודד עם הסיכונים הנובעים מהתפתחויות אלו
- מעקב שוטף אחר מצב לווים ותיק האשראי לדיור - הבנק פועל לזיהוי ולאיתור מוקדם ככל האפשר של תבחינים המעידים על ירידה בכושר הפירעון של הלווים, על מנת לאתר מוקדם ככל האפשר מצב של כשל אשראי. הבנק מפעיל סוגים שונים של בקרות, לרבות בקרות פנימיות שוטפות בסניפים, במרחבים ובמטה.

הגורמים השותפים לניהול ובקרת הסיכון בהלוואות לדיור

- מחלקת ניהול משכנתאות בחטיבה קמעונאית - המחלקה מטפלת בסוגים שונים של אירועים המתרחשים במהלך חיי הלוואה.
- מרכז הבחינה הארצי בחטיבה הקמעונאית - למרכז מועברים תיקי הלוואה בטרם הביצוע. תיקים אלו נבדקים במרכז על מנת לוודא שבוצעו בסניף הפעולות הנדרשת בהתאם לנהלי הבנק, הרגולציה וההנחיות שנתנו על ידי מאשר הלוואה.
- מערך הגבייה - מטפל בכל הקשור לתהליכי גביית חובות מלווים המפגרים בתשלומיהם, ובתהליכי מימוש נכסים.
- פורום פיגורים - הפורום קובע יעדים לטיפול בחובות ולהקטנת הפיגורים.
- החטיבה המשפטית - כחלק מתהליך החיתום, נבדקים הביטחונות בתיקים לא סטנדרטיים ובהלוואות בסכומים גבוהים.
- החטיבה לבקרת סיכונים - האגף לבקרת סיכונים מנטר את איכות תיקי האשראי בבנק ואת התפתחות פרופיל הסיכון של תיקי הבנק לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. החטיבה אחראית לביצוע שוטף של מבחני מצוקה על תיקי המשכנתאות של הבנק.
- פורום ניטור סיכונים אשראי וריכוזיות אשראי - מקדם נושאים כגון בחינת מדיניות האשראי, ובפרט, השינויים בתיאבון הסיכון שנקבעו בה, ניתוח רמת הסיכון בתיק האשראי ויישום גישות מידול מתקדמות, פיקוח על תהליך התכנון והיישום של מבחני המצוקה, ומעקב אחר פרופיל הסיכון של תיקי האשראי של הבנק.
- ביקורת פנימית - תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית בתחום האשראי כוללת, בין היתר, התייחסות לבדיקת הגורמים העוסקים באישור, ביצוע, תחזוקה ובקרה על האשראי.

הכלים להפחתת הסיכון בהלוואות לדיור

- ביטחונות - על פי נהלי הבנק בתחום המשכנתאות, ניתן אשראי בגין ביטחונות נכסיים בלבד. במקרים מסוימים דורש הבנק, בנוסף לביטחון הנכסי, גם ערבים לחוב.
- ביטוחים - על פי נהלי הבנק, כל נכס המשמש כבטוחה מבוטח בביטוח נכס. בנוסף, הלווים עצמם מבוטחים בביטוח חיים לטובת הבנק למקרה של פטירה בטרם נפרע האשראי במלואו. בהלוואות מסוימות (לרבות הלוואות בשיעור מימון העולה על 75%) התקשר הבנק עם חברת EMI המעניקה ביטוח אשראי למקרה בו התמורה ממימוש נכס המשמש בטוחה להלוואה, אינה מכסה את יתרת האשראי. תהליך ביטוח האשראי הנו גורם מפחית סיכון משמעותי.
- שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון המרבי אותו מאשר הבנק, נקבע במדיניות האשראי ונבחן מעת לעת. ככלל, הבנק דורש מהלווה להשתתף בחלק ממימון הרכישה. תשלום ההון העצמי מהווה כרית ביטחון במקרה של מימוש הנכס, לרבות בתקופה של ירידת מחירים בשוק הנדל"ן.

לפרטים נוספים בדבר פעילות גורמים אלה, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים סביבתיים

לפרטים בדבר סיכונים סביבתיים ראה סיכונים אחרים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון שוק וריבית

תיאור הסיכון

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (Interest Rate Risk in the Banking Book) - הינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או לשווי הכלכלי של הבנק, הנובע בעיקר, משינויים במבנה עקומי הריבית הרלבנטיים לפעילות הבנק, תזוזות שונות שאינן זהות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לתמחור וניהול החשיפות שלו, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק.

סקירת סיכונים השוק והריבית והעקרונות לניהולם

לבנק אין חשיפה לסחורות וחשיפתו למניות איננה מהותית, כך החשיפה העיקרית שלו לסיכון השוק נובעת מסיכון הבסיס - הסיכון הקיים כאשר הנכסים וההתחייבויות של הבנק נקובים במטבע או מגזרי הצמדה שונים, ומסיכון הריבית בתיק הבנקאי. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי הוגן). הבנק מנהל את סיכון השוק והריבית שלו באופן אינטגרטיבי, תחת מבנה ארגוני זהה, ובשימוש בכלים, מבנה נתונים, שיטות ומערכות דומות.

סיכונים שוק וריבית הינם חלק בלתי נפרד מעסקי הבנקאות ומניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, רמות חריגות של סיכון שוק ו/או סיכון ריבית עלולות לחשוף את הבנק להפסדים, ולהוות איום על הונו. לפיכך, קבעו דירקטוריון והנהלת הבנק, במסגרת התהליך המוסדר של הבנק למיפוי וזיהוי סיכונים, כי סיכונים השוק והריבית הינם סיכונים מהותיים, וכי ניהול סיכונים אלה הינו חיוני ליציבות הבנק, בפרט לאור סביבת הריבית הנמוכה, והפוטנציאל לשינוי מגמת הריבית במשק. ניהול סיכונים אלו נועד לשמור על רמת סיכון סבירה, בהתאם למגבלות החשיפה, קרי, תיאבון הסיכון שנקבע בגין סיכונים אלה, תוך ניצול הזדמנויות וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון, כך שהבנק לא ייחשף להפסדים משמעותיים.

ניהול סיכון השוק והריבית בבנק נחלק לשני מוקדי סיכון עיקריים: תיק בנקאי ותיק סחיר. התיק הסחיר מאופיין בפעילות קטנה יחסית לפעילות בתיק הבנקאי, ונמצא ברמת סיכון נמוכה. התיק הבנקאי, המהווה את עיקר הפעילות של הבנק חשוף בעיקר לסיכון ריבית.

ניהול סיכונים שוק וריבית מתבצע ברמה קבוצתית, כולל שלוחות חוץ לארץ וחברות הבת של הבנק. הפעילות מול בנק יהב מתואמת באופן שוטף, בפרט, לצורך קביעת תיאבון סיכון קבוצתי שמחייב גם את ניטור פרופיל הסיכון ברמת הקבוצה. עקרונות המדיניות נקבעו באופן ההולם את אסטרטגיית הבנק ואת דרישות הרגולציה, קרי, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, הוראות ועדת באזל הרלבנטיות, ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice). כחלק מניהול הסיכון, הבנק נדרש להקצות הון, במסגרת הנדבך הראשון של באזל II, כנגד הסיכון בתיק הסחיר, וזאת, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 208 ("מדידה והלימות הון - סיכון שוק") הכוללת את הנחיות באזל II בקשר עם הגדרת התיק הסחיר, ניהול ושערוכו.

רמת סיכון השוק הכולל מוגדרת כנמוכה-בינונית. סיכון השוק בתיק הסחיר הינו מזערי, על פי מדיניות הבנק. התיק הבנקאי חשוף לעליית עקומי הריבית, עקב מבנה השימושים הארוכים יחסית (תיק המשכנתאות) והירידה המתמשכת בשיעורי הסילוקים המוקדמים במשכנתאות. הערכת החשיפה של הבנק לסיכונים ריבית לרבעון הרביעי של שנת 2017, נותרה ברמת סיכון בינונית. יציין כי הבנק עדין במהלך שנת 2017 את אופן מדידת הסיכון, תוך יישום המלצות מסמך העמדה של באזל מחודש אפריל 2016, בהתייחס לניהול סיכון הריבית. החשיפה מנוטרת במגוון מדדים במהלך חיים רגיל ובקיצון. בעקבות העדכונים שבוצעו במודלים לסיכון ריבית, עודכנו המגבלות במונחי מודל ה-EVE וה-VAR במסמך המדיניות.

התיק הבנקאי כולל את הפוזיציות שלא הוגדרו כפוזיציות סחירות בתיק הסחיר. טיפול הבנק בסיכון הריבית בתיק הבנקאי והקצאת הון הכולל הנוספת בגינו, מתוארים ומתבצעים במסגרת הנדבך השני של באזל. הקצאת הון במסגרת הנדבך השני של באזל, נבחנת הן בתרחישים המדמים מצב חיים רגיל והן בתרחישי קיצון, לרבות תרחישים מערכתיים ותרחישי איום. זאת כחלק מתהליך הערכת ההון הפנימי, ה-ICAAP, כמתואר בפרק הלימות ההון.

מבנה הבנק המוטה תיק משכנתאות, מייצר שימושים לטווחים ארוכים, אשר כנגדם מגייס הבנק מקורות. עקב אי התאמה מלאה בין מח"מ השימושים למח"מ המקורות, חשוף השווי הכלכלי של הבנק לעלייה בעקומי הריבית.

סיכון זה מנוטר באופן שוטף, הן במסגרת ניהול סיכון הריבית על התיק הכולל במונחי VAR, הן במונחי EVE - Economic Value of Equity, והן במסגרת שורה נוספת של תרחישים המבטאים ברובם מצבי קיצון. רמת הסיכון הוגדרה כנמוכה-בינונית ומשקפת את מדיניות הבנק ופעילותו בגיוס מקורות ארוכים יחסית, הן בהנפקות סחירות והן בפקדונות לציבור, פיקדונות ייחודיים הנותנים הן מענה לצרכי הלקוח ומהווים מקורות לטווחים בינוניים וארוכים לגידור חשיפות הריבית.

לפרטים נוספים בדבר מודלים אלה, השימוש בהם והמגבלות שלהם, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות

הבנק קבע מבנה ארגוני לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים יעודים, שמוסדו לשם ניהול סיכונים אלה, ולשם הקמת מערך בקרה פנימית שנועד למנוע טטיות ממדיניות הבנק בפעילותו בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי.

לפרטים נוספים בדבר סיכון השוק והריבית ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

מדיניות גידור והפחתת הסיכונים

אחד הכלים העיקריים לניהול והפחתת סיכון הריבית הינו קביעת מחירי הצל בבנק (מחירי מעבר). מחירי הצל בבנק נקבעים בתדירות יומית במחלקת ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: "ננה") שבסקטור ניהול פיננסי, ומשקפים את צרכי ניהול החשיפות השונות תחת מדיניות ניהול הרווח והסיכון.

כלי נוסף הוא פעילות קנייה/מכירה באיגרות חוב ממשלתיות. כמו כן, פועלת מחלקת ניהול נכסים והתחייבויות שבסקטור ניהול פיננסי, לניהול פוזיציות הריבית ו/או הבסיס באמצעות עסקאות Forward, עסקאות Swap ואופציות. היתרונות בשימוש בכלים אלו נובע מיכולת ביצוע מהירה ובסכומים גדולים, דבר המאפשר ניהול דינמי ואפקטיבי של חשיפות השוק והריבית לצורכי ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, בפרק זמן סביר. בנוסף, העסקאות הן ללא מימון (Unfunded), קיימת בהן נזילות גבוהה והן מבוצעות באמצעות חדר העסקאות של הבנק.

עסקאות נגזרים, אשר מזוהות כמגדרות פוזיציות מאזניות בהתאם לכללי החשבונאות, יוגדרו בהתאם לנוהל גידור שקיים בבנק כעסקאות גידור חשבונאי. אפקטיביות הגידור הינה מידת ההתאמה בין השינויים בשווי ההוגן או בין תזרימי המזומנים של הפריט המגודר ושל הנגזר המגדר. הגידור נחשב כבעל אפקטיביות גבוהה, אם השינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר, מתקזזים כמעט במלואם על ידי השינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגודר. בדיקות אפקטיביות הגידור מתבצעות אחת לרבעון.

אחת לשנה לפחות, נבחנות הנחות המודלים המשמשים לניהול סיכונים שוק וריבית, לרבות ההנחות ההתנהגותיות הנלקחות לצורך קביעת הפריסות במכשירים שונים.

הבנק בוחן את מידת ריכוזיות סיכון הריבית לפי מגזרי ההצמדה ולפי סוגי מכשירים עיקריים. מפת הריכוזיות נידונה בועדות לניהול סיכונים בתדירות שנתית.

הבנק פועל באופן שוטף להגברת המודעות לנושא סיכונים שוק והריבית בתיק הבנקאי ברמת הקבוצה, הן ביחידות המטה והן במערך הסניפים וביחידות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות נהלי עבודה, הדרכות והשתלמויות בנושא. כמו כן, מתקיים קשר שוטף עם כל היחידות הרלבנטיות לניהול סיכון השוק והריבית. התיאום בין היחידות נועד ליצירת מתודולוגיה אחידה לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי.

מדידת חשיפת סיכוני השוק והריבית ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

מדידת סיכוני השוק והריבית נתמכת על ידי מגוון רחב של מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מדדי סיכון ומבחני מצוקה. מערכות המידע המעורבות בחישוב נבחנות באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, ביניהם סקרים ייעודיים לניטור הפעילות והמידע ותהליכי תיקוף מתמשכים, וזאת, על מנת להבטיח את שלמות ודיוק הנתונים והחישובים. לבנק שני מודלים עיקריים לניהול סיכון השוק והריבית שלו: מודל ה-VAR ומודל ה-EVE. הבנק מחשב מדדים אלה, כמו גם מדדים נוספים המשמשים אותו לניהול סיכונים אלה, אחת ליום לפחות.

מודל ה-VAR הוא מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. המודל מודד את רמת הסיכון במונחי כסף, כאשר הבנק מתאים את אופק ההשקעה לתיקים אותם הוא בוחן באמצעות מדד זה. הבנק משתמש בשיטה המשלבת בין מספר שיטות חישוב VAR המקובלות בעולם. לחישוב ה-VAR נלווה חישוב BACKTESTING, שנועד לבחון את איכות אומדני החישוב שלו, קרי, לבחון את תחזית המודל לעומת התוצאה בפועל. הבנק קבע תיאבון סיכון במונחי VAR, על התיק הכולל שלו, ועל פעילותו בתיקי האופציות השונים (על נכסי בסיס שונים). חישובי ה-VAR על התיק הכולל של הבנק מתבצעים אחת ליום, בעוד החישובים על תיקי האופציות מתבצעים אחת לשעה.

EVE - Economic Value of Equity, הוא מודל המבטא את גישת השווי הכלכלי. מודל זה הוא המודל העיקרי של הבנק לאמידת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוא בוחן שינויים בשווי הכלכלי של התיק תחת הנחות שונות של שינויים בעקומי הריבית, במצב חיים רגיל ובמצבי קיצון, לרבות עלייה/ירידה מקבילה של עקום הריבית בשיעורים גבוהים. בנוסף, לבנק מגוון מבחני מצוקה (קיצון) ברמות חומרה שונות שנועדו לבחון את פרופיל הסיכון שלו בעת אירוע קיצון, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. כמו כן, מפעיל הבנק שיטות חדישות לבחינת סיכון הריבית בתיק הבנקאי בעת חירום, כולל תרחיש קיצון המתבצע במתווה כלכלי. תרחיש זה מתבסס על הבנת הבנק לגבי אופן התפתחות בעת קיצון של תנאי המאקרו הרלבנטיים לסיכונים אלה. בנוסף, מבצע הבנק תרחיש במסגרתו זז עקום הריביות בצורה שאינה מקבילה. תרחיש כזה משלים את גישת ה-EVE, המתבססת על תזוזה מקבילה בעקומי הריבית.

להלן ערך ה-VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2016	שנת 2017	
386	533	לסוף התקופה
386 (דצמבר)	781 (אפריל)	ערך מקסימלי במהלך התקופה
235 (ינואר)	388 (פברואר)	ערך מינימלי במהלך התקופה

מרבית סיכון השוק נובע מסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כפי שיוצג להלן.

תוצאות בחינת ה-Back-Testing על מודל ה-VAR ההיסטורי-אנליטי מצביעות על מקרה אחד שבו ההפסד היומי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. החריגה שנרשמה, בסכום נמוך, נבעה בעיקר מעלייה בעקום השקלי (בתקופות הארוכות). מספר מקרים זה עומד בקריטריונים, כפי שהוגדרו על ידי ועדת באזל, לבחינת איכות מודל ה-VAR.

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2017						שינוי בשווי הוגן
מטבע חוץ			מטבע ישראלי			
סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(1,848)	(1)	(47)	26	(1,112)	(714)	עלייה של 2%
2,743	2	53	(5)	1,408	1,285	ירידה של 2%

31 בדצמבר 2016						שינוי בשווי הוגן
מטבע חוץ			מטבע ישראלי			
סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(875)	5	(25)	(55)	421	(1,221)	עלייה של 2%
1,235	(5)	29	75	(574)	1,710	ירידה של 2%

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. סיכון שוק בתיק הסחיר של הבנק, שמורכב בעיקרו מתיקים המנוהלים בחדר עסקאות, מנוהל באמצעות מגבלות כמותיות המוגדרות לכל תיק בהתאם לפעילותו.

העלייה בערכי הסיכון נובעת בעיקרה מעדכון אופן מדידת סיכון הריבית, מביצועי משכנתאות ומירידה מתמשכת בשיעורי הסילוק המוקדם במשכנתאות. עלייה זו קוזזה חלקית על ידי גיוסי פיקדונות, ביצועי הנפקות של איגרות חוב וממכירת תיקי משכנתאות.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
 סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2017					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד חודשים עד שנה	מעל שנה עד שלושה שנים	מעל שלושה עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים
מטבע ישראלי לא צמוד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
126,527	1,976	5,108	11,311	7,952	6,771
9,524	6,441	22,522	8,766	7,071	6,388
684	1,091	1,547	647	167	19
136,735	9,508	29,177	20,724	15,190	13,178
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
80,895	10,812	18,611	19,034	11,145	7,542
19,883	18,520	15,002	8,002	7,136	6,457
880	603	1,797	415	108	11
101,658	29,935	35,410	27,451	18,389	14,010
מכשירים פיננסיים, נטו					
35,077	(20,427)	(6,233)	(6,727)	(3,199)	(832)
35,077	14,650	8,417	1,690	(1,509)	(2,341)
מטבע ישראלי צמוד מדד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
1,515	2,676	11,622	16,326	12,442	3,988
14	44	910	1,691	559	395
1,529	2,720	12,532	18,017	13,001	4,383
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
724	1,207	4,851	13,050	9,236	7,150
711	756	2,452	2,027	676	319
1,435	1,963	7,303	15,077	9,912	7,469
מכשירים פיננסיים, נטו					
94	757	5,229	2,940	3,089	(3,086)
94	851	6,080	9,020	12,109	9,023

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 בדצמבר 2017			ללא	מעל	מעל עשר
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	תקופת פירעון	עשרים שנה	עד עשרים שנה
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.25	3.99	157,045	1.31	3.67	164,265	426	389	3,805
1.06		67,969	0.97		60,731	-	-	19
1.56		3,466	1.36		4,155	-	-	-
1.20		228,480	1.22		229,151	426	389	3,824
0.90	0.93	134,532	1.10	0.87	148,845	-	20	786
0.90		85,522	0.90		75,000	-	-	-
1.39		3,104	1.10		3,814	-	-	-
0.91		223,158	1.03		227,659	-	20	786
		5,322			1,492	426	369	3,038
					1,492	1,492	1,066	697
2.35	2.80	48,935	3.03	2.78	50,926	14	270	2,073
2.75		3,569	2.29		3,613	-	-	-
2.38		52,504	2.98		54,539	14	270	2,073
3.58	1.33	40,185	3.67	1.30	38,814	2	-	2,594
1.80		8,995	1.51		6,963	-	-	22
3.25		49,180	3.34		45,777	2	-	2,616
		3,324			8,762	12	270	(543)
					8,762	8,762	8,750	8,480

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית - המשך
 סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2017					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד שנה	מעל שנה עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל עשר שנים
מטבע חוץ⁽¹⁾					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
7,698	4,894	1,321	1,128	1,935	1,069
27,272	22,323	17,828	8,033	2,615	2,012
1,068	779	1,906	373	93	9
36,038	27,996	21,055	9,534	4,643	3,090
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
20,393	7,253	7,224	680	178	16
15,996	9,732	23,488	8,444	2,504	2,027
947	1,136	1,664	606	135	15
37,336	18,121	32,376	9,730	2,817	2,058
מכשירים פיננסיים, נטו					
(1,298)	9,875	(11,321)	(196)	1,826	1,032
(1,298)	8,577	(2,744)	(2,940)	(1,114)	(82)
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית במגזר החשיפה המצטברת במגזר					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
135,740	9,546	18,051	28,765	22,329	11,828
36,810	28,808	41,260	18,490	10,245	8,795
1,752	1,870	3,453	1,020	260	28
174,302	40,224	62,764	48,275	32,834	20,651
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
102,012	19,272	30,686	32,764	20,559	14,708
36,590	29,008	40,942	18,473	10,316	8,803
1,827	1,739	3,461	1,021	243	26
140,429	50,019	75,089	52,258	31,118	23,537
מכשירים פיננסיים, נטו					
33,873	(9,795)	(12,325)	(3,983)	1,716	(2,886)
33,873	24,078	11,753	7,770	9,486	6,600
סך הכל החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית					
סך הכל החשיפה המצטברת					

הערות ספציפיות:

- (1) לרבות מטבעי ישראל, צמוד למטבע חוץ.
- (2) למעט יתרות מאזנות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (3) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

הערות כלליות:

- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי בביאור 33 סעיף 2 בדוח הכספי.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 סעיף 3 בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- עסקאות מסוימות שבצע הבנק מהוות מכשירים פיננסיים מורכבים, הכוללים רכיבים נגזרים משובצים שלא חולצו, בהתאם להוראות הדיווח לציבור. בין היתר, כוללות עסקאות אלה הלוואות עם תחנות יציאה, פיקדונות נושאי ריבית מדורגת עם מועדי משיכה, אשראים ופיקדונות עם הבטחת רצפה ופיקדונות עם ברירת הצמדה. הבנק משקף את סיכון הריבית בגין מכשירים אלו באופן סביר, באמצעות פריסת פירעון תזרימי המזומנים על פי מועדי החזרה והנחות שונות המבוססות על ניסיון העבר.

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 בדצמבר 2017			ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנים
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן			
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.23	1.20	17,487	0.97	2.14	18,131	59	-	27
0.41		91,892	0.45		80,083	-	-	-
0.08		3,671	0.06		4,228	-	-	-
0.53		113,050	0.53		102,442	59	-	27
0.32	0.68	39,907	0.29	1.17	35,744	-	-	-
0.59		68,991	0.65		62,191	-	-	-
0.32		3,937	0.11		4,503	-	-	-
0.49		112,835	0.50		102,438	-	-	-
		215			4	59	-	27
					4	4	(55)	(55)
1.49	3.40	223,467	1.66	3.25	233,322	499	659	5,905
0.73		163,430	0.71		144,427	-	-	19
0.80		7,137	0.70		8,383	-	-	-
1.16		394,034	1.29		386,132	499	659	5,924
1.29	1.13	214,623	1.41	1.07	223,403	2	20	3,380
0.82		163,508	0.83		144,154	-	-	22
0.80		7,041	0.56		8,317	-	-	-
1.08		385,172	1.17		375,874	2	20	3,402
		8,861			10,258	497	639	2,522
					10,258	10,258	9,761	9,122

להלן משך החיים הממוצע של הנכסים וההתחייבויות, ליום 31 בדצמבר 2017:

פע מח"מ	ללא הנחות פירעון מוקדם				כולל הנחות פירעון מוקדם ⁽¹⁾					
	התחייבויות		נכסים		התחייבויות		נכסים			
	שוי הוגן	מח"מ	שוי הוגן	מח"מ	שוי הוגן	מח"מ	שוי הוגן	מח"מ		
0.37	227,331	1.03	230,313	1.40	0.19	227,659	1.03	229,151	1.22	לא צמוד
0.21	46,276	3.35	53,299	3.56	(0.36)	45,777	3.34	54,539	2.98	צמוד למדד
0.03	102,439	0.50	102,513	0.53	0.03	102,438	0.50	102,442	0.53	מטבע חוץ וצמוד למטבע חוץ
0.30	376,046	1.17	386,125	1.47	0.12	375,874	1.17	386,132	1.29	סך הכל

(1) לפרטים בדבר חישוב שווי הוגן והנחות פירעון מוקדם, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

במגזר השקלי הלא צמוד, מח"מ הנכסים גבוה ממח"מ ההתחייבות ב-0.19 שנים. חישוב המח"מ מבוסס על הנחות פירעונות מוקדמים במשכנתאות ומשיכות של פיקדונות לפני מועד הפירעון הסופי בתחנות היציאה, בהתאם לתנאים של הפיקדונות השונים. ללא הנחות פירעונות מוקדמים גבוה מח"מ הנכסים ממח"מ ההתחייבויות ב-0.37 שנים.

הפער בין שיעור התשואה הפנימי (להלן: "שת"פ") של הנכסים הפיננסיים לבין השת"פ של ההתחייבויות הפיננסיות הינו 2.80%. ללא הנחות פירעונות מוקדמים, השת"פ של הנכסים הפיננסיים גבוה מהשת"פ של ההתחייבויות הפיננסיות ב-3.00%.

במגזר הצמוד למדד, גבוה מח"מ ההתחייבויות ממח"מ הנכסים ב-0.36 שנים. חישוב המח"מ מבוסס על הנחות פירעונות מוקדמים במשכנתאות ומשיכות של פיקדונות לפני הפירעון הסופי בתחנות היציאה, בהתאם לתנאים של הפיקדונות השונים. ללא הנחות אלה גבוה מח"מ הנכסים ממח"מ ההתחייבויות ב-0.21 שנים.

הפער בין השת"פ של הנכסים הפיננסיים לבין השת"פ של ההתחייבויות הפיננסיות הינו 1.89%. ללא הנחות פירעונות מוקדמים, הפער הינו 1.40%.

במגזר מטבע החוץ, גבוה מח"מ הנכסים ממח"מ ההתחייבויות ב-0.03 שנים. במגזר זה, עיקר הפעילות היא בריבית ניידת צמודה לריבית הלייבור, ולכן המח"מ במגזר זה נמוך. להנחת הפירעונות המוקדמים בפיקדונות ובהלוואות במגזר זה אין השפעה על הפרשי המח"מ והשת"פ.

הפער בין השת"פ של הנכסים הפיננסיים לבין השת"פ של ההתחייבויות הפיננסיות הוא כ-0.97%.

השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית (במיליוני שקלים חדשים):

סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי	
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד
31 בדצמבר 2017					
233,322	1,889	3,172	13,070	50,926	164,265
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾					
152,810	4,820	10,741	68,750	3,613	64,886
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾					
(223,403)	(2,376)	(4,643)	(28,725)	(38,814)	(148,845)
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
(152,471)	(4,396)	(9,320)	(52,978)	(6,963)	(78,814)
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾					
10,258	(63)	(50)	117	8,762	1,492
סך הכל					
31 בדצמבר 2016					
223,467	1,882	2,877	12,728	48,935	157,045
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾					
170,567	5,320	13,753	76,490	3,569	71,435
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾					
(214,623)	(2,671)	(7,376)	(29,860)	(40,185)	(134,531)
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
(170,549)	(4,523)	(9,217)	(59,188)	(8,995)	(88,626)
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾					
8,862	8	37	170	3,324	5,323
סך הכל					

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (במיליוני שקלים חדשים)⁽⁴⁾:

שינוי בשווי ההוגן במיליוני שקלים חדשים באחוזים	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי				
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד			
31 בדצמבר 2017								
השינוי בשיעורי הריבית:								
0.4	38	10,296	(65)	(92)	57	8,783	1,613	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.0	2	10,260	(63)	(54)	110	8,764	1,503	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
0.2	21	10,279	(60)	(6)	185	8,739	1,421	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד
31 בדצמבר 2016								
השינוי בשיעורי הריבית:								
(0.5)	(41)	8,821	-	(145)	(88)	4,033	5,021	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
3.3	290	9,152	7	27	142	3,686	5,290	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
7.7	684	9,546	16	155	495	3,210	5,670	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד

- (1) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (2) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירי פיננסיים חוץ מאזניים.
- (3) יובהר כי בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, כפי שמפורט בביאור 10 בדוחות הכספיים, משקפת ריבית ההיוון לנכסים הפיננסיים סיכון אשראי גלום וריבית ההיוון להתחייבויות הפיננסיות משקפת גם את פרמיית גיוס המקורות של הבנק. זאת בשונה מאופן חישוב השפעת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, במונחי EVE - lue of Equity Economic Va, הכולל השפעת החשיפה לריבית חסרת סיכון בלבד.
- (4) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, כשהם מהוונים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.
- (5) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.

סקירת סיכוני האינפלציה ושערי החליפין והעקרונות לניהולם

חשיפות אינפלציה - תיאבון הסיכון משתנה בהתאם לתוחלת הרווח הצפויה בהחזקת הפוזיציה, ויכולת הבנק לצמצם את החשיפה תוך פרק זמן סביר. החשיפה כלולה במסגרת מדדי תיאבון הסיכון והמודלים שמפעיל הבנק על כלל סיכוני השוק. חשיפות מטבע - מדיניות הבנק היא פוזיציות מטבע מזעריות (תפעוליות), למעט פוזיציות אסטרטגיות ספציפיות אשר אושרו בועדות השונות ו/או פוזיציות חדר עסקאות על פי מגבלות הסיכון שאושרו. הפוזיציות האסטרטגיות במטבע חוץ תחומות ב- Stop Loss המהווה מנגנון לבלימה וקיטון הסיכון. נגזרים בתיק הבנקאי שבוצעו על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית, אך שלא ניתנים להגדרה כגידור לפי כללי הגידור החשבונאי, יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי. הפער נוצר כתוצאה משוני ברישום החשבונאי בין הפריטים המאזניים לבין הנגזרים הלא מגודרים חשבונאית. השפעה זו מנוטרת ומנוהלת תחת קיום מנחים שנקבעו על ידי ההנהלה, באופן שוטף בסקטור ניהול פיננסי ומדווחת ונדונה בועדות השונות לניהול סיכונים.

להלן נתונים בדבר חשיפות מדד ושער חליפין כפי שבאים לידי ביטוי בדוחות הכספיים, ותוך התייחסות לשוני בין ההצגה החשבונאית לבין מדידת החשיפה הכלכלית:

הון פיננסי - ליום 31 בדצמבר 2017 עולה ההון של הקבוצה על סך הפריטים הלא כספיים, ב-12,881 מיליוני שקלים חדשים. ההון הפנוי של הקבוצה, הכולל את ההון הפיננסי, מימן במהלך שנת 2017 שימושים שקליים בעיקר במגזר צמוד המדד, בהתאם למדיניות ניהול המקורות והשימושים בתיק הבנקאי.

מצב הצמדה - פירוט הנכסים וההתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים בבנק ליום 31 בדצמבר 2017 ו-2016, מוצג בביאור 31 בדוחות הכספיים, אולם, מידת החשיפה הכלכלית של הבנק אינה באה לידי ביטוי מלא בפוזיציות המוצגות בביאור זה, לאור השוני בין הגישה החשבונאית לבין הגישה הכלכלית בהתייחסות לסעיפי ההון, לפרטים שאינם כספיים ולהשקעות בחברות מוחזקות, כפי שיתואר להלן.

עודפי הנכסים צמודי המדד בקבוצה, הכוללים נכסים והתחייבויות מאזניים וחוף מאזניים ל-31 בדצמבר 2017, כמוצג בביאור 31 בדוחות הכספיים, מסתכמים ב-10.0 מיליארדי שקלים חדשים, והם מייצגים את החשיפה הכלכלית. בדצמבר 2016, הסתכמו עודפי הנכסים במגזר זה ל-4.9 מיליארדי שקלים חדשים.

עודפי הנכסים במטבע חוץ בקבוצה ל-31 בדצמבר 2017, מסתכמים ב-84 מיליוני שקלים חדשים. לאחר התאמת התייחסות הכלכלית לפיקדונות המשמשים לכיסוי השקעות בחברות בנות בחוץ לארץ המוצגים כפריטים שאינם כספיים, וכן לירידת ערך בעלות אופי זמני של השקעות בניירות ערך, מסתכמת הפוזיציה במגזר זה בעודף מקורות של כ-15 מיליוני שקלים חדשים. ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה הפוזיציה במטבע חוץ בקבוצה, לאחר ההתאמות האמורות, ולאחר ייחוס ההפרשה הכלכלית והנוספת לחובות מסופקים להון הפנוי, בעודף מקורות של כ-53 מיליוני שקלים חדשים.

הפוזיציה במגזר השקלי הלא צמוד מאזנת את הפוזיציות הכלכליות הפתוחות במגזר הצמוד למדד ובמגזר מטבע החוץ. לבנק שימושים צמודי מדד, הנובעים מהפעילות השוטפת בתיק המשכנתאות הצמודות למדד, אשר כנגדם מגויסים מקורות צמודי מדד, הכוללים הנפקות איגרות חוב ופיקדונות מהציבור. הבנק פועל באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים לניהול אקטיבי של חשיפה זו, בהתאם למדיניות החשיפה שנקבעה.

במסגרת דוח הדירקטוריון וההנהלה מוצגת החשיפה הקבוצתית לריבית על בסיס מאוחד במונחי משך חיים ממוצע אפקטיבי (מח"מ) ובמונחי השווי ההוגן. תזרימי המזומנים לחישוב החשיפה מבוססים על הנחות שיעורי משיכה בתחנות היציאה בפיקדונות וכן על שיעורי סילוק מוקדם במשכנתאות. שיעורי המשיכות מבוססים על נתונים אמפיריים.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב התזרימים והשווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוח הכספי.

להלן ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 31 בדצמבר 2017, גידול (שחיקה) בהון (במיליוני שקלים חדשים):

	תרחיש קיצון היסטורי ⁽¹⁾		תרחישים			
	ירידה מקסימלית	עלייה מקסימלית	ירידה של 10%	ירידה של 5%	עלייה של 5%	
מדד ⁽²⁾	(93.9)	173.6	(1,216.8)	(608.4)	546.0	1,072.2
דולר	(0.3)	(0.9)	(1.5)	(1.4)	2.2	25.2
ליש"ט	(1.3)	0.6	(3.0)	(0.7)	1.1	3.4
יין	0.5	0.1	0.2	0.4	0.1	1.3
אירו	0.2	1.1	1.2	1.1	1.6	6.6
פר"ש	(0.1)	0.1	(0.1)	-	-	0.1

(1) תרחישי הקיצון חושבו על בסיס שינויים יומיים בשערי החליפין ושינויים חודשיים במדד ב-10 השנים האחרונות.
 (2) רגישות ההון לעלייה ולירידה של 3% במדד המחירים לצרכן הינה 335.5 ו-(365.1) מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה.

סיכון מחירי מניות

לפרטים בדבר סיכון מחירי מניות, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.
לפרטים נוספים בדבר השקעות במניות בתיק הבנקאי, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות לעיל, דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק, וכן ביאורים 12 ו-15 לדוחות הכספיים.

סיכון תפעולי

תיאור הסיכון

הסיכון התפעולי מוגדר על ידי בנק ישראל כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.
הבנק הגדיר מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים, הכוללת הגדרה של הממשל התאגידי המפרטת את תחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה, ואת חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק.
הסיכון התפעולי בבנק מטופל באופן אקטיבי ובמטרה לתמוך בפעילות היחידות העסקיות, לשפר את התהליכים העסקיים העיקריים הכרוכים בפעילותם, ועל ידי כך, להגדיל את הערך העסקי, ולא רק למזער את ההפסדים הצפויים מהסיכון התפעולי.
הסיכון התפעולי כולל גם את סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון טכנולוגיית המידע וסיכון משפטי.

סקירת הסיכון התפעולי והעקרונות לניהולו

עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילות העסקית. אירועי הכשל התפעולי, שהתרחשו במוסדות הפיננסים במהלך השנים האחרונות, הגבירו את מודעות המחוקקים והמוסדות הפיננסיים לאירועי הכשל התפעולי, לפוטנציאל הגבוה של הנזק היכול להיגרם מאירוע סיכון תפעולי, ולמאפיינים העיקריים שלהם, כאמור להלן:

אירועים תפעוליים יכולים להתרחש בכל רחבי הארגון, והם מובנים בפעילות המוסד הפיננסי.

לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בערך ובתדמית הבנק.

לסיכון התפעולי יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. כך לדוגמה, יכול אירוע סיכון תפעולי לגרום להתממשות סיכון המוניטין, שבעקבותיו יעמוד הבנק בפני אירוע נזילות.

לחלק לא מבוטל מהכשלים התפעוליים יש הסתברות נמוכה ביותר, אך פוטנציאל נזק גדול באופן יחסי עד כדי איום על יציבות הבנק.

לסיכון התפעולי מגוון מופעים, החל מטעות אנוש, תקלת מערכות טכנולוגיות, מעילה, הונאה, מלחמה, שריפה, שוד וכדומה.

אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת המוסד הפיננסי, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התממשות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון) או אירוע ביטחוני.

בגין מהותיות הסיכון התפעולי, מייחסים הנהלת הבנק והדירקטוריון חשיבות רבה לניהול סיכון זה, כחלק מהמסגרת הכוללת של הבנק לניהול ובקרת הסיכונים שלו. הדירקטוריון והנהלה קבעו כי ניהולו של הסיכון מחייב יצירת תרבות הולמת בארגון לטיפול בו, באמצעות הטמעת והנחלת התרבות הארגונית על ידי הדרכות, הפצת תכנים בנושא ויישום סטנדרטים גבוהים של בקרה פנימית בכל הרמות.

לבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון התפעולי. מנהל הסיכון התפעולי הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, שהוא גם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. מסגרת הטיפול שנקבעה כוללת גם את המסגרת הנדרשת לטיפול במעילות והונאות, המהוות חלק מקטגוריות הסיכון התפעולי, על פי הנחיות בנק ישראל. הבנק פעל בתקופה האחרונה להטמעת מסגרת לטיפול בסיכון התפעולי שאיננה בהכרח רק דפנסבית, קרי, פועלת אך ורק למזעור פוטנציאל ההפסדים מאירועי סיכון תפעולי, אלא פועלת באופן אקטיבי להסדרת היבטי הסיכון התפעולי במערכות, תהליכים ובבקורות אותם מפעיל הבנק, במטרה לתמוך בהשגת יעדיו העסקיים.

מדיניות הבנק קובעת את תיאבון הסיכון התפעולי של הבנק לכ-1% מהון הליבה של הבנק. תיאבון זה מנוטר באופן שוטף באמצעות מעקב אחר אירועי כשל שגרמו להפסד, המנוהלים לפי הקטגוריות השונות של הסיכון התפעולי, על פי הוראת בנק ישראל, והוא מכליל בתוכו גם הפסדים שהתרחשו בגין סיכון משפטי, אבטחת מידע וסייבר, כולל מעילות והונאות. בנוסף קובעת המדיניות תיאבון סיכון להפסדים פוטנציאליים בעת התרחשות אירוע קיצון. הבנק פועל לקביעת תיאבון סיכון איכותי, בעיקר, על ידי יצירת אינדיקטורים לסיכון, שיש להם מבט קדימה, והם יכולים להעיד על פוטנציאל להתפתחות סיכון תפעולי, וזאת, בנוסף לאיסוף הפסדים בפועל, קרי, הפסדים שכבר התרחשו.

הבנק מקצה הון בגין סיכון תפעולי לפי השיטה הסטנדרטית. לפי שיטה זו, פולח הבנק לשמונה קווי עסקים, כנדרש על ידי בנק ישראל, כשלכל קו עסקים ניתן משקל סיכון סטנדרטי, המבטא את רמת הרגישות שלו להפסדים בגין סיכון תפעולי. הפילוח והטיפול בהקצאת ההון הנדרש מעוגן במסמך מדיניות ייעודי המסדיר את ההיבטים הנדרשים לשם הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, ובפרט, מגדיר את קווי העסקים בפעילות הבנק.

מסגרת הטיפול של הבנק בסיכון תפעולי נסקרת מדי רבעון, במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק. כחלק מזה, מוצג פרופיל הסיכון, קרי, רמת ההפסדים בפועל, לנוכח תיאבון הסיכון, וכן מוצגים ומנותחים האירועים המהותיים ביותר שהתרחשו במהלך הרבעון.

הבנק נערך ליצירת תשתית מקיפה לטיפול בסיכון המעילות וההונאות. כחלק ממהלך זה מפעיל הבנק שורה של חוקים שנועדה לאתר אנומליות. הטיפול במעילות והונאות מתבצע בהתאם למסמך מדיניות ייעודי, ומסגרת הטיפול כוללת שילוב בין מספר גורמים בבנק: בקרת סיכונים, אבטחת מידע וסייבר, משאבי אנוש וחטיבת הטכנולוגיה.

הפחתת הסיכון התפעולי

בשל מהותיות הסיכון התפעולי נוקט הבנק מגוון אמצעים להפחתת סיכון זה. האמצעי החשוב ביותר הינו הנחלת תרבות ארגונית הכוללת מודעות גבוהה לסיכון התפעולי ולהטמעת תהליכים מפחיתי סיכון. נאמני הבקרה הפנימית הפרושים לרוחב הארגון משמשים כזרועו הארוכה של מנהל הסיכונים התפעוליים בתהליך זה. הבנק יזם תהליכי הדרכה פרונטליים וטכנולוגיים בנושאי הסיכון התפעולי בקרב עובדים חדשים, וביחידות ובאוכלוסיות הפועלות ביחידות שזוהו כעיתרות סיכון תפעולי.

אחד הכלים בהם משתמש הבנק הוא ביצוע תחקירים להפקת לקחים, כתוצאה מאירועים פנימיים ו/או חיצוניים. המסקנות המגובשות בתהליך זה מוטמעות בתהליכי העבודה, במערכות בתכני ההדרכה ובנהלים מחד, ומופצות בעזרת מערכת הסיכון התפעולי לנאמני הבקרה הפנימית לשם הטמעתם ביחידות מאידך.

הבנק גיבש מדיניות ותוכניות פעולה לשעת חירום, לגיבוי התאוששות והמשכיות עסקית במקרה של נזק פיזי לתשתיות הבנק. תוכנית זו, הנתמכת בנהלי חירום ובבעלי תפקידים קבועים מראש, מתורגלת על בסיס שנתי ומסקנות התרגולים מוטמעות בתוכנית הפעולה.

הפחתת סיכון תפעולי באמצעות ביטוח - הבנק מבטח בפוליסת ביטוח בנקאי, כנגד נזקים העלולים להיגרם במהלך פעילותו השוטפת, כתוצאה מאירועים של טעות אנוש, מעילות, הונאות וכדומה. בנוסף, רכש הבנק פוליסת ביטוח לנושאי משרה, החלה על כל נושאי המשרה בבנק ובחברות השונות בקבוצת הבנק, ומעניקה כיסוי ביטוחי כנגד תביעות אישיות שיוגשו כנגד נושאי המשרה בגין פעילותם במסגרת תפקידם בחברות הקבוצה. רכישת פוליסת הביטוח לנושאי משרה כאמור, כפופה לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק.

כנגד נזקי רכוש ותביעות חבות, רכש הבנק פוליסות ביטוח ספציפיות המעניקות כיסוי ביטוחי לרכוש הבנק ולחביונותיו. לבנק מסמך מדיניות ייעודי המסדיר את היבטי הביטוח הכרוכים במסגרת פעילותו.

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית. במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 התקיים תרגיל DRP (אתר הגיבוי למחשב) מקיף שכלל קבוצת מערכות ותהליכי עבודה מרכזיים, במסגרתו בוצעו בדיקות של שירותים מלאים מקצה לקצה בנוסף לבדיקת המערכות עצמן. התרגיל הסתיים בהצלחה ומסקנותיו דווחו בהנהלה. כמו כן במהלך הרבעון בוצע ריענון של רשימות עובדי החירום ועודכן תיק התרגול של הבנק לשנים 2018-2022 כולל התייחסות לסוגי התרגילים ותדירות הביצוע.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכונים סייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכונים טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בבנק אסטרטגיה ומדיניות הגנת סייבר מקיפה ונקבעו קווי ההגנה ליישומה, מונה מנהל אבטחת מידע והגנת סייבר הכפוף למנהל החטיבה לבקרת סיכונים ובאחריותו, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תוכנית עבודה להגנת הסייבר, מעקב אחר יישום תוכנית העבודה בתחום זה ובחינה של אפקטיביות מערכות ותהליכי אבטחת המידע והגנת הסייבר.

החל משנת 2017 הפועלו במערכות הבנקאות הישירה של הבנק תהליכי הזדהות ומנגנונים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367.

במהלך שנת 2017 לא התרחשו אירועי סייבר משמעותיים שגרמו נזק לבנק.

במהלך שנת 2017, הוקמה ועדת היגוי ייעודית לסיכונים סייבר ואבטחת מידע המייעצת למנהל הסיכונים הראשי בנושאי אבטחת מידע וסייבר, ומבצעת בקרה ניהולית על יישום אבטחת מידע וסייבר בבנק. עד להקמתה, נידונו נושאים אלו בועדת היגוי משותפת עם הסיכונים התפעוליים.

במהלך הרבעון השלישי של השנה, התקבלה בהנהלת בנק יהב, דרישה לתשלום כופר, תמורת אי פרסום נתוני לקוחות בנק יהב ומכירתם. בנק יהב עדכן בנושא את בנק ישראל והרשות הלאומית להגנת הסייבר ופנה בנושא ליחידת הסייבר של המשטרה. בעקבות פעילות המשטרה נעצר חשוד במעשה והוגש נגדו כתב אישום. לא נגרם נזק כלשהו לבנק.

סיכון טכנולוגיית המידע

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגיית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. לבד ממצב שגרה מסגרת ניהול טכנולוגיית המידע מטפלת במצבי כשלים מערכתיים כגון: תקלות מערכת ובהיערכות למצב חירום. זאת על מנת להבטיח לבנק שמירה על רצף פעילות עסקית גם בעת התראה או חירום. בכך ניתן יהיה למזער סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

מנהלת חטיבת הטכנולוגיה היא האחראית על ניהול נכסי טכנולוגיית המידע ומסגרת הניהול מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי התואם לעקרונות שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים שונים בבנק. מדיניות ניהול נכסי טכנולוגיית המידע תואמת את דרישות הפיקוח על הבנקים ובפרט את העקרונות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגיית המידע, 350

- ניהול הסיכון התפעולי, 355 - ניהול המשכיות עסקית ו-361 - ניהול הגנת הסייבר. תיאבון הסיכון של הבנק לסיכון זה הוא מזערי והוא כלול כאמור לעיל, במסגרת ניהול תיאבון הסיכון בשגרה ובקיצוץ של הסיכון התפעולי. לאור ההתפתחויות הקיימות בשוק הפיננסי, גילן של המערכות הקיימות בבנק ומעבר בנק יהב לפלטפורמה חדשה, החל הבנק לבחון התכנות של מעבר מערכת שוק ההון של הבנק למודול שוק ההון של פלטפורמת BANCS מבית TATA. לפרטים בדבר פרויקט החלפת מערכת הליבה הבנקאית בבנק יהב ראה פרק התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע לעיל.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוגדר, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים והוא כולל העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם וכן "כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים".

החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק. לפרטים בדבר חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 26 ג.12 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר הסיכון התפעולי ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון נזילות ומימון

תיאור הסיכון

סיכון נזילות - סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. סיכון מימון - סיכון הנובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות.

סקירת סיכון הנזילות והעקרונות לניהול

סיכון הנזילות מנוהל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות) ו-221 (יחס כסוי נזילות). הסיכון מנוהל בכפוף למגבלות הדיריקטוריון וההנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה.

ניהול סיכון הנזילות מעוגן במסמך מדיניות המובא בתדירות של לפחות אחת לשנה לאישור הדיריקטוריון. מסמך המדיניות כולל את אופן ניהול הסיכון, לרבות סמכויות ואחריות האורגנים השונים, מנגנון הניהול השוטף של סיכון הנזילות, אפיון כל הפרמטרים למדידת הסיכון במהלך עסקים רגילי ובתרחישי הלחץ השונים, מגבלות הדיריקטוריון וההנהלה, לרבות מגבלות בתחום הריכוזיות ומבנה המקורות, ותוכנית חירום מפורטת לטיפול במקרה של משבר נזילות לרבות מצבי הכוננות השונים בניהול סיכון הנזילות והאמצעים האפשריים בכל אחד מסוגי התרחישים ופרק הזמן המוערך לביצוע.

דיריקטוריון הבנק קובע את האסטרטגיה לניהול סיכון הנזילות ואת תיאבון הסיכון על פי הדירישה הרגולטורית באמצעות סדרה של מגבלות בשלושת הממדים של הסיכון: מצב עסקים רגיל, תרחישים (יחס כסוי נזילות ויחס נזילות מזערי - מודל פנימי) וריכוזיות. הנהלת הבנק קבעה סדרה נוספת של מגבלות המהווים קווים מנחים לניהול - מעבר למגבלות שנקבעו על ידי הדיריקטוריון. במהלך שנת 2017 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדיריקטוריון.

הבנק מפעיל כלים לניטור סיכון הנזילות באמצעות אינדיקטורים אנדוגניים ואקסוגניים העשויים להצביע על עליית הסיכון למצב של משבר. בבנק פותח מדד משולב למעקב אחר השווקים הפיננסיים בישראל לזיהוי ואבחון מצב של אי יציבות במערכת הפיננסית בארץ - מדד זה הינו מדד תומך החלטה להכרזה על מצב כוננות בשל תרחיש מערכתי.

במהלך שנת 2017 לא נצפו אירועים חריגים. יציין, כי במהלך חודש אוגוסט העלה הבנק את רמת הכוננות לכוננות מוגברת, עקב שיבושי העבודה. בפועל לא נצפו כל אירועים ו/או אינדיקטורים שיש בהם בכדי להצביע על התממשות של אירוע נזילות.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סקירת סיכון המימון והעקרונות לניהול

סיכון המימון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דיריקטוריון והנהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים.

ריכוזיות מקורות המימון, כאמור, מנוטרת באמצעות מגוון רחב של מגבלות דיריקטוריון, הנהלה וכן אינדיקטורים לניהול הסיכון (Key Risk Indicators) תחת מספר תתי קטגוריות: גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הוגדר "מדד על" המשקלל את כלל האינדיקטורים הקשורים לריכוזיות מקורות המימון. הניהול השוטף של מבנה המקורות, כולל התוויה של מדיניות לגיון המקורות ותקופות המימון וכן קביעת יעדים ספציפיים למדדי הסיכון. ניטור הריכוזיות מבוצע בתדירות יומית, מדווח ומנוהל באופן שוטף.

מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים, וכן הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות. הבנק מייחס חשיבות רבה לפיזור מקורות המימון ופועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות לנזילות במהלך התקופה. לאורך שנת 2017 סיכון ריכוזיות מקורות המימון נותר נמוך.

כמו כן, החשיפות לנגזרים מנוהלות באופן שוטף, בהתאם למצב החשיפה מול כל צד נגדי, מבוצעת השלמה מיידית של ביטחונות נדרשים לצד נגדי או דרישה מיידית לביטחונות מצד נגדי.

לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.
לפרטים נוספים בדבר סיכון המימון ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות

החל מיום 1 באפריל 2015 הבנק מיישם את הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות" שנכנסה לתוקף במועד זה. ההוראה קובעת יחסי נזילות מינימאליים לתקופה של חודש ("LCR רגולטורי"), המחושבים על בסיס מקדמים אחידים למערכת הבנקאית אשר נקבעו על ידי בנק ישראל בהתבסס על הנחיות באזל III. בסוף שנת 2016 הסתיימה תקופת המעבר ליישום יחס כיסוי הנזילות המינימאלי והחל מיום 1 בינואר 2017 הדרישה המזערית הינה 100%. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס כיסוי הנזילות של הבנק והקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" והן היחס במאוחד מחושב יומית, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות, בתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הדוח. הוראה זו הינה בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים, כנדרש בהוראה 342, כפי שתואר לעיל.

החל מתחילת שנת 2018 הבנק מיישם את כללי הוראה 221 בקשר עם זיהוי וטיפול בפיקדונות תפעוליים.
יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2017 הסתכם ב-118%. כאמור לעיל, במהלך שנת 2017, לא נרשמו חריגות ממגבלות יחס זה.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה יתרת שלושת קבוצות המפקידים הגדולות בקבוצת הבנק ב-9.2 מיליארדי שקלים חדשים.

תקופות לפירעון - תזרים המזומנים של הבנק לפי תקופות לפירעון, כמוצג בפירוט בביאור 32 בדוחות הכספיים.

הבנק פועל באופן עקבי, כחלק מהאסטרטגיה לניהול מקורות ושימושים, לגיוס מקורות ארוכי טווח.

שיעור המקורות המאזניים השקליים של הבנק, לתקופה העולה על חודש ימים, מסך המקורות השקליים ליום 31 בדצמבר 2017, מסתכם ב-52% (ליום 31 בדצמבר 2016 - 51%) ומתוכם שיעור מקורות מאזניים לתקופה העולה מעל שנה, הוא כ-46% (ליום 31 בדצמבר 2016 כ-49%).

מרבית המקורות המאזניים של הבנק במטבע חוץ ליום 31 בדצמבר 2017 הם לתקופה של עד שנה ומהווים כ-87% (ליום 31 בדצמבר 2017 - 97%) מסך המקורות במטבע חוץ, מתוכם כ-12% (ליום 31 בדצמבר 2016 - 21%) מקורות לתקופות של מעל 3 חודשים.

המקורות השקליים ארוכים יותר מהמקורות במטבע חוץ, זאת בהתאמה למבנה השימושים הארוך יותר בשקלים, בדגש על המשכנתאות במטבע ישראלי.

כמו כן, פועל הבנק בעסקאות עתידיות בהיקפים ניכרים להסרת עודפי נזילות בין מטבע חוץ לשקלים ובהתאמה לתקופות, כחלק מניהול דינמי של המקורות והשימושים.

גיוס המקורות ומצב הנזילות בבנק - במהלך שנת 2017 חלה עלייה ביתרת פיקדונות הציבור בבנק. יתרת פיקדונות הציבור עלתה מהיקף של כ-178.3 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2016, להיקף של כ-183.6 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2017, גידול של כ-3.0%.

במגזר הלא צמוד, היקף פיקדונות הציבור במגזר זה הגיע לסך של כ-133.2 מיליארדי שקלים חדשים, עלייה של כ-8.6% לעומת סוף שנת 2016. במגזר צמוד המדד ירד היקף פיקדונות הציבור ל-15.7 מיליארדי שקלים חדשים, ירידה של כ-8.0% ובמגזר מטבע חוץ ירד היקף פיקדונות הציבור ל-34.7 מיליארדי שקלים חדשים, ירידה של כ-10.1% לעומת סוף שנת 2016.

סיכונים אחרים

סיכון ציות ורגולציה

תיאור הסיכון

סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות".

סיכון הציות כולל גם את נושא ההוגנות ואת הסיכון חוצה הגבולות המוצג בנפרד להלן.

סקירת סיכון ציות ורגולציה והעקרונות לניהול

החל מיום 1 בינואר 2016, בעקבות כניסתה לתוקף של הוראת ניהול בנקאי תקין 308 החדשה, הורחבה תחולת האחריות במסגרת ניהול סיכון הציות, ולפיכך כוללות הוראות הציות חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לרבות עמדות שקבע הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), נהלים פנימיים וקוד אתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק.

תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא מזערי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בציות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הציות, הכוללת יעדים איכותיים להפחתת סיכון הציות בכלל הבנק.

מנהל סיכון הציות והרגולציה הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון.

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול סיכון הציות והרגולציה, שאושרה בדירקטוריון הבנק. קצין הציות פועל על פי כתב מינוי שאושר בדירקטוריון, להטמעת תרבות הציות בבנק, בחברות הבת ובשלוחות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות יישום מדיניות קבוצתית, ופיקוח על יישום תהליכי ציות נאותים בחברות הבת ובשלוחות. ניהול סיכונים הציות מתבצע על ידי זיהוי, תיעוד והערכה של סיכונים הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק, ובכלל זה התפתחויות הנוגעות למוצרים חדשים, נוהגים עסקיים, קווי עסקים או לקוחות חדשים, או בשינויים מהותיים בכל אחד מאלה, באמצעות דרכי מדידה שונות.

הבנק פועל בצורה הוגנת אל מול כל מחזיקי העניין. ערך ההוגנות הינו חוצה ארגון ומושתת על יישום ערכי ייסוד בדמות יושרה, הגינות ושקיפות. הבנק פועל לשמירה על מערכת יחסים הוגנת עם לקוחותיו ועם שאר מחזיקי העניין, רואה את הלקוח במרכז פעילותו העסקית ומקפיד על הגינות עסקית בכל פעולותיו. ההוגנות מהווה ערך בסיסי במסגרת הקוד האתי של הבנק. סיכון הציות המובנה אינו נמוך, זאת, על רקע הגברת הרגולציה, ופרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה.

עם זאת, רמת הסיכון בתחום הציות והרגולציה נמצאת, להערכת הבנק, במגמת ירידה במהלך שנת 2017. הירידה נובעת מהמשך הטיפול בסיכונים שסווגו ברמות הגבוהות, מהמשך הגברת הבקרה הן ביחידות הקו הראשון והן בקו השני, משיפור מערכות ומהגברת המודעות הארגונית.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון

תיאור הסיכון

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

הסיכון חוצה הגבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי איפיה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. הסיכון חוצה הגבולות חל גם בשלוחות הבנק בחוץ לארץ; בפעילות עם לקוחות תושבי-חוץ; בפעילות עסקית שמקיימים נציגי הבנק במדינות זרות וביחס לכספים של לקוחות ישראליים המושקעים בחוץ לארץ.

הסיכון חוצה הגבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, וכן Qualified Intermediary - QI). הסיכון נובע גם מהחובות הנגזרות מהתקן שפורסם על ידי ארגון ה-OECD (CRS - Common Reporting Standard). לפרטים נוספים בדבר חוק FATCA, ראה חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק בפרק ממשל תאגידי בדוחות כספיים אלה.

סיכון איסור הלבנת הון - סיכון להפסד כספי ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם לבנק בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון ומימון טרור.

סקירת סיכון חוצה גבולות והעקרונות לניהול

תיאבון הסיכון לסיכונים חוצי הגבולות הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכונים חוצי גבולות יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הציות, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות בכלל הבנק.

הבנק הכשיר 15 סניפים כמתמחים בניהול חשבונות לקוחות תושבי חוץ, והוא מאפשר לתושבי חוץ לפתוח חשבונות רק בסניפים אלה. לקוחות תושבי חוץ קיימים, בעלי יתרת פאסיבה משמעותית, הועתקו מכלל סניפי הבנק לסניפים המתמחים. הסיכון חוצה הגבולות הצטמצם במידה מתונה בשנת 2017 לעומת אשתקד, כתוצאה מהמשך הפעילות לניהול הסיכון.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סקירת סיכון איסור הלבנת הון והעקרונות לניהול

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מהלבנת הון הינו אפסי.

מנהל סיכון איסור הלבנת הון הינו מנהל החטיבה לבקרת סיכונים.

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי בהלבנת הון ובמימון טרור ונרתם למאבק הבינלאומי בשוחד ושחיתות ופועל לאיתור, ניטור ומעקב אחר פעילויות ולקוחות אשר עלולים להיות חשופים לשוחד ושחיתות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) ושל האיחוד האירופי. הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו השונות בארץ ובחוץ לארץ. במסגרת פתיחת חשבון, וכן במהלך הפעילות העסקית השוטפת, הבנק פועל לאיתור לקוחות העלולים להיות חשופים למתן, לקבלה או לתינוך של שוחד. בתחילת שנת 2018 נכנסה לתוקפה הוראה ניהול בנקאי תקין 411 - "ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור". הבנק מיישם את ההוראה אשר החילה שינויים משמעותיים בהגדרות, בהיכרות עם הלקוח, קביעת רמת הסיכון ועדכונים נוספים, תוך מתן דגש לניהול מבוסס סיכון. סיכון איסור הלבנת הון נותר ללא שינוי בשנת 2017. גידול הסיכון בשל הוראות חדשות, צומצם על ידי היערכות כוללת, הרחבת תהליכי הבקרה, ההטמעה והפעילות השוטפת ביחידות העסקיות. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מוניטין

תיאור הסיכון

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול גם לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות.

סקירת סיכון המוניטין והעקרונות לניהולו

הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לסיכון מוניטין כתיאבון סיכון מזערי. במהלך השנים האחרונות פעל הבנק ליצירת מסגרת לטיפול בסיכון המוניטין. ראיית הבנק היא שיש לטפל בסיכון זה לפי עקרונות דומים לאלה הנהוגים בטיפול בסיכונים האחרים, כגון, סיכון האשראי או סיכון השוק, זאת למרות שסיכון זה נחשב בעייתי יותר לכימות. מנהלת סיכון המוניטין הינה מנהלת חטיבת השיווק, פרסום ופיתוח עסקים של הבנק. סיכון המוניטין מנוהל בהתאם למדיניות בשלושה מישורים: מראש (בשגרה), בזמן אמת (מצב התראה) ובדיעבד. במהלך שיבושי העבודה שאירעו בבנק במחצית הראשונה של חודש אוגוסט, ניטר הבנק באופן שוטף את מדדי המוניטין וקיים מספר דיונים מיוחדים במסגרת הועדה לסיכונים מוניטין. בתקופה זו ניכרה ירידה לא משמעותית בפרמטרים תדמיתיים בקרב המודעים לסכסוך ובעיקר בקרב לקוחות הבנק, כאשר רמת המודעות לסכסוך בקרב כלל הציבור אינה גבוהה. עם סיום השיבושים נרשמה התאוששות מהירה בפרמטרים הנמדדים וחזרה לרמת מדדים גבוהה. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אסטרטגי

תיאור הסיכון

סיכון אסטרטגי הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון האסטרטגי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה ולזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

סקירת הסיכון האסטרטגי והעקרונות לניהולו

הבנק פועל תחת מתווה של תוכנית אסטרטגית חמש שנתית, אשר האחרונה אושרה בדירקטוריון הבנק בחודש נובמבר 2016 ועקרונותיה פורסמו לציבור. סטייה מהותית מאסטרטגיית הבנק מחייבת את אישור דירקטוריון הבנק. הסיכון מנוטר על ידי החטיבה לתכנון, תפעול ונכסי לקוחות (להלן: "החטיבה לתכנון ותפעול") ומאוטגר על ידי החטיבה לבקרת סיכונים. מנהל הסיכון האסטרטגי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחייתו בוחנת ההנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה, המעקב אחר התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, וייזום תוכניות עבודה שנתיות הנגזרות ותואמות את התוכנית האסטרטגית. התממשותה של עסקת רכישת בנק אגוד תאתגר את הבנק בשל מהלך המיזוג התפעולי של שני הבנקים לצד המשך מימוש יעדי התוכנית האסטרטגית הקיימת של מזרחי טפחות. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד העלול לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתולדה של מפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום איכות הסביבה או מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהבנק מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה (מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה). בשנים האחרונות גברה המודעות העולמית לחשיפה הפיננסית הפוטנציאלית הנובעת מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה.

לבנק מתודולוגיה מוסדרת לזיהוי, הערכה וטיפול בסיכון הסביבתי ופועל להטמעת ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים בבנק, לרבות קביעת תהליכי עבודה לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן אשראי ולשילוב הערכת הסיכון, ככל שקיים, בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד.

לפרטים נוספים ראה דוח אחריות תאגידית של הבנק הנכלל באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנוותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומי (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים.

יישום כללי החשבונאות על ידי ההנהלה בעת עריכת הדוחות הכספיים כרוך לעיתים בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים ועל התוצאות העסקיות המדווחים במסגרת הדוחות הכספיים. חלק מההנחות, ההערכות והאומדנים הינם קריטיים למצב הכספי או לתוצאות הפעולות המשתקפים בדוחות הכספיים של הקבוצה, וזאת עקב מהותיות הנושא, מורכבות החישובים או מידת ההיתכנות של התממשות נושאים השרויים בחוסר ודאות.

להלן הנושאים בהם נעשה שימוש בהנחות, הערכות ואומדנים:

הפרשה להפסדי אשראי

- הפרשה פרטנית - הבנק בוחן באופן שוטף את התחזיות להפסדי אשראי הצפויים בהתאם לתזרימי המזומנים בפועל ומתאים את ההפרשה הפרטנית לתחזיות העדכניות.
- הפרשה קבוצתית - מחושבת בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים, בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של שנים לאורך התקופה המתחילה מיום 1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח. בנוסף, מתחשב הבנק גם בגורמים סביבתיים רלבנטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי. כמו כן, שיעור ההתאמה בגין גורמים סביבתיים להפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין אשראי לאנשים פרטיים, אינו נמוך מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו פגום (לא כולל אשראי הנובע מחייבים בכרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית).
- הלוואות לדיור - הפרשה מזערית בגין הלוואות לדיור מחושבת לפי נוסחה שקבע הפיקוח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. ההוראה חלה על כלל הלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות הממנות פעילות בעלת אופי עסקי. ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.
- אשראי חוץ מאזני - ההפרשה מבוססת על שיעורי הפרשה שנקבעו עבור חשיפת האשראי הכוללת (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

לפרטים נוספים ראה ביאור 1 ד. 6) לדוחות הכספיים.

מכשירים נגזרים

המכשירים הנמדדים בשווי הוגן מחולקים ל-3 רמות:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים למכשירים זהים, בשוק פעיל אשר לבנק יכולת לגשת אליו במועד המדידה.

רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם מחירים מצוטטים כאמור ברמה 1. נתוני רמה 2 כוללים נתוני שוק מצוטטים בשווקים פעילים, או בשווקים שאינם פעילים, במידה שגורם זה קיים, או נתונים הנגזרים או נתונים על ידי נתוני שוק נצפים, כאמור.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם נצפים.

הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באמצעות מודל, המתבסס על אינדיקציות לאיכות האשראי של הצד הנגדי, הנגזרות ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. בהיעדר אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים. הבנק בוחן את מהותיות רכיב סיכון האשראי ביחס לשווי הוגן בכללותו, כחלק מבחינת הסיווג של המכשיר לרמות השווי הוגן.

מדידת שווי הוגן של מכשיר נגזר, כאשר לא קיימים לגביו מחירים מצוטטים, ביטחונות נזילים או הסכמי קיזוז המבטיחים באופן מספק את איכות האשראי של הנגזר ואין נתוני שוק על איכות האשראי של הצד הנגדי (כגון, CDS או איגרות חוב סחירות של הצד הנגדי), תחשב למדידת שווי הוגן ברמה 3.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 16) לדוחות הכספיים. לפירוט הנגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן, בהתאם לרמות השונות של שווי הוגן, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

ניירות ערך

ניירות ערך בתיק למסחר ובתיק הזמין למכירה מוצגים על פי שוויים הוגן. ניירות ערך שסווגו לתיק המוחזק לפדיון נמדדים בשיטת העלות המופחתת. שוויים הוגן של ניירות הערך נקבע על פי מחירי שוק מצוטטים בשווקים פעילים של ניירות הערך או של ניירות ערך דומים בתנאיהם, דהיינו שערי בורסה, ציטוטים ממערכות מידע מוכרות כגון בלומברג, או ציטוטים מברוקרים המקובלים על הבנק. הבנק משתמש במודלים פנימיים לצורך בחינת השווי הוגן של מכשירים פיננסיים שלגביהם לא קיים שער בורסה, ואינו מסתמך בצורה בלעדית על מחירים המתקבלים מצדדים נגדיים או מחברות מצטטות.

בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 נכללו אומדנים קריטיים ביחס לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני בהשקעה בניירות ערך, בעלות השקעה מקורית כוללת של כ-25 מיליון דולר (כ-87 מיליון שקלים חדשים). היקף ירידת הערך שהוכרה כירידה שאינה בעלת אופי זמני, מסתכם לסך יתרת ההשקעה האמורה - 25 מיליון דולר (כ-87 מיליון שקלים חדשים). לצורך אמידת ירידת הערך כאמור, חושב השווי הוגן של ההשקעה על סמך מחירי שוק המצוטטים בשוק העיקרי. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו, בוחן הבנק מידי תקופה האם ירידה שחלה בשווי הוגן של הניירות האמורים היא בעלת אופי אחר מזמני. הונח כי הירידה בשווי לעומת סטית ההשקעה המקורית איננה בעלת אופי זמני, בעיקר לאור השיעור המהותי של הירידה, לאור הזמן הממושך בו לא חלה עלייה בשווי המצוטט, ולאור השחיקה ב"כריות ההגנה" של ההשקעה. שווי ההשקעה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 מופחת במלואו.

שווי ההשקעה בפועל עשוי להתברר בעתיד כשונה מהותית מהאומדן האמור. היקף ההשפעה על הדוחות הכספיים בעתיד עשוי להביא לרישום הכנסה בסך כ-25 מיליון דולר (כ-87 מיליון שקלים חדשים), אם יתברר כי מלוא ירידת הערך הינה זמנית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 5) לדוחות הכספיים. לפירוט ניירות ערך הנמדדים לפי שווי הוגן, בהתאם לרמות השונות של שווי הוגן, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

התחייבויות בגין זכויות עובדים

מחושבות על פי מודלים אקטואריים, בהתבסס על ריבית היוון שנקבעה לפי תשואת איגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע של איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה במועד הדיווח. משיקולים פרקטיים, נקבע כי המרווח יקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות פירעון, על איגרות חוב ממשלת ארצות הברית, והכל במועד הדיווח. המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי לוחות תמותה, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה ושיעורי עליית שכר. שינוי בכל אחד מהפרמטרים יביא לשינוי בגובה התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים.

היקף התחייבויות הקבוצה בגין זכויות עובדים המחושבות על פי מודל אקטוארי, מסתכם ב-1,347 מיליון שקלים חדשים. (כולל הפרשה בגין פרישת עובדים בתנאים מועדפים).

הבנק עדכן את ההנחות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי הנוגע להתחייבויות בגין זכויות עובדים. לפרטים בדבר תוכנית ההתייעלות ועדכון ההנחות בגין זכויות עובדים, ראה ביאור 22 בדוחות הכספיים.

להלן ניתוח רגישות סך ההפרשה לזכויות עובדים לשינויים בהנחות העיקריות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי, במועד המעבר (במיליון שקלים חדשים):

שינוי של 1% בשיעור העזיבה לפני גיל הפרישה		שינוי של 1% בשיעור העלייה השנתית של השכר		עלייה של 1% בשיעור ריבית ההיוון	
ירידה	עלייה	ירידה	עלייה	ירידה	עלייה
(100)	76	(70)	85	(81)	81
-	-	-	-	(6)	6
6	(7)	(1)	1	(25)	25

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 13) לדוחות הכספיים.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

הדוחות הכספיים כוללים את ערך ההטבה של תוכנית אופציות למנהל הכללי ולמנהלי הבנק, שערכן נאמד על ידי חוות דעת של יועץ חיצוני מומחה לתחום, לפי מודלים מקובלים לרבות מודל בלאק ושולס, המודל הבינומי ומודל מונטה קרלו בהתבסס על הנחות שונות, בעיקר ביחס למועד המימוש הצפוי של האופציות ולסטיית התקן של שער מניית הבנק. שינויים בשער מניית הבנק, בסטיית התקן של השער ובגורמים אחרים עשויים להשפיע על שוויה הכלכלי של ההטבה.

ערך ההטבה נפרס בספרי הבנק על פני תקופת ההבשלה של האופציות, בשיטת הפחתה מואצת.

חלק מתוכניות האופציות של הבנק כוללות מספר מנות, המבשילות במועדים שנקבעו. כמות כתבי האופציה שהניצעים יהיו זכאים לממש, בפועל, נגזרת בעיקר מהשיעור של תשואת הרווח הנקי מפעולות רגילות להון העצמי הממוצע של הבנק, עד לשיעור תשואה שנתי של 13%, ומפרמטרים אחרים (לפרטים ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים), בהתאם לנוסחת הזכאות למימוש שנקבעה בתוכנית האופציות. נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הותאמו הכמויות של כתבי האופציה שכל ניצע יהיה רשאי לממש בהתאם לפרמטרים בפועל בכל אחת משנות התוכנית

ליום 31 בדצמבר 2016 הושלמה הפחתתן של תוכניות האופציות, לפיכך אין השפעה של שינויים בהערכת ההנהלה, או בתשואה של ההון בפועל או בפרמטרים האחרים כאמור על כמות האופציות שיוענקו.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 14) וביאור 23 לדוחות הכספיים.

הפרשות בגין תביעות משפטיות

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, במקום בו לדעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת של יועצי המשפטיים, נדרשה הפרשה.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, סווגו התביעות בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון כמפורט להלן:

1) סיכון צפוי (Probable): הסתברות מעל 70% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"צפויה", נערכת הפרשה מתאימה בדוחות הכספיים.

2) סיכון אפשרי (Reasonably Possible): הסתברות בין 20%-ל-70% להפסד בגין התביעה. בתביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"אפשרית", נערכת במקרים מסוימים הפרשה מסוימת בדוחות הכספיים, בהתאם לשיקול דעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת יועצי המשפטיים.

3) סיכון קלוש (Remote): הסתברות נמוכה מ-20% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"קלושה", לא נערכת הפרשה בדוחות הכספיים.

בביאור 26 ג' ניתן גילוי לתביעות מהותיות, שסכומן (ללא ריבית והוצאות) גבוה מ-1% מההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק.

כמו כן, ניתן גילוי לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות שהסכום הנתבע בהן הוא מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק המבוססת, בהתאם לעניין, על דעת הנהלות החברות המאוחדות שלו ועל חוות דעת יועציהם המשפטיים, לא ניתן במועד עריכת הדוחות הכספיים להעריך את סיכוייהן, ולכן לא בוצעה בגין הפרשה.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, רשאי הבנק לקבוע לגבי תובענה ייצוגית כי לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון, בארבעת הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר הגשת התביעה, וכן במקרה של עיכוב הליכים על פי החלטת בית משפט. מעבר לכך, רק במקרים נדירים רשאי הבנק לקבוע כי לא ניתן להעריך את סיכויי התממשות החשיפה.

יצוין כי הפרשה בגין תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, תלויה בגורמים רבים וכרוכה באי ודאות גבוהה. מידע חדש שיגיע לבנק בעתיד ונוגע לחשיפות הקיימות למועד אישור הדוחות הכספיים יכול להשפיע באופן מהותי על גובה החשיפה או גובה הפרשה הנדרשת בגין החשיפה. לפרטים בדבר חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים ראה ביאור 26 ג. 12 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר הליך של בוררות כלכלית ("בוררות") בין הבנק לארגון עובדי מזרחי טפחות ("ארגון העובדים"), בו נידונות דרישות ארגון העובדים לשנים 2005-2015, ראה ביאור 22 לדוחות הכספיים.

הפרשה לירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

הפרשה לירידת ערך, במידה ונדרשת, מבוססת על הערכות שווי הנערכות על ידי שמאי או מעריך שווי, ומעודכנות על ידו בהתאם לצורך.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 11) לדוחות הכספיים.

מיסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים.

המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הבנק צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך המאזן.

נכסי מסים נדחים מוכרים בספרים בגין הפסדים מועברים, זיכוי מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי, כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 17) לדוחות הכספיים.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2017 כולל מיסים נדחים, נטו, בסכום של כ-1,039 מיליוני שקלים חדשים (ללא מיסים נדחים בגין ניירות ערך, שאינם משפיעים על ההפרשה למיסים). עלייה של 1% בשיעור המס תגרום לירידה בהפרשה למיסים בסכום של כ-30 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 17) לדוחות הכספיים.

בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים המבוססות על דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sarbanes-Oxley Act האמריקאי, חתמו המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה המצורפת לדוחות הכספיים בנושא "בקורות ונהלים לגבי הגילוי" (להלן: "הצהרה על הגילוי").

הצהרה על הגילוי כאמור, מתייחסת לבקורות ולנהלים אשר תוכננו להבטיח שמידע אשר נדרש הבנק לגלות בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, נצבר, מעובד ומועבר להנהלת הבנק באופן המאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי. כן מתייחסת ההצהרה, לקביעתה של בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי, ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

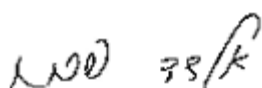
בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

התפתחויות בבקרה הפנימית

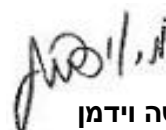
במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים באשר לאימוץ הוראות סעיף 404 לחוק Sarbanes-Oxley החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008, נכללות בדוח זה הצהרה בדבר אחריות הדירקטוריון והנהלה לקביעתה ולקיומה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי והערכה של הנהלה בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי למועד הדוחות הכספיים. במקביל, נכללת חוות דעת של רואי החשבון המבקרים של הבנק בדבר נאותות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק בהתאם לתקנים הרלבנטיים של ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board).

אלדד פרשר

מנהל כללי

משה וידמן

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים:
רמת גן, 26 בפברואר 2018
י"א באדר התשע"ח